

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206048

UNIVERSAL
LIBRARY

శ్రీ రస్తు.

పక్తాంగ దచరిత్రము.

వీ రి క.

ఉ. శ్రీమయపత్రముల్ జ¹డయుఁ జెల్వగు నభ్రతరంగిణీకణ
స్తామముపుష్పముల్ ఫలముసోముఁడునై పాలు²పొందిపార్వ
తీ, కోమలదేహవల్లిఁ బెనఁగొన్న సమంచిత దక్షవాటికా
భీమయదేవకల్పక మభీష్టఫలంబులు మాకు నీవుతత్. 1

చ. కలశపయోధికన్య మృదుగండమరీచుల నీడఁజూచుచున్
దిలకము కమ్మకస్తురిఁ బ్రదీప్తముగాఁ గొనగోట దిద్దును
త్పలనశ మేచకద్యుతికదంబశరీరుఁడుమాధవుండుని, చ్చలుఁ
గరుణాకటాక్షముల సన్మతితో మముఁ జూచుఁ గావుతత్.

చ. శ్రుతులు పురాణముల్ మునులుసోమదినేనులుసర్వదేవతా
తతులునుజేరి కొల్వఁబ్రమదంబున భారతి⁴తోడఁ గూడి సం
తతమునులోకస్పృష్టి విదితంబుగసంభవమొందఁ జేయ⁵వా
కృతి పరమేష్ఠిమాకుఁగలకాలమభీష్టము లిచ్చుఁగావుతత్.

1 డలు. 2 పొందు; పొందఁ. 3 బ్రోచుఁ. 4 దేవితోడ.
5 నాకృతి.

ఉ. ఆదిమశక్తి శంకరుని యరశరీరమున న్విసించుము
తైదువ మంచుగుబ్బలికి నాత్మజ పన్నులు గన్నతల్లి బ్ర
హ్మాదినమ న్నదైవతసమర్చితపాదసరోజయుగ్మయ
త్యాదరలీలశాంకరిదయాగరిమౌ మముఁబ్రోచుఁగావుతఁ.

చ. తలిరులుకూర్తముల్ మణులుతారలుబంతులుమట్టిపండ్లుకా
హళులనలుల్ సుమంజరిగుహాహిబయల్ తెఱలద్రులంబు
జం, బలరులిగుర్లతల్వసువులద్దములిందుఁడు శ్రీలుముత్యము
ల్, తొలకరిమీలువిండ్లు నెలతుమ్మెవలిర్లలినిందిరాంగముల్.

నీ. తమము ¹క్రాన్మెలవిండ్లు తమ్ములు శ్రీ లద్ద
ములు చంపకము ముత్యములు సవడము
శశికందుకము సంకుజక్కల్ వసుగుహల్
బిసము లబ్జంబులు పెసరుగాయ
లలరులు ఫణి నీచు లభ్రంబు సుడి రావి
యాకు సైకత మంటు లతను దొనలు
మట్టిండ్లు ప్రసూనమంజరుల్ కూర్తముల్
మణులు తార లిగుళ్లు మరునిపలక

త్రేయనగర దగుముప్పదియు నాల్గు సంగకముల
గంధగజహాస కలకంఠి కనకవర్ణ
పుష్పగంధి లతాంగి కహూరహాస
సీరనిధికన్య మాయింట నిలుచుఁగాత.

6

క. వాణిక్ బురాణిక్ బుస్తక
పాణిక్ శుకవాణిక్ గమలభవురాణి గుణ

శ్రేణి నలివేణి నుతగీ

ర్వాణి గల్యాణి గొల్తు వాక్కాతురికి.

7

మ. ధననాథ ప్రియకంఠ కాళిమము మోదం బొప్పు నీక్షించి చ
య్యన జంబూఫలమంచుడాసిజహస్తా గ్రంబు వేసాచియే
పునఃబల్తారునుబిట్టురాదిగుచు వేల్పుంబ్రోడవిఘ్నేశ్వరుం
డనుమోదంబునఁ జేయు మత్కృతికి నత్యంతంబునివ్వెను

క. మదిఁ దలఁతు నిభీషణు నా

[ముఖ.

రదు వ్యాసు వసిష్ఠు నరుఁ బరాశరు దుక్తాం

గదుఁ బుండరీకు భీష్ము శు

ను దాల్చున్ బ్రహ్మాదు శౌనరు న్నా భాగుఁ.

9

చ. హరి శిఖ దంతి దైత్య వరుణానిలయక్షశివుల్ గజాజకా
సరసర నక, కైణ వాయు¹ శాక్ర మేగులు వద్రశక్తిము
ద్గరశరపాశమంతస్పణికార్దుకహస్తులు భోగశుద్ధిసం
గరజయశౌర్యసత్వజయకామ్యవిభూతులు మాకు నీవుతఁ.

క. నునమున నేవింపుదు మ

జ్జనకుని శ్రీఃత్సగోత్ర సాగరచంద్రుఁ

ఘనుఁ బోతయ మంత్రిశ్వరు

ననయంబును భక్తి నస్తుళాంబాప్రియునిఁ.

11

సీ. ఫాలపట్టిక బాగుపతమహామంత్ర భ

స్మృతిపుండ్రము కాంతిమహిమమీఱఁ

గటిమండలమున నీర్కావి² ధోవతిమీఁద

వెలిపట్టుపచ్చడం బలపుగులఁ

గంధవీరిక మా క్షైకముల¹లో రుద్రాక్ష

మాలికావిస్ఫూర్తి శ్రీలఁ దనర

దర్శాంకురాలంకృతం బై నపాణిప

²ద్వమునందు నక్షత్రము దలిర్పఁ

తే, బ్రణవపంచాక్షరీమంత్ర³ ప్రణతి నిగుడ

నాదిశంభుస్వరూప మై యధికమహిమ

⁴సున్నతికి నెక్కుశివదేవయోగి⁵పుత్రు

శక్తినాథుని మద్గురుస్వామిఁ దలఁతు.

12

సీ. వల్క్రికభవుపాదవనజంబులకు మ్రొక్కి

సశ్యవతీనూను సంస్కరించి

భవభూతివాక్యవై భవము వర్ణనఁజేసి

భట్టభాణుని మనఃపదవి నిలిపి

కాళిదాసునచోవికాసంబు భూషించి

శ్రీహర్ష నాత్మలోఁ జిత్తగించి

ప్రవరసేనుకవిత్వపాటవంబు నుతించి

జయదేవసుకవి కంఠలి యొనర్చి

తే రాజశేఖరుఁ గొనియాడి భోజుఁ బొగడి

చోరుఁ బ్రణుతించి మదిలో మయూరుఁ దలఁచి

భర్తృహరిఁ గొల్చి సౌమిల్లిఁ బ్రస్తుతించి

మల్లుణునిఁ బూజచేసి నమస్కరించి.

18

ఉ. నన్నయభట్టుఁ దిక్కకవి నాచనసోముని భీమనార్యుఁ జే

రెన్నికఁ జిహ్నుపూడియనురేళ్వరుభాస్కరుశంభుదాసుని

1 తో. 2 ద్వుంబున. 3 ఛణితి. 4 సున్నతికి నెక్కు. 5 హోతృ.

సన్నుతిఁజేసి వాక్యసరసత్వము వీనుల కింపుమీఱ న
త్యున్నతిగానొనర్తుఁగవియోధులుమేలనఁగావ్యమిమ్ములఁ.

ఉ. శ్రీహరివాసరప్రతవిశేషము దాఁగృతिसంచితార్థ మా
శ్రీహరిమిత్రుఁ డీకృతికిఁ ¹జెన్నలరార నధీశుఁ డుత్తముల్
శ్రీహరిభక్తు లీకృతికిఁ జత్తమునఁ విని మెచ్చువారు నా
కీహిత మింతకంటెఁ గలదేరచియించెద మేలు గాంచెదఁ.

సీ. అత్యంతపావనత్వాపాదనంబున
సురలోకవాహినిస్ఫురణఁ బేర్చి
పాపాంధకారనిర్వాపణప్రఖ్యాతిఁ
దరుణార్కబింబంబుకరణి మించి
తాపత్రయాదిరుద్ధర్పమర్దనమున
దివ్యావధప్రాధీఁ దేజరిల్లి
కామితార్థఫలప్రకరదానవైఖరిఁ
గల్పఘోషవిఘోషి గణన కెక్కి

తే. దనరు రుక్మాంగ²దుని చరిత్రము శుభాధ్య
మై మహాభాగవతసేవ్య మై ముంకుద
సద్గుణానీకమణిగణజలనిధాన
మై సమంచితపుణ్యనివాస మగుచు.

16

ళా. ధారాళాఘపరంపరాతిమిరవిధ్యంసక్రియాదీప మై
నీరేజాక్షకథాబ్ధినంజనిత మై నిస్తాసతాపేతు వై
ఢిరోదారగుణప్రసాదకలనాదేదీప్యమానాంగ మై [ల్.
శ్రీరుక్మాంగదదివ్యరిత్న మొసఁగు శ్రీసౌఖ్యకల్యాణము

క. వన జల ¹కేళీ శశి రవి

తనయో దయ పాన యాన చా త్యాభి వివా

హ నృప రతి విరహ ఋతు మం

త్ర నగా హవ నగర నర్జనలు దగుఁ గృతులన్. 18

చ. ఎఱుఁగరుఁడందుల్ చదువ రేమియుశా స్తముశబ్దవిద్యలోఁ
బఱువరలంకృతుల్ రసముభావముబ్రక్రియశయ్యవృత్తియు
న్నెఱయఁగఁజూడరల్పులవనిగ వితల్ సమకూర్పఁజూతురే
కొఱ యవి సత్కృత్యైకులనున్ మది కిం పొదవింపఁ జేయునే.

జ. నగుబాటు కోర్చి కవితా

ప్రగల్భుడ నటంచుఁ గుకవి ప్రజ్ఞలఁ బోవున్

తగునా బాణోచ్చిష్టం

జగత్ప్రయం బనెడిసిగ్గు చాఁ దె తమకున్. 20

ఉ. చెప్పఁగ లేదుగాని మది సిగ్గాకయింతయు లేక దుష్కృతుల్
తప్పు లటంచు సత్కృతిత దాతల క్షియ మొందునట్లుగా
నప్పటికప్పటిక విడఁగనాడుదు రాడిన నేమి యీప్రభుల్
తప్పులు గామియున్ గృతివిలాసములన్ వినిమెచ్చుకుందురే.

క. వడిఁ బెట్టుకోక తేనియ

విడిచి నెఱసు లేటి పట్టువిధమునఁ గుజనుం

డడరిన కవితాసారం

²బెడరి వ్రణంబులు వహించు హృదయమునందున్. 22

క. నీ రు³డిగి పాలు గైకొను

సారమరాశంబుకరణి సరసజ్ఞకవుల్

నేరములు వదలి కవితా

సారముఁ దగు మీరు మానసముల గ్రహింపఁ. 23

శా. సారభ్యంబును బంధచాతురితగఁ శయ్యచమత్కారశృం
గారంబు వివిధార్థముల్ సరససాంగత్యంబు నానాకళా
పారీణత్యము మంజువాగ్విభవముఁ బాంచాలరీతిం దగఁ
వారస్త్రీయును బోలె నొప్పువలదా వర్ణింపఁ గావ్యంబిలఁ.

క. నానుళ్లును శృంగారము

నానావిధ వృత్త వర్ణనలు సంపూర్ణం

బై నిల్చినకృతి సక్కుతిఁ

గా నుతియింతురు గదా సుకవు ¹లెయ్యెడలఁ. 25

క. జాజుల పొట్లము విప్పిన

యోజఁ గవిత్వంబు వెలయకుండిన సభలఁ

బూజింతురె యాకృతి బుధ

రాజులు రాజులును సుకవిరాజులు గరిమఁ. 26

చ. వడియును శ్రాసముఁ గణము వర్ణన లగ్ధము శబ్ద మొప్పునే
కడనుయు లేదు మత్కృతికిఁగై కొనిచూడుఁడు సత్కవీంద్రులె
య్యెడ నెదియొక్క చ్యముననిందుల సత్త్వముపన్నలోచనల్
²కడివెఁడుకూటిలోమెదుకుఁగై కొనిపాక మెఱుంగుకైవడిన్.

వ. అని యిష్టదేవతా ప్రార్థనంబును బురాతనసుకవీంద్రవర్ణ
నంబును గుకవినిరాకరణంబును గావించి యొక్క మహా
భాగవతసత్కథాబంధురంబును నల్పప్రయాసంబును నధిక
ఫలంబునుముకుందచరణారవిందభక్తికారణంబునగుదుక్తం

గదచరిత్రం బాంధ్రభాష గద్యపద్యంబుల నిర్మింతు నని
తలంచెయున్న యవసరంబున. 28

సీ. పులితోలురెంటెంబు వెలిపట్టుగెంటెంబు
గటిమండలంబున గరిమఁ దనర
భసితాంగరాగంబు బహుగంధయోగంబు
బాహుమధ్యంబునఁ బరిధ¹వింప
శీతాంశునవకాంతి చేమంతిపూటంతి
యుత్తమాంగంబున నొఱపుఁ జూప
గండపెండేరంబు కలితమండీరంబు
పాదపద్మములందుఁ బ్రతిఘటించ

తే. నర్థవారీశ్వరస్వామి యై తనగ్గు
దక్షపురిభీమలింగంబు దయ పొసంగ
నర్థిగల నాకుఁ బ్రత్యిక్ష మైనఁ జూచి
మోద మిగురొత్తఁ బాదాబ్జములకు మ్రొక్కి. 29

సీ. గంగానదీజూట కైరవాప్తరీట
శమనకవాట పశ్యల్లలాట
వ్యాఘ్రానురాఘేట వనజాసనగరోట
విబుధపర్వతకూట వేదఘోట
మృత్యువక్త్రచపేట మిహిరసాదాశాట
జితకాలకూట యానత²వికాట
మూరీకృతాశాట తృటితకుంభినిశాట
వరభక్తసంఘాట వజ్ర³ఘోట

తే. వాణ్ని రాఘాట దురితపావకకృపీట
ఘనభుజాస్ఫోట భూమిపంకజవరాట
తాపసస్తోత్రవాచాట దక్షవాట
భీమశివలింగ హాటకస్తోమపాట?

80

సీ. సప్తగోదావరీజలనవీనవిహార
హారవిస్ఫురితమహాభుజంగ
జంగమస్థావరసకలాత్మసంచార
చారణామరసేవ్యచరణపద్మ
పద్మానిజేశ్వరప్రకటితాయతబాణ
బాణదై శ్యేష్వరిభావనిలయ
లయకాలతాండవోల్లాస కేళీకల్ప
కల్పకోటిసహస్రకాలహరణ

తే. రణసముత్సాహవిజయ గోరాజగమన
మనసిజాయోపహరణ శ్రీమప్రతాప
తాపసస్తోత్రధారణ ధ్యానదక్ష
దక్షపురిభీమలింగ కాంతాశుభాంగా.

31

సీ. చంద్రకోటిప్రభాసౌందర్యవిలసిత
సిత మహారోగవర్జిత ¹వృషాంక
లంకాగ్రశైలకన్యారూపవిభ్రమ
భ్రమరమేచకకంఠభాగదేశ
దేశాక్షిరాగనందితమనోరాజీవ
జీవాత్మపరమాత్మభావసత్వ

సత్వరజ స్తమస్సౌభాగ్యగుణయుక్త
యుక్తతరమఘప్రయోగదమన

తే. మనసిజా యోవహరణాగ్ని జనక నేత్ర
నేత్రసందోహ కలనాధునీప్రఘోష
ఘోష భామారత్తిశవిశేషబాణ
బాణనశ్చల మేళ పార్వతీశ.

32

చ లనివినుతించునన్ను హృదయంబునసత్కృప¹ తేలువాఱఁగా
గనుఁగొనినీవు సెప్పుకొడికంబుగఁబూనినఘాప్రబంధము
దన కిప్పు డంకితంబు విదితంబుగఁ జేయు మటన్న నట్లకా
కని యలభీనునాధునకు ²నచ్చటియుం బ్రణమిల్లి వేడుకన్.

క. ఘనరుక్మాంగదచరితముఁ

దన కిమ్మని భీమశివుఁడు దా నశ్శింపన్

గనుటయె ప్రాథకవింద్రున

కనయము నణిచూదిశుభము లందుట తలఁచన్.

34

ఉ. శ్రీహరివాసర వ్రతవిశేషము పాఁ గృతి సంచితార్థ మా
శ్రీహరిమిత్రుఁ డీకృతికి జెన్నెఁలార సధిశుఁ డుత్తముల్
శ్రీహరిభక్తు లీకృతికిఁ జిత్తమునన్ విని మెచ్చువారు నా
కీహిత మింతకంటెఁ గలదే తలపోయఁగ నెన్నిభంగులన్.

క. బంగారమునకుఁ బరిమళ

³మంగీకము గాఁగఁ గల్గినట్లయ్యెను రు

క్మాంగదచరితకు భనుయ

లింగం బధినాథుఁ డగుట లెక్కింపంగన్.

36

1 బై యి (ప) వాఱఁగా. 2 నర్పణతం. 3 మంగీకారమును

క. కావున వేరుక్తాంగద

భూవరుచరిత్రంబు చెప్పఁ బూనితి మొదలన్

దేవుని దాక్షిణ్యము

శ్రీవిభవవిశేషమహిమ చెప్పఁగ లయున్.

37

సీ. కామ్యార్థఫలసముత్కరకల్పశరువాటి

దళితపాతకకోటి దక్షవాటి

ప్రణతకల్యాణై కగుణమణివ్రజపేటి

¹ధాత్రికటిశాటి దక్షవాటి

సన్మనీంద్రరామసస్యమేఘస్ఫటి

²దమితరోగనిశాటి దక్షవాటి

ధనిమానాతపత్రసతాకగజఘోటి

తాపాద్రిశతకోటి దక్షవాటి

దేదర్పితాశాలతాకోటి దక్షవాటి

దనరునిగమూవిపురిచేటి దక్షవాటి

ద్వారసేవితకర్ణాటి దక్షవాటి

రక్షి తేందుకీరీటి శ్రీదక్షవాటి.

38

— శ్లోక పుష్పాంతము. —

క. ఏవంవిధపురసతికిని

భూవినుతవిశేషమతికిఁ ³బుణ్యావ్రతికిన్

గై నల్యరతికి నిర్జిత

దేవాహితతతికి భక్తదృఢసంతతికిన్.

39

క. పురుషహతదత్తసుందర

తరుణీవిరచితనవీనతరగానకళా

సరసనవలాస్య¹కీలిత

వరమానందునకు జూటభరితేందునకున్.

40

క. అమితమహోత్సవసమయ

ప్రమదాజనవాద్యమానపటుమురజధిమిం

ధిమిమేఘనాదనర్జిత

సమదనుయూరునకు దుష్టజనదూరునకున్.

41

క. చతురాగమవేదాంత

ప్రతిపాదితవిభవునకు శుభప్రభువునకు

క్షితిధరరాజతనూజా

కృతసల్లాపునకు మేరుగిరిచావునకున్.

42

క. అంభోధిమథనసమయవి

జృంభితసురదైత్యగర్వజిత్వరగరళా

రంభప్రతికారునకును

జంభారికృతస్తుతిప్రసవహారునకున్.

43

క. ²కంఠకళంకునకును ను

త్కంతాసంఘటితచతుర³తరవీరవధూ

కంఠగ్రహంకునకు సతి

కుంఠితదైత్యునకు భక్త⁴గుణనిత్యునకున్.

44

క. జాలంధరముఖదైత్యా

భీలప్రఖ్యాతమదవిభేదనరేఖా

శూలాయుధపటువిక్రమ

హేలాహస్తునకుఁ గుముదహితమస్తునకున్.

45

క. రవి గణప మాతృ కాంబుజ
భవ వాణీ గుహ శివా సువర్ణధ్వజ భై
రవ ముఖదిక్పతివినుత
స్తవసమ్మోదునకు విభవసంపాదునకున్. 46

క. వామాంకకలితగౌరీ
భామాకుచకుంభ¹మృదులపంకవిలిప్త
శ్రీమహితోరస్థులునకు
భీమయదేవునకు శాంతప్రభు²భావునకున్. 47

వ. అత్యంతభయభక్తితాత్పర్యంబుల ననేకసాష్టాంగదండప్ర
ణామంబు³లాచరించి యస్తుహదేవుని గృతినాయకుని గా
వించి నాయొనర్పంబూనిన రుక్మాంగదచరిత్రంబునకుం
గథాక్రమం బెట్టి దనిన. 48

— శ్లోక భా ప్రా రం భ ము. శ్లో —

ఉ. పుణ్య⁴నివాస ముత్తమతపోధనదేశము నిత్యముక్తసా
ద్గుణ్య మగణ్యయజ్ఞపరి⁵తర్పితహోత్పవిశేషమంత్రనా
ద్గుణ్యము సిద్ధసాధ్యమునితోషక మై విలసిల్లు నైమిశా
రణ్యము యోగిపుంగవశరణ్యము నానుతి⁶కెక్కుధారుణీన్.

ఆ. అనఘ మై తనర్చు నానైమిశారణ్య
పుణ్యదేశమున నగణ్యమహిమ
వర్ణనీయ మైనవైష్ణవయాగంబు
నందు వైభవంబు లతిశయిల్లు. 50

1 ఘృగృణ. 2 బాహు. 3 లు సమర్పించి. 4 విలాస. 5 తోషిత.

6 కెక్కు.

సీ. శాండిల్య మాన్దల్య మాండవ్య కశ్యప
 వ్యా సాత్రి కౌండిన్య వాలఖిల్య
 వారిత పిప్పల రై భ్య వరతంతు గాలవ
 బక దాల్భ్య గౌతను శుక వసిష్ఠ
 కాశిక చ్యున మార్కండేయ నామ
 జమవగ్ని భృగు పగాళర శమీక
 కణ్వ జాబాలి సాంఖ్యాయన వాల్మీకి
 కపిల భరద్వాజ కలశదన్య

తే. శృంగి తృణబిందు భరత మతంగ శక్తి
 గర్గ శ్రీనత్స మునివసుల్ ఘనత మెఱయ
 వరసభాసీను లై వినువారలకును
 విమలవాగ్భంగిఁ గణ్ణామృతములు గాను.

51

సీ. వారాహ వాసిష్ఠ నారదీ యాదిత్య
 సందోహ మతిభక్తిఁ గొందఱకును
 వైష్ణవ శ్రీభాగవత భవిష్యత్తర
 కూర్మపద్మంబులు కొందఱకును
 బ్రహ్మాండ మత్స్య మార్కండేయ వామన
 స్కాంశంబు లనురక్తిఁ గొందఱకును
 గారుడ బ్రహ్మ లింగ బ్రహ్మవై పర్వ
 గురువాయుసంహితల్ కొందఱకును

తే. మఱియు నొకకొందఱకు సుధామధురవాక్య
 సమితి భారత రామాయణములు దెలియ
 వరుస వక్కాణ మొనరించువ్యాసశిష్యు
 వాగ్వీరాజులు నుగ్రశ్రవనునిఁ జూచి.

52

క. తరణి నొక టూకటి పావకు

సరసిజభవు రెండు నాల్గు జలశాయిని శం

కరుఁ బదియుఁ గాఁ బురాణము

లిరవుగ వర్ణించుఁ బదియు నెనిమిది పకుసన్.

53

క. అందును బ్రహ్మాండశ్రీ

సందర్శవురాణ మెన్నఁ జనుఁ దన్తధ్యం

బందును రుక్మాంగదకథ

యందం బై యొప్పుఁ జెప్ప నగు నది మాకున్.

54

ఉ. నీవు కథాప్రసంగముల నేర్పరి వెల్లవురాణవాసనల్

వావిరి నీముఖస్థములు వన్నె దల్లిర్పఁగ మాకుఁ బుణ్యసం

భావిత మై ధరిత్రి నతిపావన మై యపవర్గసంపదు

జ్జీవన మైననువ్రతము చెప్పు ముదారవచోవిశారదా!.

55

సీ. మునినాథ! రుక్మాంగదనరనాథుఁడు తొల్లి

యేకాదశీవ్రత మెట్లు సలిపె

దద్రాజ్యమున నెట్లు ధర్మంబు వర్ధిల్లె

యమలోక మేల దైన్యంబు నొందె

వనజసంభవున కేమనవిఁ జెప్పెను జముం

డేల వుట్టించె మోహిని నజుండు

మందరాద్రికి నేల మానిని చనె వేట

లాడ నేటికిఁ బోయె నవనివిభుఁడు

తే. కాంత మోహిని నేరీతిఁ గలసె నతఁడు

వ్రతము వల దని యది యేల వాడు లడిగె

బుత్తు నేటికి హింసింపఁ బూనఁ దండ్రి

యప్పు డేరీతిఁ బ్రత్యక్షమయ్యెఁ జక్రి.

56

క. అని పలుకువారిమాటలు

విని సూతుఁడు సంతసిల్లి వినయోక్తుల నా

మునిచంద్రులమనములు నా

ననములు వికసింపఁ బలికె నగుమొగ మలరన్.

57

చ. ఘనులు మహానుభావులు జగన్ముతపుణ్యకథాప్రవీణవా

గ్వనధులు మీ రెఱుంగని నవవ్రతసంఘము లే నెఱుంగ

నే, ర్తునె ననుఁ బెద్దఁ జేసి దయతో వినఁ గోరుటకాక

తారు వెం, చిన శుకవాక్యముల్ వినఁగఁ జిత్త మెలర్పెడు

[వారికై వడిక. 58

క. కావున మును రుక్మాంగద

భూవరుఁ డొనరించునట్టి పుణ్యవ్రత మే

భావించి మీకుఁ జెప్పెదఁ

బావన మావ్రత మటంచుఁ బలికె నియతుఁ డై.

59

ఉ. తెల్లని పాముపానుపును దెల్లని వార్షము నెక్కుబిడ్డఁడున్

దెల్లనిదీవిపై విడిది తెల్లనితమ్ముల మీరుకన్నులున్

దెల్లనిమోము గుఱ్ఱమును దెల్లనిమామయుఁ దెల్లకైదు

పుక, దెల్లనికోడలుం గలుగు తెల్లనికూతురితండ్రిఁ గొ

[ల్పదన్. 60

క. శ్రీదంబులు జితకలుషవి

పాదంబులు మునిమనగిప్రసాదంబులు భూ

మోదంబులు భవపాశ

చ్ఛేదంబులు వాసుదేవుశ్రీపాదంబుల్.

61

క. కరణంబులు భవసాగర

తరణంబులు శుభరమావతరణంబులు సా

దరణంబులు జితకలుషా

చరణంబులు హరిపదాబ్జసంస్కరణంబుల్.

62

క. కుందనములు పరమపద

స్నందనములు ముక్తి నీయ చందనములు శ్రీ

నందనములు కలుషపరి

స్పందనములు శౌర్ధ్వపాణిపదవందనముల్.

63

క. అని యదునందను శ్రీపద

వనజంబులు దలఁచి మ్రొక్కి వ్యాసమునీంద్రున్

మనమున నేవించి తపో

ధనుఁడు వినుం డనుచుఁ బలికెఁ దపసులతోడన్.

64

సీ. కాశ్మీర మగ థాంధ్ర కాంభోజ కరహాట

ఘోట మాళవ మత్స్య లాట కుకుర

ఘూర్జర కర్ణాట ఘోష్టాణ కురు ముద్ర

కేరళ సావీర శూరనేన

సింధు మహారాష్ట్ర చేది పాండ్య విదేహ

కుంతల ద్రావి డావంతి నిషధ

వంగాంగ మరు చోళ బంగాళ నేపాళ

పాంచాల సాల్య బర్బర మరాళ

తే. తక విదర్బాదివివిధ దేశములఁ గలుగు

పట్టణవ్రాతములలో నపారకీర్తి

నఖలసౌభాగ్యవై భవాయతన మగుచు

జగతిఁ బొగఁడొందఁ దగు విదిశాపురంబు.

65

చ. శ్రుతియుతులర్కతుల్యులు వసుప్రభులగ్నిసముల్ కులాచల

ప్రతిమము లాశుయానములు రత్నపుబొమ్మలుకల్పవృక్షసం

తతులు దలంప నవ్వుమునన్ ద్విజరాజకుమారవైశ్యవ
ర్ణితభటసామజాశ్వతరుణీజనమానవకోటు లున్నతిన్. 66

క. అందుల విప్రోత్తములు పు
రందరగురుసదృశు లవరరాజీవభవుల్
వందితపరమేశ్వరగో
విందపదాంబుజులు వేదవేదాంగవిదుల్. 67

ఉ. మిత్రసమానతేజులు సమిద్రఘురాములు వై రివాహినీ
గోత్రమహీధరాఘశరణోటు లఖండనిరంకుశక్రమ
క్షాత్రులు సామజాశ్వరథసంక్రమణైకసమర్థు లుత్తమ
క్షత్రియులర్కసోమకులసంభవు లుండుదు రప్పరంబునన్.

క. మేటిధనధాన్యసంపదఁ
గోటులకును బడగ లెత్తి కొన నవ్వుంగా
ఘోటక గజ రత్నాంబర
కోటలఁ గలవైశ్యు లచటఁ గోటులతరముల్. 69

క. అద్రులు ధైర్యంబున బల
భద్రులు భుజశక్తి నహితభంజనమున సా
భద్రులు తత్పురమునఁ గల
శూద్రులు శూద్రకసమానశోభితశౌర్యుల్. 70

సీ. శృంగారరసమునఁ జికిలినేయించిన
కంతుమోహనసాయకంబు లనఁగ
మెఱసి పోకను నిల్చి మెలఁత లై కనుపట్టు
కారుమ్రొమ్మెఱుఁగులగము లనంగ
వరరూపలావణ్యవై భవశ్రీమూర్తు
లన మించునవకల్పలత లనంగ

మురి పెంపునడలచే గరువంబు దళుకొత్తు

పస మించురాయంచపదుపు లనఁగఁ

తే. జ్ఞత్తజుని తేరికలికిరాచిలుక లనఁగఁ

గాంతిఁ జూపట్టునవచంద్ర కళ లనంగ

మగల నెలయించుమరునిదీమంబు లనఁగ

వారసతు లుందు రప్పురవరమునందు.

71

సీ. కాలకంధరచాపఖండనోద్ధతరాఘ

వా మోఘతీవ్రశరాగ్నిఁ దెగక

కలశోద్భవోదగ్ర కఠినహస్తకుటీర

కోణకోటరమునఁ గ్రుంగఁబడక

యాగ్వానలాభీలదుర్వారభీకర

జ్వాలికాపలిచేతఁ గ్రోలఁబడక

యత్సుద్రరౌద్ర బాహుయోషపక్షి రా

ట్పక్షివిక్షేపంబుపాలు గాక

తే. రమణఁ జూపట్టు రత్నాకరం బనంగ

ఘుమఘుమారావసంరంభఘూర్ణమాన

మీనమకరోగ్రనక్ర సమృద్ధిచేతఁ

బరఁగు విదిశాపురంబునఁ బరిఖిజలము.

72

ఉ. కోట లగడ్డ లట్టడలు కొత్తడముల్ గవనుల్ కవాటముల్

హాటకగేహాళుల్ వివిధయంత్రము లాయుధహర్ష్యగేహ

ముల్, ఘోటకముల్ రథావలులు కుంజరముల్ బహువా

హినీపతుల్, సాటువ కెక్కువీరభటసంకులముం దగు నప్పు

[రంబునన్. 73

ప. అన్నగరంబున కధీశ్వరుండు.

74

ఉ. సంగరరంగభార్గవుఁడు శాశ్వతకీర్తిరమామనోహరుం
డంగభవాభిరాముఁ డభియాతిన్నపాలవరేణ్యరాజ్యస
ప్తాంగపరిగ్రహుండు రజతాచలధీరుఁడు రాజరాజు రు
క్మాంగదమేదినీశ్వరుఁ డహర్పతివంశపవిత్రుఁ డున్నతిన్. 75

మ. ధరఁబాలించెఁ బురూరవున్ సగరునిన్ దైత్యంకునిన్ హైహ
యున్, బురుకుత్సున్నలు నంబరీషు రఘురామున్ రంతి నం
గున్ మరు, త్తురఘూత్తంసు భగీరథుం బృథు శుహోత్రు
న్నాహుషిన్ భార్గవున్, భరతత్కాధిపునిం దిలీపు గయు
మాంధాతన్ శశిన్ బోలుచున్. 76

సీ. దోషాకరత్వంబు తుహి నాకరునియంద
మదవిక్రమంబు సామజములంద
విప్రలంభము విటీవిలజనంబులయంద
కుటిలత్వ మింతులకురులయంద
మధుపసంగతి వుష్పమంజరీతతులంద
ఘర్షణంబులు హోటకములయంద
రాగాతిశయవికారములు గాయకులంద
వర్ణసంకరములు వ్రాతలంద

తే. పక్షపాతంబు నీడసంభవములంద
గుణపరిచ్యుతి మార్గణకోటియంద
సన్నతికి నెక్క నమృహసార్వభౌముఁ
డవనిఁ బాలించె బుధవర్ణ మభినులింప.

77

క. మేదినీ ధర్మము నాలుగు
పాదంబులు మోవ నాస్థపాలుఁడు రాజ

శ్రీ దళుకొత్తగ నేలుచు

నాదట నొకనాఁడు నిర్బరాధిపు మహిమన్.

78

సీ. హితబంధుజనపురోహితచయం బొకవంక

సుత్తమక్షత్రియు లొక్కవంకఁ

గవిగాయకర్థిమాగధసంఖ్య లొకవంక

సుడురాజబింబాస్య లొక్కవంక

వేదవేదాంగకోవిదవిప్రు లొకవంక

నూర్జితశ్రీమంతు లొక్కవంక

రణసముద్భటవీరరాహుత్తు లొకవంక

నురుమంత్రిసామంతు లొక్కవంకఁ

తే. జతురు లొకవంక సకలశాస్త్రప్రవీణ

హృదయు లొకవంకఁ గొలువ సమిధమహిమఁ

బరఁగు రుక్మాంగదక్షోణిపాలుకడకు

నరుగుదెంచిరి శుకశౌనకాదిమునులు.

79

క. చనుదెంచిన సంయములన్

గనుఁగొని భయసంభ్రమములు గడలుకొనంగా

వినయమున నెదురుగాఁ జని

ముని చంద్రులపాదపద్మముల కెఱఁగుటయున్.

80

సీ. ఆరోగ్య మస్తు దీర్ఘాయు రస్తు యశోస్తు

శ్రీరస్తు సంకల్పసిద్ధి రస్తు

హరిభక్తి రస్తు సుస్థిరతాస్తు మహిమాస్తు

విప్రప్రసాదోస్తు విక్రమోస్తు

విఖ్యాతి రస్తు దిగ్విజయోస్తు సామ్రాజ్య

మస్తు మోక్షోస్తు కళ్యాణ మస్తు

ఉ. సంగరరంగభార్గవుఁడు శాశ్వతకీర్తిరమామనోహరుం
డంగభవాభిరాముఁ డభియాతిసృపాలవరేణ్యరాజ్యస
ప్తాంగవరిగ్రహుండు రజతాచలధీరుఁడు రాజరాజు గు
త్తాంగదమేదినీశ్వరుఁ డహర్వతివంశపవిత్రుఁ డున్నతిన్. 75

మ. ధరఁబాలించెఁ బురుషపుణ్ సగరునిన్ దైశంకునిన్ హైహ
యున్, బురుగుత్సున్నలు సంబరీషు రఘురామున్ రంతి సం
గున్ మరు, త్తురఘూత్తంసు భగీరథుం బృథుఁ శుహోత్తు
న్నాహుషిన్ భార్గవున్, భరతశ్శాధిపునిం దిలీపు గయు
మాంధాతన్ శక్తిన్ బోలుచున్. 76

సీ. దోషాకరత్వంబు తుహినాకరునియంద
మదవిక్రమంబు సామజములంద
విప్రలంభము విటీవిటజనంబులయంద
కుటిలత్వ మింతులకురులయంద
మధువసంగతి పుష్పమంజరీశతులంద
ఘర్షణంబులు హాటకములయంద
రాగాతిశయవికారములు గాయకులంద
వర్ణసంకరములు వ్రాసెలంద

తే. పక్షపాతంబు నీడసంభవములంద
గుణపరిచ్యుతి మార్గణకోటియంద
సన్నతికి నెక్క సప్తహాసార్వభౌముఁ
డవని బాలించె బుధవర్గ మభినుతింప.

77

క. మేదిని ధర్మము నాలుగు
పాదరిబులు మోవ నాసృపాలుఁడు రాజ

శ్రీ దళకాత్మగ నేలుచు
నాదట నొకనాఁడు నిర్జరాధిపు మహిమన్.

78

సీ. హితబంధుజనపురోహితచయం బొకవంక
నుత్తమక్షత్రియు లొక్కవంక
గవిగాయకర్ణిమాగధసంఖ్య లొకవంక
నుడురాజబింబాస్య లొక్కవంక
వేదవేదాంగకోవిదవిప్రు లొకవంక
నూర్జితశ్రీమంతు లొక్కవంక
రణసముద్భటచిరాహుత్తు లొకవంక
నురుమంత్రినామంతు లొక్కవంక
తే. జతురు లొకవంక సకలశాస్త్రప్రవీణ
హృదయు లొకవంక గొలువ సమిధమహిమ
బరంగు రుక్మాంగసత్తోఁగిపాలుకడను
సరుగుదెంచిరి శుశ్రౌసకాదిమునులు.

79

క. చనుదెంచిన సంయముల్
గనుఁగొని భయసంభ్రమములు గడలుకొనంగా
వినయమున నెదురుగాఁ జని
ముని చంద్రులపాదపద్మముల కెఱఁగుటయున్.

80

సీ. ఆరోగ్య మస్తు దీర్ఘాయురస్తు యశోస్తు
శ్రీరస్తు సంకల్పసిద్ధి రస్తు
హరిభక్తి రస్తు సుస్థిరతాస్తు మహిమాస్తు
విప్రప్రసాదోస్తు విక్రమాస్తు
విఖ్యాతి రస్తు దిగ్విజయోస్తు సామ్రాజ్య
మస్తు మోదోస్తు కళ్యాణ మస్తు

విభవోస్తు సస్యాభివృద్ధి రస్తు నయోస్తు
దానకామోస్తు సత్కాంతి రస్తు

తే. ధనకనకవస్తువాహనధాన్యపుత్ర
పాత్రలాభోస్తు నిత్యసాభాగ్య మస్తు
ప్రతిభాఘోషయోస్తు భూపాలనైక
శక్తిరస్తు నదైవ తేజనవరేణ్య!

81

మా లి సీ స్మిత్ర ము.

అని మును లీక్రియ దీవన లందఱు నన్నివిధంబుల నిచ్చిన
న, జనపతిచంద్రుడు గైకొనివారలఁ జయ్యనఁదోఁకొని దె
చ్చి సుఖా, సనములయందడి యర్ఘ్యము పాద్యము సన్ను
తిమీఱఁగ నిచ్చి సమ, ర్చనములు నేసి కరంబులు మో
డ్చి తిరంబుగఁ గన్గొని యిట్లనియె.

82

ఉ. ధన్యుడ నైతి మీకృపకుఁ దావల మైతి సమస్తరాజరా
జన్యులలోన ధర్మగుణకాశ్వతకీర్తుల నెల్లవారికి
మాన్యుడ నైతి మీరు బహుమానముతో నిట యేగు
దేరసా, మాన్యుల కిట్టిభాగ్యమహిమల్ సమకూరు నె యే
[యుగంబునన్. 83

వ. అని యప్తుహివల్లభుండు పెన్నిధిం గన్న పేదచందంబున
నత్యంతసంతృప్తాంతరంగుం డై యప్తుహాయోగిపుంగవుల
కిట్లనియె.

84

ఉ. ఏవ్రత మెల్లలోకముల నెన్నిక కెక్కు మహాప్రసిద్ధిచే
నేవ్రతమెందుఁ బాపహరమెప్పుడు నేవ్రతము త్రమోత్తమం
బేవ్రత మెల్ల సంపదల నిచ్చురమారమణీమనోహరుం, డేవ్ర
తమాచరింపఁ దనయిచ్చుఁబ్ర మోదమునొందునిచ్చలున్.

క. వ్రతముల కన్నిటికంటెను
ప్రతివెట్టఁగరానిదై శుభప్రస మై సు
వ్రతరాజం బగువ్రత మా
నతి యిచ్చి కృతార్థుఁ జేసి ననుఁ బ్రోవఁ దగున్. 86

వ. అని విన్నపం బొనర్చుటయును. 87

భుజంగప్రయాతము.

ధరామండలిఁ గల్గుధర్మవ్రతంబుల్
పురాణంబులఁ శాస్త్రపుంజంబులందుఁ
గరం బింపు సొంపారఁగాఁ గాంచి మానుల్
పొరిం బల్కి రిట్లంచు భూపాలుతోడన్. 88

సీ. అమితపాపాఘవంశాటవీఘనదాహ

శిఖికీల యే కాదశీవ్రతంబు

దర్పితాహితదైత్యదళనోగ్రనిష్ఠాకా

క్షేయకం బే కాదశీవ్రతంబు

కఠినపాతకసముత్కరభేకలోకభు

ద్భిష్టాగం బే కాదశీవ్రతంబు

సంసారసంతాపసంతప్తమానసో

జ్ఞవనం బే కాదశీవ్రతంబు

తే. సుప్రతాకల్ప మే కాదశీవ్రతంబు

చిరశుభాకార మే కాదశీవ్రతంబు

చిన్మయానంద మే కాదశీవ్రతంబు

శ్రీసమంచిత మే కాదశీవ్రతంబు. 89

సీ. పుణ్యభూములలోనఁ బురుషోత్తమమువోలె

గ్రహములలో దివాకరుఁడువోలె

సంభోనిధులలోన నమ్మతార్థవమువోలె
 నగములలో మేరునగమువోలె
 నాశ్రమంబులలో గృహస్థాశ్రమమువోలె
 దరువులలోఁ గల్పితరువువోలె
 సధికదానములలో నన్నదానమువోలె
 మణులలోఁ గౌస్తుభమణియుఁబోలె

తే. స్వర్గమున భూమియందు గసాతలమునఁ
 బ్రతి యొనర్పఁగ రానిసువ్రతము సకల
 మంగళాస్పద మఖిలసంపత్కరంబు
 క్షీతితలేశ్వర! యేకాదశీవ్రతంబు.

90

క. ఆవుణ్యవ్రతశీలుఁడు

కావురుషుం డైన పాపకర్తుం డైనఁ
 శ్రీపతిసాయుజ్యంబును
 వే పడయును సత్య మిది వివేకినిధానా!.

91

క. సుర దొరసిన గంగాంభరి

పరిపూరితఘట మశుద్ధిఁ బరఁగినక్రియ భూ
 వర! దశమివృద్ధి గలసిన
 హరిదివస మయోగ్య మెంత యధికం బయినఁ.

92

క. పాయుఁ బితృబుణము గయయం

దాయత మగుబ్రహ్మహత్య యణఁగుఁ గాశిఁ
 ఏయేవిధమున నున్నఁ
 పాయదువో దశమివృద్ధి పాపం బిలలోన్.

93

క. భక్తి యెలర్పఁగఁ దగుళా

స్తోత్రంబుగ నాచరింపు మురువుణ్యనిధి!

వ్యక్తంబు గాఁగ విను వి

ధ్యుక్తంబుగఁ జెప్పెదము యథోచితలీలన్.

94

ఉ. స్నాన మొనర్చి ధౌతపరిధానములన్ ధరియించి యంటఁ
గాఁ, గానిమనుష్యులం గనక కల్లులు వల్కుక యుగ్రకృ
త్యముల్, మాని వినిద్రుఁ డై నియతమానసుఁ డై తమలం
బుఁ దక్కి శ్రీ, జానిపురాణముల్ వినుట సంగతి శ్రీహరి
[వాసరంబునన్. 95

స్త. దశమినాఁ డేకభుక్తము నేసి మఱునాఁ డ

హోరాత్రముల భక్తి నుపవసించి

హరిమందిరమున జాగర మొప్పు గావించి

వేగిన ద్వాదశి వేళయందు

విప్రోత్తములకు పడ్చిధరసోపేతంబు

గా భుజింపఁగఁ బెట్టి కనకనిష్క

తతులు దక్షిణ లిచ్చి తదనంతరము సుహృ

జ్జనులతో నామిషక్షౌద్రశాక

తే.విరహితంబుగఁ బారిణ వేష్కఁ జేసి

నిద్ర దివ మెల్ల వర్జించి నియమపర

మాపు భుక్త్యంగనాసంగమంబు లుడిగి

యుచితగతి నుండు మది యుత్తమోత్తమంబు.

96

క. ఈకరణఁ జరుపనోపక

యేకాదశిదివస మైన నిరుప్రాద్దు నిరు

త్సేకమున నుపవసించిన

శ్రీకాంతుం దుత్తమముగఁ జేకొను నధిపా!.

97

తే. అప్రహతి నొనరించెనే నదియుఁ గొఱఁత
గాదు సక్తంబు నేకభుక్తమున ననుచి
తంబు కావించుటయును దూవ్యంబు గాదు
కాదు స్వేచ్ఛావిహార మేకాదశులను.

తే. మహిమ మీఱంగ నాపాథమాసముఖ్య
భాద్రపదమాసకార్తికభవ్యమాస
రమ్యసితపక్షహరివాసరములయందు
వలయు శుష్కపవాసంబు సలుప నరులు.

99

క. ఈవిధములలో నొక్కటి
గావించినఁ బుణ్యమట్లు గాక యథేచ్ఛ
గావరమున భుజియించిన
వైవస్వతలోకమును సవశ్యతఁ బొందున్.

100

సీ. కనకంబు మ్రుచ్చిలించిన పాతకంబైన
గురుభామఁ బొందిన దురితమైన
గోవుఁ జంపినమహాహరకిల్బిషమైన
విప్రభూములు ద్రోయువృజినమైన
దేవభండారంబుఁ దిన్నదోషంబైనఁ
గల్లు ద్రావినతీవ్రకలుషమైనఁ
గొండెంబు వల్కిన గురుకల్కవంబైన
నతిఘోర మగు బ్రహ్మహత్యయైనఁ

తే. బాయనంతట దేవతాస్థానాన్న
దానజపహోమ తీర్థగోదానసమితి
నననినాయక! హరివాసరాన్నదురిత
మెన్నిపుణ్యంబు లొనరించెనేని చెడదు.

101

క. తక్కినవ్రతములు సలువక
తక్కినఁ బాతకము లేదు ధర నీవ్రత మే
చిక్కుల మానఁగ రా దిది
తక్కినఁ బాతకచయంబు దగులు నరేంద్రా!.

102

సీ. పతికార్యభారసంభ్రమపశంబుననైన
నాఁకలి లేకైన నరుచినైన
భామినీవిరహసంప్రాప్తి నొందుటనైన
నశన మబ్బకయైన నలుకనైన
మృగయావినోదనిమిత్తములందైన
వ్యసనంబునందైన వనటనైన
దారుణజ్వరిపీడఁ దగులుటనైన సం
గర మొనర్చుటనైనఁ గఱపునందు

తే. నైన హరివాసరమునాఁ డహర్నిశంబుఁ
జాల శుష్కోపవాసంబు సంభవించె
నేని నాపుణ్యనకుఁ గల్గు నెట్లు సిరి ద
నర్చు శ్రీహరివై కుంతనగరసుఖము.

103

క శ్యానామిషభక్షకునకు
నైనను నిష్కృతులు గలుగు హరిదినసమువక
మానక భుజించుదోషికి
నేనిష్కృతి గలుగ నేర దినవంశనిధి!.

104

క. అని పల్కి యప్యహఃత్తులు
దిననాథకులావతంసు దీవించి సుఖం
బున నుండు మదాశ్రమముల
కును జనియెద మనుడు రాజకుంజరుఁ డనియెన్.

105

క. కారణబాంధవు లితరు ల

కారణబాంధవులు మీరు గావున నను శ్రీ

నారాయణపుణ్యవ్రత

పారాయణః జేసితిరి కృపానుతులారా!.

106

వ. అని యపు డప్పరమయోగిపుంగవులకు సాష్టాంగదండప్ర
ణామంబు లాచరించి పాదచారియై కొంతద వ్వరిగి వారల
చేత నాశీర్వాదపూర్వకంబుగా నంపించుకొని క్రమమ
దన నగరి కేతెంచి కొలువునం గూర్చుండి తన్నుం బరివే
ష్టించి యున్న బుధబంధువురోహితామాత్యవర్గంబులం
గనుంగొని యత్నహీనబుధుం డిట్లనియె.

107

ఉ. వింటిరే! మీర లీనిగమవేత్తలు యోగివరేణ్యు లిట్లు నా
యింటికి నేగుదెంచి నను నెంతయు ధన్యునిజేసి నామనం
బంటుగ నీమహావ్రతమహత్త్వము దెల్పిరియిట్టిదెయ్యెడన్
గంటిరే నాతపఃఫలముఁగాంచితి మించితిఁ బుణ్యసంపదన్.

క. తప్పక శ్రీహరివాసర

మొప్పరఁగ నాచరింతు యోగివరేణ్యుల్

చెప్పినశాస్త్రోక్తక్రియ

చొప్పుడరఁగ వైష్ణవోక్తి శోభితగరిమన్.

109

క. మీరును నిద్ధారుణః గల

వారును నీసువ్రతం బవశ్యము ముద మిం

పారఁగఁ జరుపుఁడు మన కా

సారసదళ నేత్రుఁ డొసఁగు సాయుజ్యంబున్.

110

వ. అనుటయు నాకొలువునం గలవార లెల్ల నేకవాక్యంబున
ని ట్లనిరి.

111

ప్రథమాశ్వాసము.

- క. శ్రీజానికీ బ్రయము. - రమాలి ధనుడ
నోజ వ్రతము సలుపు గ నేలా
'రాజానుమతో ధర్మం'
బీజగమున వినమె మాట యెప్పుడును నృపా!. 112
- క. కావున మీ రిటు చెప్పినఁ
గావించుట కాక యొండు గలదే మాకు
భూవర! చాటింపఁగఁ దగు
నీవసుమతిలోని ప్రజల కెల్లం దెలియఁ. 113
- క. అనుటయు నజ్ఞననాథుని
యనుమతమున మంత్రిముఖ్యు లట తలవరులఁ
బనిచిరి హరిదివసవ్రత
మనురక్తిం జేయుఁ డనుచు నవనిం జాటఁ. 114
- ఉ. వారును నవ్యసుంధర నవారణఁజాటఁ దొణంగి రోలి నూ
రూరను బల్లెపల్లె నగరోత్కరవీధులఁ బట్టణంబులఁ
భేరులు తమ్మటంబులును నిస్సహణంబులు శంఖకాహళుల్
భోరుకలంగమ్రాయు నృపపుంగవునాజ్ఞవినంగఁజెప్పుచుఁ.
- సీ. అభ్యంజనస్నాన మాచరించి దశమం
దుల నొక ప్రాద్దుండ వలయుఁ జండ్
హరివాసరము నిరాహారు లై జాగరం
బలవుమై నిశీఁ జేయవలయుఁ జండ్
ద్వాదశి విప్రసంతర్పణం బొనరించి
వరుసఁ బారణసేయవలయుఁ జండ్
తద్దినం బెల్ల నిద్రయు మాటుటన్నంబు
వర్జించి యుండఁగా వలయుఁ జండ్

తే. అందఱికి నివ్వి లితరు ల   ఎడొ
 తప్పఁగా రాదులు మీరు గావునుండొ
 నవ్యకై వల్యఫలనాధనంబు నుండొ
 యాదినారాయణునకుఁ బ్రియంబు నుండొ.   116

క. అని చాటి రెల్లదిక్కుల
 జనములు నివ్వధము సలుపఁ జాగిరి రాజుం
 దనభార్యలతోఁ గూడఁగఁ
 జనితానందముగ వ్రతము సలుపఁ దొణంగెన్.   117

నీ నీధులు సవరఁ గావించి గంధంబునఁ
                     గమ్మారికలయంపిఁ గలయఁ జల్లి
 క్రొత్తముత్యముల మృగ్గులు విచిత్రములుగా
                     రంగనల్లిక తేర్పడంగ వ్రాసి
 మణిగాసనములఁ జ్రేమ నొనర్చి గోడలఁ
                     జెలువారఁ గృష్ణలీలలు లిఖించి
 కలువడంబులు గట్టి ఘంటాపథములందుఁ
                     బొడవుగా నుచుబట్టువడగ లెత్తి

తే. కదలి కాతతి నిల్పి మేల్కట్టుగట్టి
 హర్మ్యముల పేమకుంభంబు లందపటిచి
 పురము రాజ్యంబు శృంగారముగ నొనర్చి
 యవనినాథుండు నదిఁ దీర్థమాడి వచ్చి.   118

మ. కరపాదాననముల్ శుభాంబువులఁ బ్రకౌశించి శుద్ధాత్ముఁ
 డై, హరిపూజాస్థలిఁ జిత్రకంబళమునం దాసీనుఁడై దావద
 శా, క్షరమంత్రాంచితగోపించదనసమంచత్పాలభాగుండు

నం, బుగహాక్షోత్కరమాలి కాధనాదు నై మోదంబు
దీపింపగన్.

119

సీ. అభిషేక మొనరించె నమరేండ్రవంద్యున
కర్పించెఁ బరిధాన మచ్యుతునకుఁ
గనకాంబరునకు నర్ఘ్యమును బాద్యము నిచ్చె
నిచ్చె నాచమనీయ మీశ్వరునకు
నొసఁగె శ్రీగంధంబు వసుదేవసుతునకు
శేషశాయికి నిచ్చె భూషణములు
నిర్మించె శార్ఙ్గపాణికి మాళిఁ బుష్పముల్
పచరించె ధూపదీపములు హరికిఁ

తే. జూపె నమృతోపహారంబు గోపపతికి
నధికతరభక్తి నీరీతి నాదిదేవుఁ
బూజఁ జేయుచు దిన మెల్ల భూరిమహిమ
జరిపె నేకాదశీమహోత్సవము నృపతి.

120

సీ. తమటనిస్సాణమృదంగభేరీశంఖ
రవములు భోరున రహిఁ జెలంగ
భరతశాస్త్రనిరూఢి భామాసమూహంబు
నభినయం బలర నాట్యంబు సలుప
శ్రీభాగవతనారసింహవామనవైష్ణ
వపురాణములు భాగవతులు చదువ
శ్రుతిఁగూడి గాయకస్తోమంబు గల్గొమ్మ
తములుగా సంకీర్తనములు సలుప

తే. బహుళకర్పూరగంధపుష్పములతోడ
 ధూపదీపములను బహుస్తుతులతోడ
 వివిధనైవేద్యములతోడ విష్ణుపూజ
 సలుపుచును భూవిభుఁడు చేసె జాగరంబు.

121

క. అంతటను దెల్లనాటిన
 సంతసమునఁ బ్రజలుఁ దాను స్నానంబులు చే
 సెంతయుఁ బ్రియమున లక్ష్మీ
 కాంతునిగుడి కేఁగి మ్రొక్కి కణక యెలర్పక.

122

సీ. దండంబు దర్పితోద్దండరత్నోహర
 కడియండ జాతరూపాంబగునకు
 జోహారు సురమునిస్తుతపాదయుగునకు
 శరణార్థి వైకుంఠశాశ్వతునకు
 జేజే రమాముఖాంభోజాతమిత్రున
 కభివందనంబు పద్మాక్షునకును
 జోతలు కైటభాసురగర్వహరునకు
 నొలిగె బ్రహ్మాండభాండోదరునకు

తే. మోడ్చుకెంగేలు కరుణాసముద్రునకును
 గోపపతికిఁ బ్రణామంబు కోటిసూర్య
 తేజునకు మ్రొక్కు యదువంశతిలకునకును
 సంతసంబును భయభక్తి శరణొనర్తు.

123

సీ. డాచంక వేత్రదండముతోడ బంగారు
 జలజాతభృంగార మలవరించి
 మొలపట్టుకాసెలో మురళికానాళంబుఁ
 జొనిపి బిగ్గర దిండు పెనఁచి కట్టి

దధిమిశ్రితం బైనధవశాన్నకబళంబు
 సవ్యసాస్త్రమునందు సంతరించి
 రత్నాంగుళీయకప్రభఁ దసర్చినవ్రేళ్ల
 సంది నొక్కొకవడపించె యునిచి

ఆ. గోపసుతులనడుమఁ గూర్చుండి నవ్వుచు
 నఖిలయాగభోగి వై తనర్చు
 దేవ! నీవు చర్ది త్రిదశుల నోరూర
 నారగించులీల లభినుతింతు.

124

సీ. మూఁడుకన్నులవేల్పు ముంజేతికడియంబు
 పఱపుపచ్చడము నై యొఱపుమిగుల
 నక్కున విలసిల్లు చక్కనిపూఁబోణి
 యాలును మనుమరాలై తనర్ప
 బొడ్డుఁదానురఁ బుట్టి పొలుపాగుబిడ్డఁడం
 తటికిఁ దీప్తియు ధాతయును గాఁగ
 పులుఁగులగమికాఁడు పలుదెఱంగులదాఁటు
 గుఱ్ఱంబు బంటు నై కొమరుమిగుల

తే. ప్రాతచదువులు వలకాలిపసిఁడియంది
 యయును గూర్చుండువీటయు నగుచు మీఱ
 నేలయును మిన్నఁ దన్ను నీనేర్పుకొలఁది
 తెలియ నేర్తుమె యోయన్న! తెలియదన్న!.

125

క. వన్నెలు గలపచ్చడమఁట
 క్రొన్ననవిలుకాఁడు ముద్దుఁగొడుకఁట వడకుఁ
 వెన్నెల కిర వఁట కన్నులు
 వెన్నఁడ వఁట నీకు సవతు వేలుపు లేరీ!.

126

ఉ. ఎన్నటి బాంధవుండు ధున్ముడెన్నటి చుట్టచు హల్య కుబ్జమీ
కెన్నటి యిమ్మరాలి భకు లేశ్వరుడెన్నటి భృత్యుఁ డిట్టిమీ
యున్నత సత్కృపాగరిమ నెందు సకారణ బాంధవుండవై
మన్నన బ్రోచునీకరుణమాతరమే నుతియింప నచ్యుతా!

సీ. రాజసంబున నీవు బ్రహ్మత్వము వహించి
తలచినంత నె సృష్టిఁ గలగఁ జేసి
సాత్త్వికంబున నీవు జగతి విష్ణుండ వై
లీలావిభూతిఁ బాలింపుచుండి
తామసంబున నీవు క్షమరూపము దాల్చి
సకలప్రపంచంబు సంహరించి
ఫణసహస్రవిరాజఫణిశయనుండ వై
ప్రళయాంబునిధియందుఁ బవ్వళించి

తే. పేర్చి నీరీతి దొంతులు పేర్చి పేర్చి
క్షీతి బహుప్రకారముల రక్ష చేసి చేసి
కూడనివి యెల్లఁ గ్రమ్మఱఁ గూల్చి గూల్చి
విశ్వములు నీవు క్రీడఁ గావించు వధివ!

128

క. శౌరిన్ మురారి హరి నసు
రారిన్ మధువైరి నఘవిదారిన్ బుణ్యా
చారిన్ సువిచారిన్ శృం
గారిన్ గిరిధారిన్ గొల్తుఁ గలిసంహారిన్.

129

వ. అని యిట్లనేకవిధంబుల సంస్తుతించి యయ్యిందిరాధీశ్వరు
పాదతీర్థంబులు గైకొని నిజమందిరంబునకుం జను సవస
రంబున.

130

సీ. ఏవీధిఁ జూచిన శ్రీవైష్ణవశ్రేణిఁ
బేర్తిఁ బొరణలకుఁ బిలుచువారు
ఏదేవభవనంబు మోదంబుతోఁ గన్న
నుపహారములు సల్పు చున్నవారు
ఏవేదికాస్థలం బీక్షించిన సహస్ర
నామకీర్తనము లొనర్చువారు
ఏగృహాంగణము నెయ్యెడ విలోకించిన
సరవితోఁ బంతులు సాగువారు
తే. నెచట భూసురుఁ గనిన మాయంట వేళ
యైనయది రం డనుచుఁ గొంచు నగుగువారు
నగుచు భయభక్తిసంభ్రమాయత్తు లగుచు
నఖిలమానవు లప్పు డాహ్లాదమునను.

131

సీ. పాయసాన్నము లపూపములు పెసరపప్పు
లాజ్యప్రవాహంబు లరటిపండ్లు
ఖండశర్కరలు మీఁగడ లిక్షుఖండముల్
తీయఁగూరలు చారు తిమ్మనములు
అప్పడములు పెనునామవడలు మంచి
పచ్చిళ్లు శిఖిగుల పనసతోలలు
మామిడితాండ్రయామలకముల్ పానక
ములు రసానశ్లాఘముద్ద పెరుఁగు
తే. శొంఠినుజ్జిగలును భూమిసురసహస్ర
ములకు గంధాక్షతలపూజ మున్నుగాఁగ
నారగింపంగ నిడి విడియంబు లొసఁగి
తారుఁ బొరణనేసిరి తక్షణంబ.

132

చ. సరపతి వారికి శతగుణంబులుగాఁ బదివేలు భూమిని
 ర్జులకు భోజనంబు లిడి స్వర్ణము దక్షిణ లిచ్చి బాంధవో
 త్కరసచివాప్తమిత్రసహితంబు నిజవ్రతమార్గరీతి శ్రీ
 హరిపదపద్మభక్తి చేలువారఁగఁ బారణసేసి రత్నఙ్గ. 133

క. పారణసేసిన పిమ్మట
 ధారుణిపతి వైష్ణవులును దానుఁ బ్రభానుల్
 శ్రీరామకథలు వినుచును
 వారక దివ మెల్ల నిద్ర వదలి చరించె. 134

క. ఊరీతి నానృపాలుఁడు
 ధారుణి నేకాదశీవ్రతము సలుపఁగాఁ
 జారుతరభోగభాగ్య
 శ్రీరమ్యన్పూర్తి ధాత్రి జెన్ను వహించె. 135

సీ. వలె నన్నయప్పుడె వర్షించు మేఘము
 లావులు పాలు చన్నవిసి పిదుకు
 గోరినసస్యముల్ కొండవేలును బండు
 నెల్లకాలము ఫలియించుఁ దరులు
 వినుతసంతానాభివృద్ధి నొందిరి జనుల్
 ధర్మంబు నాల్పపాదముల నడచె
 శ్రీధాన్యకటక మై చెన్నొందె దేశంబు
 బహుభోగభాగ్యసంపదలు మించె

తే. క్రమము దప్పినమరణముల్ కట్టుపడియె
 వ్యాధు లుడివోయె నపమృత్యునద టణంగె
 కఱవు గఱవయ్యెఁ జోగులకాంక్ష లుడిగె
 వసుధ రుక్మాంగదుఁడు సల్పువ్రతముకతన. 136

క. యమలోకమునకుఁ జన రు

త్తమ మగువై కుంతమునకుఁ దక్క మనుష్యుల్

క్రిమి కీటక పశు పక్షి మృ

గము లాదిగఁ బొందుచుండెఁ గై వల్యంబున్.

137

వ. ఇవిధంబున రుక్మాంగదమహీశోత్తమునిరాజ్యంబంతయు
నూర్జితం బై యఖిలజనులు నత్యంతాహ్లాదంబునం దామర
తంప రై పుత్రమిత్రకళత్రాదులతోడ నభివృద్ధిం బొందు
చుండి రంతఁ గొంతకాలంబునకును.

138

క. అసంఘం డగురుక్మాంగద

జననాధునిభార్య యైవసంధ్యావళికిన్

వనజోదరుకారుణ్యం

బున గర్భప్రాప్తి యయ్యె మోద మెలర్పన్.

139

క. చెక్కులు పలుచన లై చను

ముక్కులు నలు పెక్కి చిట్టుములు వొడమో దరుల్

నొక్కులు విరిసెం గోరిక

లక్కమలాననకు నంతకంతకుఁ బేర్చెన్.

140

క. వెలువెలుకఁ బాటె దేహము

అలసత నడుపులను జెయ్యవలందును దోచెన్

వెలివిరిసె నాభి జఠరము

కలకంఠీకి బొడవు దోచి కానఁగవచ్చెన్.

141

సీ. బహుళగంధములతోఁ బవనుఁ డల్లన వీచె

దిక్కులు విశద మై తెలివి నొందె

జలరాసు లేడు నుత్పవమున నుప్పొంగ

భానుబింబము శుభ వ్రభఁ దనర్చె

- హవ్యవాహుఁడు దక్షిణాగ్నుల విలసిల్లెఁ
దరులు పుష్పఫలప్రతతుల నలరె
నిర్మలం బై నట్టినీరముల్ ప్రవహించె
నఖిలజీవులకు నాహ్లాద మొదవె
తే. సంబుజోదరుదివ్యపాదారవింశ
భక్తిభాజనుఁడై నియప్పార్థివునకు
నమితగుణరత్నసంశోభి యగుకుమారుఁ
డుదయమును నొందునవ్వేళ నుర్వియందు. 142
- క. అననీశ్వరునంతఃపుర
భవనాంతరదేశ మెల్లఁ బ్రభచే వెలిఁగెన్
గువలయబాంధవుపాడువునఁ
బ్రవిమల మగుపూర్వభూమిభాగమువోలెన్. 143
- ఉ. నందనుఁ డుద్భవించె ననిన న్విని యెంతయు సంతసించి మి
న్నందుచు సూతికాగృహమునందుల కేఁగితనూజువక్తమా
నంద మెలర్పఁ జూచి జననాథపరేఁఁడు తీర్థమాడి చె
న్నొందఁగసత్కుమారజననోత్సవమొప్పుఁగఁజేసెనత్తతీన్.
- క. మఱియును బుధబాంధవులకు
నిఱువేదల కాశ్రితార్థినిహంబులకున్
జిఱుతలకును వృద్ధులకును
మెఱుఁగుంబోఁడులకు నిచ్చ మెచ్చుఁగ నిచ్చెన్. 145
- క. జననాథుఁడు పండ్రెండవ
దినమునఁ బుణ్యాహ మొప్పు దీర్చె సుతునకున్
మన మలరఁగ ధర్మాంగదుఁ
డనునామము సకలజనులు నొననఁ బలికెన్. 146

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహారాజశేఖరుండు నిజకుమారతిలకునకు జాతకర్తనామకరణాన్నప్రాశనచోలోపనయనాదులు క్రమ క్రమంబునఁ గావించి యనంతరంబ యక్షరాభ్యాసంబు మొదల కావ్యనాటకాలంకార వేదశాస్త్రపురాణేతిహాస ప్రకారంబు లెఱింగించి గజతురగస్యందనారోహణనిపుణ త్వంబును నసి కుంత తోనుర గదా ప్రాస త్రిశూల పరశు చక్రంకుశ భిండివాలాయుధాది నానాయుధాభ్యాసంబు లునుం గావించిన.

147

ఉ. సన్నతనూపవై భవము శాశ్వతకాంతియు భోగభాగ్యమ త్యున్నతశౌర్యరేఖయు సముజ్జ్వలతేజమునాఁడునాఁటికిఁ వన్న చలిర్పఁగా ధరణివల్లభసూనుఁడు బంధుకోటిలో నెన్నికమీఱుచుం బెరిగెనేనిడకొమ్మున దాదితొమ్మునన్.

ఉ. ఆనసుధాధినాథుసుతుఁ డంతట యావనరేఖమీఱ నై రావణవంతి గంధమున రంజిలుకై వడిఁ గల్పకంబుపూఁ దీవకతంబునం బాలుచు తెల్వి సుధాంశుఁడుసన్నతచ్ఛవి శ్రీ విలసిల్లుభాతి రవిచే నుదయాచల మొప్పునాకృతిన్.

మాలిని. సంగరరంగజయం బనయంబు విశాలయశంబుఁ బ్రి యంబు సము, త్తుంగపరాక్రమరేఖయు నన్యవధూనిరవే షణమారమున, ప్తాంగసమంచితరక్షయు దానమహాత్వము నెన్నిక కెక్కఁగ ను, క్తాంగదునాజ్ఞ శిరంబునఁ దాల్చి ధ రాధిపనందనుఁ డింపెనఁగెన్.

150

చ. త్రిభువనసుందరాంగి సుదతిమణి నంబుజనేత్ర మాశవ ప్రభుసుత చంద్రరేఖ యనుపల్లవకోమలపాణిఁ గంతున

న్నిభుండగునకు మారునకు నెమ్మి వివాహము చేసె నిందిరా
విభవ మెలర్ప భూవిభుండు విశ్రుతశాస్త్రసమగ్రవై ఖర్చి.

క. ధర్మగుణవర్ధనుం డగు

ధర్మాంగదు నిఖిలతాజ్యతంత్రాధిపుఁ గాఁ

జేర్చి నొనరించి భూపతి

నిర్మలహరిపాదభక్తినిరతుం డయ్యెన్.

152

ఉ. ఆనరనాథనూనుఁ డది యాదిగఁ బ్రోదిగ రాజ్య మెల్ల స
న్యాసమెలర్పఁదీర్చుచుఁ గ్రమంబునధర్మము నిర్వహింపుచున్
బూనికమీఱి వైరినృపపుంగవులం బొరియింపుచున్ బృహ
ద్యానుసమప్రతాపభరితస్సగణ నివలసిల్లె నుర్వరన్. 153

ఉ. ఆయత దేహదీప్తు లఖలావనిభాగ మలంకరింప నా

రాయణపాదపంకజపరాయణుఁ డంబుజగర్భనూనుఁ డా

మ్నాయవిశారదుండుమునినా యకమాళివిభూషణంబుప

ర్యాయపితామహుండుహృదయంబుననంతకుఁ జూచు నేడు

సీ. ప్రబల మైనజటాభంగంబువైఁ జాట్టిన

[కర్. 154]

కాషాయవస్త్రప్రకాశ దనర

వక్షస్థలమున క్రేఁద దనర్చువనజాక్ష

మాలికాదీప్తిసామగ్రి నిగుడఁ

గటిమండలమున సంగత మైన కృష్ణాజి

నోత్తరీయకము చెన్నొప్పుచుండ

సంసస్థలమున నారాయణసంకీర్త

నము మ్రోయుమహతి గానము దలిర్ప

తే దండము సకలతీర్థకమండలమును

లాలితస్ఫుర్తిఁ దగుజనమాలికయును

హస్తమున మీఱఁగాఁ గలహస్తయుండు
వచ్చె నారదముని సమవర్తికడకు. 155

ఉ. దూరమునందె యమ్ముని నెదుర్కొని దండధరుండుభక్తియే
పారఁ బ్రణామముల్ సలిపె నయ్యతిరాజశశాంకుపాదపం
కేరుహముల్ విశేషమణికిలితదివ్యకిరీటవిస్ఫుర
స్ఫారనవప్రభావలుల భాసురలీల నలంకరింపఁగన్. 156

క. రుచిరాసనంబునం దిడి
యచలితభయభక్తితోడ నర్ఘ్యము పాద్యం
బుచితముగ నొసఁగి మునితో
వచియించెను దండధరుఁ డవప్తంభముగన్. 157

ఉ. సారసగర్భసంభవ విశాలతపోధన యాశ్రితైకర
తౌరతబుద్ధి మీరలు ప్రసన్నత మన్నిలయంబు గన్గొనన్
వారక నేఁడు వచ్చుట లవారణ చిచ్చుకగుంటమీఁద భా
గీరథి వచ్చినట్లు పరికింపఁగ నింతటిపుణ్య మబ్బునే. 158

క. చరియింతువు త్రిభువనములు
మొరయింతువు మహతీయందు మురరిపుచరితల్
విరియింతువు భవతిమిరము
వరియింతువు ముక్తికాంత వనజభవసుతా!. 159

క. తెలియుదువు లోకవార్తలు
బలియుదువు ముకుందపాదభక్తిక్రియలన్
మలియుదువు సుజనగృహముల
వెలయుదు వధ్యాత్మవిద్య విబుధమునీంద్రా!. 160

చ. కనుఁగొనుచుండు వెప్పుడు జగంబులసర్వమునీదుదృష్టిలోఁ
గొననివిశేష మెందు నొనగూడదు ధారుణిలోనిమధ్యలే

చనవున నన్నుఁ గైకొనక సద్గతి కేగుచు నున్నవార లె
వ్యనిశరణంబుచొచ్చిరిధ్రుచంబుగనాకెఱుంగంగఁజెప్పుఁడా.

ఉ. ఓయనఘాత్! తాపసజనోత్తమ! నారద సన్తునీంద్ర! నా
రాయణపాదపంకజపరాయణ! నిన్ను మదీయపూర్వపు
ణ్యాయతసత్ఫలంబుముదమారంగఁగాంచినభంగిఁ గంటి న
న్యాయము నాదురాజ్యసుఖ మారడిఁబోయెఁబొసంగఁజూ

సీ. అన్నవిక్రయులు దేవాధికారులు సురా [దుఁడా.

పానవర్తనులు గోబ్రహ్మణాంగ
నాహంత లన్యకాంతాపరాయణులు వి
శ్వాసఘాతకు లనాచారనిరతు
లన్యతవాక్యులు సజ్జనాపవాదులు గురు
ద్రోహులు పిశునతా ద్యూతరతులు
గఽహదాహకులు విష్ణుకీర్తనద్యేషులు
శివదూషకులు కులశ్రీవిదూరు

ఆ. లంటఁగానిసతుల ననురక్తి బొందిన
ఖలులు బాలవృద్ధగణము లుండ
భుక్తిగొన్న దుష్ప్రభులు నేగుదెంతురు
ప్రతిదినంబు నాదుభవనమునకు.

163

సీ. కూటసాక్షులు హీనకులసేవకులు నృప
లీపతు లన్యధనాపహరణ
లన్వయచ్యుతులు రణావనివిముఖులు
చౌర్యవర్తనులు పాపంశమతులు
సుకృతవిక్రయులు భూసురగురుద్యేషులు
శరణాగతావనశూన్య లవని

మిత్రసూతకులు నావమిద్రోహు లాశ్రిత
 జనవిసర్జనులు విషప్రయోగు
 తేలాదిగాఁగల్గు పాపాత్ము లనుదినంబు
 మనుజులొకంబు నందుండి మత్పురిమున
 కన్నిత్రోవల సర్బదస్యహృదముల
 సంఖ్య తేతెంతు చుడుగని సందడలను. 164

క. నరకంబు లెల్ల నిరతము
 సిరి దొలకుచునుండు సకలజీవులచేత
 బురవరము నొల్లదిక్కులఁ
 బరిపూర్ణత నొందు జనుల బాధలరసముల్. 165

ఉ. గురుతరవిక్రమస్ఫురణఁ గోటులసంఖ్యమహోగ్రకింకరుల్
 పరిగొని పాపకర్తులను బట్టికరంబులు గూడఁగట్టి ని
 స్మరకరవాల శూల పరశు ట్సురికాదులఁ గాల్చఁజేతులున్
 శిరములు వక్షముల్ దుమురుసేయుచు నుండుదు రెల్లకాల
 మున్. 166

ఉ. గొందఱ నంధకూపములఁ గూలఁగఁద్రోచియుఁ జాపతాల
 పైఁ, గొందఱ దేహముల్ నలియఁగొట్టియు నేత్రములందు
 వ్రేలఁగాఁ, గొందఱఁ గట్టి చేదెయును స్త్రావమృగాదన
 కోటిముందఱం, గొందఱఁ గట్టివేసియును గొందఱ
 నమ్ములపాలుఁజేసియున్. 167

క. ఈకరణి నెల్లకాల మ
 నేకవిధంబులను బాధ లెడతెగక భటా
 నీకములు నేయుచుండుదు
 రీకాలమునందు దొరకఁ డెందు నొకండున్. 168

ఉ. పట్టణవీధులందు నసిపత్రపసంబులయందు డాకినీ
హట్టములందు రాజభవనాగ్రములన్ జెఱసాలలందు నే
వట్టుననిండియుండుదురు పాయఁగఁద్రోయఁగ రాకమూకలై
యొట్టిడినట్లునేఁడొగవఁడొక్కరుఁడున్ బురిపాడుదేరెడిన్.

ఉ. ఏనొసరించుకార్యగతి యెయ్యది సంయమనీపురంబు నా
నాసరక ప్రజంబులు జసంబులచే బరిపూర్తి నొందుచున్
గానఁగవచ్చుటెన్నఁడు సుఖస్థితి గల్గునొకో భటాలికిన్
మానివరేణ్య! సర్వముఁగ్రమంబున నాకెఱుంగఁజెప్పఁడా.

క. అని పలుకు జమునివాక్యము
విని సురముని నలికె భూమివిభుఁడు మహాత్ముం
డనఁఁడు రుక్మాంగదుఁ డను
ఘనపుణ్యుఁడు రా జొకండు గలఁ డిలలోనన్. 171

క. ఏకాదశీవ్రతం బతఁ
డేకాలముఁ బ్రజలుఁ దాను నెడవడ కుండన్
బ్రాకటభక్తి జలుపఁగ
నాకతమునఁ బరమపుణ్య లై జను లెల్లన్. 172

క. నీ పురికి రారు మానవు
లాపురుషోత్తముపదంబు నందుదు రెంతే
గాపురుషు లైన నిక నీ
వాపద్మజకడకు నేఁగి యతిరభసమునన్. 173

చ. కమలజఁ గాంచి భక్తి యెసఁగన్ బ్రణమిల్లి వరేతరాజ! నీ
క్రమము సను స్తముం దెలియఁగావినిపించినఁ బద్మసంభవుం
డమరఁగనీదురాజ్యము ప్రియంబున నెప్పటియట్లయుండఁగా
సముచితలీలఁ జేయును బ్రసన్నమతిఁ జనుమీక్షణంబునన్.

వ. అని నారదుండు దండధరునకు హితోపదేశంబు చేసి య
మ్మునియుం జనియె నని నూతుం డెఱింగించిన విని శౌన
కాదిమహామును లటమిఁది పృథ్వాంతం బెట్టి దనిన. 175

శా. గౌరీమానసవాస వాసవసతీకల్యాణ కల్యాణశై
లారూఢాయతచాప చాపలఖలవ్యాపాద పాదాగ్రమం
జీరధ్వానవిశేష శేషఫణివస్త్రీకారకారా మహీ
గారారాతి బలాబలారి బలదయోదీక్ష దక్షద్విపా. 176

క. వ్యాసాదిమానిమానస
వాసా ! వాసవవిరించివరదా ! వరదా
నాస క్తచిత్త ! చిత్తజ
లాసకలీలాభిరామ ! లక్ష్మీధామా !. 177

పృథ్వీ. విశేషఫణిభూషణా వినుతభక్తసంతోషణా
ప్రశస్తమృదుభాషణా ప్రబలదుఃఖసంశోషణా
త్రిశూలవరధారణా త్రిపురదైత్యసంహారణా
నిశీంద్రనవమండనా నిఖిలవైరిజిచ్ఛండనా ! 178

గద్యము. ఇది శ్రీమత్పార్వతీశర్వవరప్రసాదలబ్ధకవితాపవిత్ర
పోతయామాత్యపుత్ర సకలజనానందచర్య ప్రాథకవిమ
ల్లనార్య ప్రణీతం బైన రుక్మాంగదచరిత్రంబను మహాపు
ణ్యకథయందు రుక్మాంగదుం డున్నెడకు శౌనకాదిమహా
మును లేతెంచుటయు నవనీశ్వరుండు పుణ్యవ్రతోపదే
శంబు నేయు మని ప్రార్థించుటయు నమ్మును లేకాదశీవ్రత
మాహాత్మ్యం బెఱిఁగించుటయు నాబాలవృద్ధజనసహితం
బఖిలావనీజనసమూహంబుతోఁ జాతుర్భుక్తవర్జితంబుగా

నేకాదశీవ్రతం బననీశ్వరుం డాచరించుటయును దద్వారిత
నిమిత్తంబున వసుంధర సర్వసంపత్సమృద్ధి నొందుటయు
ధర్మపత్నియైన సంధ్యావళియందు ముకుందచరణారవింద
భక్తితాత్పర్యుండగు ధర్మాంగదుం డుద్భవించుటయు ధరణీ
చక్రంబునంగల మానవలోకంబులో నొక్కండయి నయ
మసదనంబునకుఁ జనకుండుటయుఁ దత్పుత్రపౌత్రులొచరిం
చువ్రతపుణ్యంబునంజేసి యుమలోకంబున మున్నున్న నార
కులు నరకనిర్ముక్తులై దివ్యలోకంబున కరుగుటయు జమస
దనం బఖిలజనశూన్యత్వంబు నొందుటయు నారదుండు
యముని పుత్రంబునకుం జనుటయు ధర్మరాజు తనలోక
శూన్యవృత్తాంతంబు నారదునకు విన్నవించుటయు నత
నికి నారదుండు రుక్మాంగదుం డొనరించు నేకాదశీవ్రత
ప్రభావం బెఱిగించుటయు నతండు కమలగర్భసమ్ముఖం
బునకుం జన నియోగించి చనుటయు నన్నది ప్రథమా
శ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

రుక్మాంగదచరిత్రము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీగౌరీహృదయాబ్జ
ప్రగల్భ్యమరందభృంగ! పంచాక్షరమం
త్రాగమరూప! పదాంగద
భోగికులాధీశ! దక్షపురభీమేశా!.

1

వ. అవధరింపు మక్కధకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లని
యె అట్లు హితోపదేశంబు చేసి నిలింపమాని చన్నపిమ్మట
ధర్మరాజు శతసహస్రసంఖ్యగల భయంకరకింకరవర్గంబు
నిరంకుశప్రతాపంబున నిరువంకలం గొలువ మహామహిమ
వాహనారూఢుం డై శంఖ కాహళ మృదంగ తమ్మటా
నేకభేరి నిస్సహణ ధ్వానంబులు చెలంగ నాప్రాద్దై కదలి
గగనగమనంబున సనేకలోకంబు లుత్తరించి సర్వలోకోత్త
రంబగు సత్యలోకంబున కరిగె. తత్పట్టణప్రదేశంబున సగ
ణ్యరత్నహాటకప్రాకార గోపురాట్టలక హర్ష్యమంటపో
ద్యాసితంబును గపోతపాలికాద్వారతోరణ స్తంభవిరాజి
తంబును మరకతమణిగవాక్షకుడ్యవేదికారమ్యంబును గన
కకవాటదేహాభీప్రభాభిరామంబును జతుశ్శాలాభివితాన
విశాలంబును సవీనశాతకుంభకుంభాలంకారశిఖరప్రదేశ

శోభితంబును నగుచు విలసిల్లు పద్మభవునగరసింహద్వా
రంబున లులాయంబు డిగ్గి దావారికులచేతఁ దనరాక కమ
లసంభవున కెఱిఁగించి యద్దేవతాసార్వభౌము ననుమతం
బున నగను చొచ్చి చనునవసరంబున సనక సనందన
సనాతన సనత్కుమారాది యోగీంద్రులును వసిష్ఠ వాల
ఖిల్య వామదే వాత్రి కశ్యప కణ్వ కలశభన భరద్వాజ
ప్రముఖసన్మనివ్రాతంబును దేవేంద్రప్రముఖ దిక్పాలకస్తో
మంబును జంద్ర సూర్యాది గ్రహంబులును గగుడ గంధ
ర్వ సిద్ధ విద్యాధర యక్ష రాక్షస సమూహంబును ఋతు
సంవత్సర మాస షక్షంబులును దివా రాత్రంబులును సప్త
కులపర్యతంబులును సప్తసముద్రంబులును సప్తద్వీపం
బులును నదీ నగంబులును బరివేష్టించియుండ వజ్రసిం
హాసనాసీనుం డై కొలువునం గూర్చున్న భారతీజానిం గని
కాలగండ కాఁపాళాది సాధనంబులు ముందటం బెట్టి
సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమ
లుం డై యనేకవిధంబుల సంస్తుతించి యిట్లనియె. 2

శా.వాణీనాథ! సమస్తదేవవరదా! వ్యక్తంబుగా దేవతా
శ్రేణుల్ మీరు వినంగఁజెప్పెద విచారింపుండు రుక్మాంగద
క్షోణీపాలుండు విష్ణుభక్తుండు మహాశుద్ధాత్ముఁ డాదార్యపా
రీణస్వాంతుండుతానుభూమిజనులు బ్రీతికొనదాకాలమున్.

క. హరివాసరంబు నియతి

ధర చాతుర్భుక్తవర్జితంబుగఁ జరువన్

నరు లాపుణ్యఫలంబున

హరిపురికే చనుచు నుండు రధికవిభూతి.

క. నాలోకంబున నిప్పుడు

భూలోకమునకుఁ డొకండు పొడకట్టఁడు నే
నేలాగున యచులోకముఁ

బాలింపుదు హీనపుత్తిఁ బడఁగాఁ జాలిన్.

5

తే. నరకములయందు మున్నున్న నరులు దివికిఁ

జనిరి తత్పుత్ర పౌత్రులు సలుపువ్రతమ

హత్త్యమునఁ జేసి క్రొత్తనీ రగుగుఁదెంచి

ప్రాతనిరును గొనిపోవుభంగి మీఱ.

6

సీ. విప్రాలయములందు విడిమట్టుగానుండు

వాని మంటలలోన వైవలేదు

విప్రు నిందించంగ వినువానిచెవులందు

కఱకునారసములు పఱవలేదు

విప్రుపై నలిగి యుద్యోత్తిఁ దిట్టినవాని

జిహ్వ మంగలకత్తిఁ జీతలేదు

విప్రుసొమ్ము భుజించు వృజినాత్మనువరంబు

కఱకుఁజంపంబులఁ నగుగ లేదు

తే. విప్రతతిమీఁద నధికారపుత్తిఁ దిరుగు

నధము ససివత్రవసధారయంత్రతృప్త

వాలుకా కుంభ శిఖి రారవములఁ ద్రోచి

భీకరంబైన బాధలఁ బెట్టలేదు.

7

క. దేవాధికారులను భా

ర్యావృద్ధితులను సుగ్రాలయంబున సురతం

బానర్తించిన హీనులఁ

బావకుగుండముల లేదు పడఁద్రోయంగన్.

8

చ. అన్యతములాడినట్టి యధమాధమునాలుకఁ గోసివేయలే
దని శరణన్నఁ గావని దురాత్ముల నిష్ఠులయేటిలోపలఁ,ము
నుఁగఁగఁద్రోయ లేదుఋణముంగొనిపెట్టక పాయఁద్రోచుదు
ర్జనుఁ బురిపెంట్లుచుట్టిపరుషంబునఁగాల్వఁగ లేదు వీధులన్ .

క. రెట్టికి మిగులఁగ ఋణధన
మిట్టలమునఁ గొన్న పాపహృదయుని వ్రేలం
గట్టి వడి నినుపగుదియల
బిట్టరవఁగ మోఁదలేదు పేర్చినకినుకఁ. 10

క. కొండీని మేనుగ్రాగుచు
నుండిన తైలంబులోన నుడికింపఁగ లే
దెండబడఁ దిగిచి కండలు
ఖండింపఁగ లేదు దేవ! కనకాపహరుఁ. 11

క. గో విప్ర స్త్రీ హత్యలు
గావించినఖలుల బ్రహ్మకల్పంబులు నా
నావిధనరకశతంబుల
లో వడి వ్రేయంగ లేదలుక నిగుడంగఁ. 12

క. విం దనుచుఁ బెట్ట మానవు
లం దునిమినపాపకర్ములను బరదారా
నిందితులఁ దప్తవాలుక
లం దీడ్వఁగ లేదు కన్నులను జల మొలుకఁ. 13

సీ. పరిధాన మంది భూపతికార్యతలిహాని
సేయు నజ్ఞుని పొట్ట చింపలేదు
పతిసాముఁ దిని యన్యపతికి లోకే యిచ్చు
కలుషచిత్తుని వన్నిఁ గడుగ లేదు

బహుమానపాత్రుఁ డై పతిభూమి యహితభూ
 పతి కచ్చు ద్రోహిఁ గూల్పుంగ లేదు
 పతి నిల్చినట్టిచో బల్కి నుండఁగ నొంటి
 వచ్చినఖలుఁ ద్రుంచి వైవలేదు
 తే. పతికి మాటిడి పతిమాట భక్తితోడఁ
 జేయ నొల్లని తులువ నిర్జింపలేదు
 ప్రజలతోఁ గూడి పతిసాము పరఁగఁ బంచి
 కుడుచునధములతల దెగఁ గొట్టలేదు. 14

క. భూవరు దుర్గమునకున్
 చావక పగతురకు నిచ్చి సన్తానముతో
 జీవించు నధమునురమున
 గ్రాసం బెత్తంగలేదు కల్పాంతంబుల్. 15

క. పతి కవసర మగుచోటను
 బలిముందఱ నిలువలేక పాటినభటులక
 జిలిఁ గాల్పలేదు భగ్న
 వ్రతుఁ దోయఁగ లేదు ముల్లరాసులమీఁదన్. 16

ఉ. చేసినధర్మముల్ హృదయసీమల సిగ్గొక యింతలేక యు
 ల్లాసముతోడఁ జెప్పకొను లక్షణశూన్యలనోళ్లు గాలఁగా
 సీసము వోయలేదు సరసీరుహనేత్రుల బర్వరాత్రులం
 డాసిన హీనులం ఘృతఘటంబుల వ్రేల్చిఁగ లేదునిర్దయన్.

క. వెఱవక బ్రాహ్మణ కాంతలఁ
 జెఱవట్టినకూరమతులఁ జిత్తజ కేళిం
 జెఱచినదారుణకర్మలఁ
 గొఱతలవేయంగలేదు గురుశౌర్యమునన్. 18

క. ధర్మంబు తప్పజెప్పిన

దుర్మార్గుల నెరయఁగట్టి త్రోయంగాలే

దర్శిలి సేయక శంబర

నిర్ముక్తంబైన కూపనివహములందున్.

19

చ. మగనిమొఱంగి యన్యమగుమానవుతో రతినల్పుచుండున
వ్వుగువశరీరయష్టిఁ గల మాంసముచెండఁగ లేదు సోదరుం
బగ గొని రాజ్యలోభమునఁ బట్టి వధించినదుష్టకన్తునిన్
భగభగనుండునుంటలకుఁ బట్టి కమర్పఁగ లేదు పద్మజా! 20

క. జనపతిచే దుర్దానము

గొని ధర్మవ్యయముసేయఁ గొలుపనిలోభా

త్తునిఁ గ్రిమికూపములోపల

నునుపంగాలేదు బాధ నొరలుచు నుండన్.

21

సీ. అసిపత్రవనములయందుఁ దోయిఁగ లేదు

విలపింపఁ గన్యకావిక్రయులను

దారుయంత్రముల నందందఁ ద్రిప్పఁగ లేదు

దారుణక్రియ గురుతల్పగులను

గూటశాల్తలులందుఁ గుదియఁగట్టఁగ లేదు

పాటిదప్పిన ధరాపాలకులను

గాలనూత్రముల వీకఁ గుదింపఁగా లేదు

పటుశక్తి విశ్వాసపాతకులను

తే. వహ్నిగుండంబులను బడవై వలేదు

తల్లడంబందఁగా గృహదాహకులను

బెబ్బులుచేత వడిఁ గరిపింపలేదు

గరళ మన్నంబులో నిడ్డకప్పనుతుల.

22

తే. పంక్తిభేదం బాసర్చిన పాఞ్చినోర
నిష్ప లిడలేదు లే దవనీసుపర్వ
తల్లిఁ జెల్లెలి గోవును దన్నినట్టి
క్రించుచరణంబు లలుక ఖండించివైవ. 23

చ. వదలక తీవ్రదాహమున వారికినై పఱ తెంచుచోట న
య్యదకసమీపభూమినుగులొడ్డి మృగంబులఁబట్టిచంపుదు
ర్తుదులను దప్పి నాఁగటనుమాడఁగ నెండలఁగాల్లు సేతులు
గుదియఁగఁగట్టిత్రోయనొనఁగూడద దేమిత్రిలోకవందితా!.

క. ఉపకాశము మఱచిన పా
పపునగుఁ గలక్రిందుగాఁగ బహుష్ఠాన్వనపా
దపశాఖ వ్రేలఁగట్టఁగ
నిపు దేమియు దొరకకున్న దింద్రాదినుతా!. 25

క. హరిపాదభక్తులై యీ
శ్వరనిందయు శంభుచరణసంసేవకు లై
హరినిందయుఁ గాపించిన
దురితాత్ముల లేదు దప్పితోఁ గృశియింపఁ. 26

క. ఫలవృక్షంబులు నఱికిన
ఖలులఁ దటాకములు ఎగులఁగాఁ జేసిన దు
ష్టుల గిరిశృంగంబులనిడి
దొలుపంగా లేదు దప్పితోఁ గృశియింపఁ. 27

క. ప్రభునొద్ద నుండి సుజనుల
యభిమానముఁ దూలనాడి యధిపతి యిడున
య్యభిమతములు దప్పించిన
త్రిభువనకంటకుల లేదు తిత్తోలుపంగఁ. 28

ఉ. అన్నము వేదమున్ మోకు నమ్మిన యజ్ఞుల నోరఁగ్రొత్తతా
సున్నము వివ్రయుం బలిమిఁ జొన్న గతే దరగాను విపురీచే
గొన్న వివేకతూన్యులను గొట్టులఁ బెట్టఁగ లేదు గోష్ఠముల్
దున్నినదోషి మేను బలుదూటులుపుచ్చఁగ లేదుముప్పిరిగ్.

తే. ఆవులను బందెగొన దొడ్డినాఁగి నీగు
గసపు నిడినిజనంబు కల్గఱుగలను
బాటిసేయనివానిఁ గుంపటులఁ గాల్పి
జదుపఁగా లేదు లేదు కుంచమును చూము. 30

క. అగ్రజుని బెండ్లిసేయక
వ్యగ్రతఁ దా మున్నుఁ బరిణయము నొందినదు
ప్రాగ్రే సరు నీడ్వఁగ లే
దాగ్రహ మొదనంగఁ గర్కశావలిమీఁదన్. 31

చ. ఒకనిమిపార్థదుఃఖమున కోర్చి నిజేశునితోడఁగూడి పా
యకయనలాగులం దెగి మహావిభవంబున సర్వభోగమొం
దక పతిఁ బాసి పాణములు నమ్మిచరించువితంతుఁబట్టి పా
వకనిబిడోగ్గికుండుముల వైవఁగ లేదు సహస్రనర్షముల్. 32

ఉ. దేవరతోటఁబుష్పములు దెచ్చిశిరంబునఁ దాల్చుకొన్న పా
పాపముఁగూటశాల్మలయందులఁబ్రాకఁగఁద్రోయలేదు
చో, రావలినేలి విత్తము సహస్రిశమున్ హరియించుక్రూరు
లన్, వావిరి సంధకూపముల వైవఁగ లేదు మహాగ్రహం

నీ. పరభామ నభిలాషపడి నిరీక్షించిన [బునన్. 33

దుర్భాధు కనుదోయిఁ దొలుప లేదు
పరకళత్రము చేయి వట్టిన పాపాత్ము
కరముఁ గాకులగాళ్లఁ గరసలేదు

పరసతివదనచుంబనమొనర్చిన దుష్కృ
తాత్తువక్త్రమునఁ గొట్టిననులేదు
పరునియిల్లాలి లోఁబడఁ గాఁగిలించిన
తులువదేహంబులి త్నొలువలేదు

తే. పరపయోగుహముఖకుచప్రాంతములను
నఖము డిగిచిన ఖలునివే ల్పఱుకలేదు
పరవధూనుణిఁ బొందిన భాగ్యహీను
కోశ మసిఘార మొదలంటఁ గోయలేదు.

34

క. ఋతుమతి యై యుండిన కుల
సతిఁ గవయక వేతె యొండుజలజాననతో
రతి సల్పిన భ్రూణఘ్న
వ్రతుఁ జెఱఁ బడఁ ద్రోయలేదు వ్రక్కలువాఱఁ. 35

క. ధరణీసురివృత్తులు దమ
పరిధానముకొఱకు నడ్డపాటొనరుచు న
ద్దురితాత్తులఁ ద్రోయఁగ లే
దినుపదియొకనరకముల ననేకాబ్దంబుల్.

36

చ. జనకునిఁ దల్లి నగ్రజుఁ బ్రసన్నులఁజేయక హీనవృత్తిఁ గ
న్దొనిననుహాపరాధితల గొడ్డఁట వ్రక్కలు వాపలేదు లే
దనవరతంబు వల్లభుని నప్రియభావలఁ దూలనాడు దు
ర్వౌతముఖంబుగాల్చికరవాలునమాంసముచెండివేయఁగఁ.

క. గురునిందాపగుల దివా
సురతపరాయణుల శునకసూకరరత్న
పరుల నసిపత్రగహనాం
తరముల నడి త్రోయలేదు తానురసభవా!

38

ఉత్సాహ. నదులలోఁ దటాకముల వనంబులందు దేవతా
సదన కూస గోష్ఠ బిల కుశస్థలంబులందు దు
ర్లదమునన్ మలంబు నిడిన మానుషాధముల భయం
బోదవఁ గదలఁ దలలమెదడు లొలుక నడవలే దొగిన్. 39

క. కాలినయమ్మలఁ జిల్లల
కోలల విషయు క్షమెన గురుశరములచే
నాలముఁ జేసిన క్రూరులఁ
ప్రేలింపఁగ లేదు యినుపపెనములమీఁదన్. 40

తే. అశుచి యై యుండి గో విప్రహవ్యవహుల
నంటుకొను ఖలుకరిముల నట్లు నూర్చ
చంద్ర తారలఁ గనుగొన్నజనుని కన్ను
లనలములఁ గాల్చి లేదు భాషాధినాథ! 41

క. కలకొలఁది శ్రాద్ధకాలం
బులఁ బితృదేవతల భక్తిఁ బూజింపనిక
ర్మలఁ గాలపాశవారుడునఁ
బొలియఁగ నునుపంగలేదు భువనశరణ్య! 42

క. అమవసర నేలుపూన్చిన
కుమతులఁ దద్వాసరమునఁ స్మృతఁ దరువుల్
సమయించిన యవివేకులఁ
గమలోద్భవ! దోయి లేదు గరళములందున్. 43

క. తనవెనుక భీతిఁ బొందిన
జనునిన్ రక్షింపలేక శాస్త్రవునకు న
ప్పనఁ జేసిన యధమాధముఁ
గనియలుగాఁ గోయ లేదు కరపత్రములన్. 44

ఉ. శ్వాసము కోడి బేడి వ్యభిచారి ననానుకు నూరబంది ము
తైనసతి స్ఫురాపుని నిజాన్వయదూరు నశౌచు సూతకుక
బీనుఁగు నెల్క గార్దభముఁ బిల్లిన నూసరి నంటినప్పుడే
న్నానము సేయఁడాఖలునజస్రముఁద్రోయఁగ లేదునగ్నులక

మత్త. చిత్రగుప్తుఁడు వ్రాత వ్రాయఁగఁ జేతులాడక యింటిలోఁ
జిత్ర మాకులు ఘంటము న్నిరసించి పారఁగ వైచె నౌ
పత్రముల్ శిథిలంబులై యసిపత్రకానసముల్ దివా
రాత్రు లూరక వాఁడి చెప్పఁగ రాదు పంకజసంభవా! 46

మత్త. కాలదండము త్రుప్పువట్టెను ఘాతుకక్రియ నిస్సినో!
కాలపాశము కచ్చువిచ్చె నఖర్వవిక్రమ మొండఁగాఁ
గాలకింకరకోటిఁగిరగర్య మెల్ల నణంగె నీ
కాల మేటి యమాధికారిము గైకొనుండు సమ స్తముక.

సీ. అని విన్నవించిన యమునివాక్యము లెల్ల
విని పద్మభవుఁడు మున్నగు యెలర్ప
నోదండధర! రాజ్య మొప్పుగింపఁగ నేల
ధాత్రీశ్వరుఁడు సల్పుఁ దప్పితంబు
భంగి యట్టిక యందు భస్తంబులౌ బాత
కము లెల్ల నీ వెఱుంగనివి గలవె
హరికేఁ బ్రాణంబు శ్రీహరివాసరవ్రతం
బది యణంచినఁగాని యనఘ! నీదు

తే. భూమి యభివృద్ధి బొంద దాపుణ్య మెట్లు
కుంతితము నేతుఁ జేసిన గోత్రధరుఁడు
కినియ కూరక యెట్లుండు కినిసె నేని
వలవ దదియడ్డ వెట్ట నెవ్వారివశము.

గీ. ఒక యుపాయంబు గల్పించి యుచితభంగి
నవనినాథుఁడు గావించు నావ్రతంబు
మఱచి యుండెడు నట్లుగా నెఱయఁ జేతు
శమన! సంతసమందు విచార ముడిగి. 49

ఉ. శ్రీహరిఁబోలుదై వమును శ్రీహరిభక్తులఁబోలు మానవుల్
శ్రీహరివాసరివ్రతవిశేషఫలంబునుఁ బోలు ధర్మసం
దోహము లేదు సన్ముదముతో హరిఁ గొల్చిన వారికెల్ల సం
దోహములేదు చేకురు ననేకశుభోన్నతభోగ మోక్షముల్.

క. సావనములు కలివిషసం
జీవనములు విజితమృత్యుజీవనములు భృ
త్యావనములు చింతితసం
భావనములు వాసుదేవు పదసేవనముల్. 51

క. స్ఫురితంబులు దూరీకృత
దురితంబులు మృత్యుభయవిదురితంబులు భూ
భరితంబులు హతరోగ
త్వరితంబులు చక్రపాణివరచరితంబుల్. 52

సీ. తలఁచినయంతనే ద్రాపదిమానంబు
నిలుసఁడా యక్షయవలువ లొసఁగి
శరణన్నమాత్రానఁ గరిరాజఁ గావఁడా
ఘనచక్రధార నక్రంబు దునిమి
కలఁడన్నమాత్ర నె కలుగఁడా! కంబంబు
నందుఁ బ్రహ్లాదుఁ డానందమొందఁ
గనుఁగొన్నమాత్ర నె కట్టఁడా పట్టంబు
రావణాసుజని దద్రాజ్యమునకు

తే శ్రీహరికి సాటిదై వంబు సృష్టిఁ గలఁడె
హరి ప్రమోదించఁ జేకుగు నధికమహిమ
హరికిఁ గ్రోధంబు రా నెవ్వఁ డాచరించు
వాఁడు నిలుచుట యరుదు జీవంబుతోడ.

53

సీ. జలజాక్షు పదపంకజములు పూజింపఁగా
వలవదా ! చేతులు గలుగుఫలము
శేషశాయికిఁ బ్రదక్షిణ మాచరింపఁగా
వలవదా ! పదములు గలుగుఫలము
దిలిజాంతకుని దివ్యదేహంబు గనుఁగొన
వలవదా ! కన్నులు గలుగుఫలము
నలిననాభుని దివ్యనామముల్ వినుతింప
వలవదా ! నాలుక గలుగుఫలము

తే. కనకవీతాంబరుని దివ్యకథలు విసఁగ
వలవదా కర్ణపుటములు గలుగుఫలము
భక్తితాత్పర్యముల యదుపతికి మ్రొక్క
వలవదా ! యుత్తమాంగంబు గలుగుఫలము.

54

సీ. ఉపవాసముల నుండి వొలయు నెండల నెండి
వాయుభక్షణ సేయవలదు సుమ్ము
పశుమారణకు నోర్చి బంగారు వోకార్చి
వాజమేధము సేయవలదు సుమ్ము
తలయెల్ల జడకట్ట దలమైన చలివెట్ట
వడిఁ దీర్థములు గ్రుగవలదు సుమ్ము
బలుఘట్టములు నొవ్వఁ గలపాదములు నొవ్వ
వారణాసికిఁ బోవవలదు సుమ్ము

తే. సత్కృపావర్తి దేవతాచక్రవర్తి
 శ్రీతజనాధారు నఖిదుష్కృతవిదూరు
 నామకీర్తన చాటు బుణ్యములు మేలు
 ఘనతరంబైన పాపసంఘముల నణఁప. 55

క. ఆమృతము శ్రీతులసియుఁ
 దామరసదళాక్షమూర్తి తాతా మగుటం
 గామితము లిచ్చు నగులకు
 శ్రీమిగులఁగఁ జేరి నేవఁ జేసినమాత్రన్. 56

తే. అమృతసాగరమధ్యంబునందు శేష
 తల్పమున శయనించియు దానవారి
 నిద్ర మేల్కొంచి యుండిననెల సమస్త
 పుణ్యసముదాయముల కెల్లఁ బుట్టినిల్లు. 57

సీ. కార్తికమాస మాఘస్నానమునఁ బాయు
 బహుజన్మజనితపాపప్రజంబు
 కార్తికమాస వికాసదీపమునందు
 భస్మంబు లొ నఘప్రతతు లెల్లఁ
 గార్తికమాస భాస్కరనమస్కారంబు
 లను మహాదురితజాలంబు లణఁగుఁ
 గార్తికమాస గోగణపూజ దాపత్ర
 యానేకదోషంబు లడఁగఁజేయుఁ

తే. గార్తికమునందు శుక్లపక్షమున ద్వాద
 శీదినంబున శ్రీమూర్తి మేదినీసు
 పర్వనకు దాన మిచ్చిన భవ్యుఁ డొందు
 ద్వికై వల్యపట్టణభవ్యసుఖము. 58

మ. తిలదానంబు ప్రవాహతీర్థమునఁ భూదేవౌఘసంతర్పణం
బులు లక్ష్మీలలనామనోహరుప్రతంబుల్ తత్కథాకీర్తనం
బులు పాలాశపవిత్రపాత్రల దినంబుం భుక్తి కావించుటల్
వలయుంగార్తికపుణ్యమాసమునఁ గై వల్యంబుపేక్షించినఁ.

చ. మకరమునం బ్రయాగమునమాఖముసల్పిన సశ్వమేధపం
చకఫల మబ్బునబ్బునొకన్నానము గౌతమివారియందుఁగా
ర్తికమున నాచరించినఁ దదీయసహస్రగుణంబుఁ గార్తిక
ప్రకటమహత్త్వసంపదలు ప్రస్తుతినేయవశంబె యేరికిన్.60

సీ. ఉసిరికక్రింద దామోదరు సర్పింపఁ
గలిగినఁ గల్లు సంకల్పసిద్ధి
యుసిరికక్రింద బొల్పెసలార భుజియింపఁ
గలిగినఁ గల్లు శ్రీకాంతునగరు
ఉసిరికక్రిందఁ జేయుజవంబు లఱుమాత్రఁ
గలిగినఁ గల్లు సఖిర్వమహిమ
యుసిరికకడభూమి యిసుమంత దానమీఁ
గలిగినఁ గల్లు లోకత్రయంబు

తే. ఉసిరికలక్రింద జాగరం బుండి యుండి
కాయలను దీర్ఘమాడంగఁ గలిగెనేని
గలుగుఁ గై వల్యకామినీకనకకుంభ
కలితశ్రీమార్గముల నుండుఘనత మతియు.

61

తే. కార్తికమునందు నుసిరికకాయ లొక్క
దోసెఁ డించుకహేమంబుతోడఁ గూర్చి
ధరణిసురునకు నెప్పుడే దానమిచ్చు
నతఁడు శ్రీవిష్ణులోకంబునందు నుండు.

62

ఉ. స్నానముసంధ్యయుం జపము శాశ్వతహోమము దేవపూజ
యున్, దానము భూసురార్చనప్రతంబులు న క్తము లేక
భుక్తముల్, భూసుత వేదపాఠముతపోమహిమంబులుఁ గార్తి
కంబునన్, భూసుతనూజ! యొక్కట శుభస్థితిఁ గోటిమణుం
[గూలై తగున్. 63]

సీ. శ్రీతులసీవన శ్రీవీక్షణము తులూ
పురుషదానననుగ్రహ్య మొసఁగు

శ్రీతులసీప్రదక్షిణ మశ్వమేధాధ్వ
రానేకఫల నిచ్చు నతిశయముగ

శ్రీతులసీతీర్థసేవ గంగాతీర్థ
శతగుణంబుల నిచ్చు సంతతంబు

శ్రీతులసీదళాంచితధారణము నిఖ
లావనీదత్తసౌఖ్యంబు సేయుఁ

తే. తులసిపూసల జపమాలికలజపంబు
లొకటి గోటిమణుంగు లై యొనరుచుండుఁ
దులసికిని మ్రుగువెట్టిన జలజముఖుల
కిందిరాదేవిసామీప్య మందఁ గలుగు.

64

వ. అని పలికి మఱియును.

65.

తే. ధరణి నెన్నంగఁ దగు మహాదానచయము
లెన్ని గల వన్నిటికి నెక్కు డన్నదాన
మర్కనందన ! యది యెవ్వఁ డాచరించు
నతనిజన్మంబు జన్మంబు మతిఁ దలంప.

66

సీ. అధికదూరాయాతు సజ్జాతకులుఁ బథ
శ్రమసముద్యవఘర్కజలసమగ్ర

ధూళిధూసరితగాత్మఁ యథానుభూహ్న
 కాలసమాగతత్త్వోనుసగ్ధ్య
 నల్లంజిటనె చూచి యతినికులాచార
 నర్తన లరయ కేమూర్తినున్న
 శ్రీవిష్ణు వని యాత్మఁ జింతించి యశ్యంత
 భయభక్తి విషయసంభ్రమము లెసఁగ
 తే. నదురుగాఁ దోడుకొనినచ్చి యుదక మిచ్చి
 యాసనం బిచ్చి యన్నచానాదు లొసఁగి
 విశ్రమింపంగ ననువు గావింపనలయుఁ
 బగటివేళయు మాపు నభ్యాగతులకు.

67

క. శ్వాసమునకుఁ జండాలున
 కై నను నాఁకొన్నఁ బెట్టఁ దగు నన్నము తా
 నై నను మానిటు గా క
 జ్ఞానమునం గడవ మిగులఁ గల్గఁ మ మొందుఁ.

68

క. జలమొండె తక్రమొండెను
 ఫలమొండెను శాకమొండె భయభక్తి నిడఁ
 నలెఁగాని యతిథి నూరకె
 నిలయుము వెడలింపరాదు నిర్దయుఁ డగుచుఁ.

69

క. ఏగృహపతిచే నటు ల
 భ్యాగతుఁడు తిరస్కరింపఁబడుఁ దనదురితం
 బాగృహపతికిం జను న
 భ్యాగతుఁడుఁ దదీయసుకృత మంతయుఁ గొనుచుఁ.

70

క. మాపటియతిథిం గడపిన
 పాపమునకు మితములేదు భానుజ! యతనిం

గోపింపక భోజన శయ

నోపేతముగాఁగఁ బూజ యొనరింప నగున్.

71

క. వాకిట నిలిచిన యతిధికి

నాఁకలిఁ దీర్చక భుజించు నజ్ఞుఁడు సరకా

నేకశతంబులలో నతి

శోకంబున మలము మెసఁగుచున్ వసియించున్.

72

క. శావున నతిధిని గడువఁగ

వావిరి నిరతాన్న మొసఁగు వాని ల్లిల్లా

పావనజన్మము జన్మము

భావింపఁగ వానిబ్రతుకు బ్రతుకు ధరిత్రిన్.

73

క. ద్విజుడైన నన్నమిడఁ డే

కుజనుం డని తలఁపవలదు కుజనుం డైనన్

ద్విజులకు నన్నం బొసఁగిన

ద్విజవంశశ్రేష్ఠుఁ డనుచుఁ దెలియఁగవలయున్.

74

సీ. పనిలేదు కులశీలభావంబు లెఱుంగంగ

నన్నదానముసేయు సధికపుణ్యుఁ

దగవుగా దాచారధర్మంబు దలపోయ

నన్నదానముసేయు సధికపుణ్యు

సత్యశౌచములు విచారింపఁ బాటిగా

దన్నదానముసేయు సధికపుణ్యు

వర్తనం బడుగంగ వలువ దేక్రియ నున్న

నన్నదానముసేయు సధికపుణ్యుఁ

తే. బరుసమును సోకి లోహంబు పసిఁడియైన

పగిది నిరతాన్నదానసౌభాగ్యమహిమఁ

బాపములు వాసి పుణ్యసంపదఁ దనర్చు
నతికృతార్థుని మార్గంబు లరయఁ దగదు.

75

సీ. అన్నదానముసేయు ననఘుఁ బ్రాతఃకాల
మునఁ దలంచిన దోషములు నశించు
నన్నదానముసేయు నమలాచారిత్రుని
గనుఁగొన్నఁ గలుషవర్తము లణంగు
నన్నదానముసేయు నతికృతార్థునితోడ
భాషింపఁ దొలఁగుఁ బాపవ్రజంబు
నన్నదానముసేయు నధికపుణ్యునిపాద
ధూళి సోకినఁ బాయు దురితచయము

తే. నన్నదానంబు నిరతంబు నాచరించు
పరమపావనశుభగాత్రుపం క్తియందు
భోజనము సేయువారికి భూప్రదక్షి
ణం బొనర్చినయట్టిపుణ్యంబు గలుగు.

76

సీ. కడజాతివాని యాఁకలి దీర్చినయతండు
కర మర్థి స్వర్గలోకమున నుండుఁ
గృహ జతుర్థునకు నోగిర మిడ్ల ధన్యుండు
తపనలోకమున మోదమున నుండు
నన్నంబు వై శుభ్రన కర్థిఁ బెట్టినవాఁడు
చంద్రలోకమునఁ దేజమున నుండు
నృపకులౌద్యపున కెన్నిక భుక్తి యొసఁగిన
ఘనుఁడు వై కుంతలోకమున నుండు

తే. బ్రాహ్మణుని భోజనమున నాప్యాయనంబు
నొందఁజేసిన పుణ్యాత్ము డూర్జితముగ

నమర గంధర్వ యక్ష సిద్ధార్క సోమ
కామహర సత్య విష్ణులోకముల నుండు.

77

క. నిరతాన్నదాన మొసఁగెడు

నరునింట జనించుపరిజనమ్ములు కూడఁ

నరకముల తెఱపు చూడక

హరిలోకమునందు నుండు రధికవిభూతిఁ.

78

మ. గ్రహవక్ర త్వము మాను వీడలఁగఁ గర్తవ్యమౌబోండు
వి, గ్రహముల్ రా వపవృత్త్యదోషములు వేగం బాయు
భూపత్యను, గ్రహము లల్లు ననింపయుం బొడవు లోకఖ్యా
తి చేకూరుఁ బ్ర, త్యహముఁ దీనుల కన్నదానమిడు పుణ్య
ప్రాణికిఁ సూర్యజా!.

79

చ. శరధితరంగమాలికలు సై కతజాలము లభ్రసింధుశీ

కరములు వర్షభారలు జగన్నుతతారకముల్ గణింపఁగా

నరిది యనంగ వల్ప దవియైనగణింపఁగ వచ్చుఁగాని యో

తరణిజ! యన్నదానసుకృతంబుగణింపఁగరాదు లేళమున్.

చ. కపిలలు కాలచక్రములు గాంచనశైలము లశ్వమేధముల్

తపములు స్వర్ణధేనువులు దైవనివాసము లీశ్వరార్చనల్

జపములుకూపముల్ నిధులుసామజఘోటకముఖ్యదానముల్

తపనజ! యన్నదానసుకృతంబుశతాంశముఁబోలవెన్నఁగన్.

చ. వరుణుడు వంపె బంపె గిరివైరి కుబేరుడు వంపె భా

స్కరుడుదురాజువంపెబురళాసనుడంపెనజుండువంపెమం

దరధరుడంపెనంచును బ్రధానవిమానము లన్నదాతకుఁ

బరువడిఁజూపియెక్కుమనివల్కుదురంత్యమునందు దేవతల్

క. ఇననందన! నీలోకం

ఋనకుం జనకుండునట్టి పురుషుల నిక నే

వినిపించెదఁ దెలియంగా

వినుమని శమనునకు విశ్వవిభుఁ డిట్లనియెన్.

83

శా. కాంచిస్థానము కుంభకోణమును గంగాద్వారమునేతుత

త్పంచాస్యాచలముల్ గయావటము సంతర్వేదియుమా

యయుం, బంచారామము లయ్యహోబలము బ్రహ్మక్షేత్ర

ముం గాశిఁ ద, ర్పించం గల్గినవారు నీనగర మీక్షింపంగ

[రా రెన్నఁడున్. 84

శా. శ్రీకుల్యంబును నై మిశంబును గురుక్షేత్రంబుఁగేదారమున్

గోకర్ణంబునవంతియున్ మధురయున్ గోణార్కమున్ద్వారకా

ప్రాకారం బరుణాచలంబును హరిహరపంబు శ్రీశైలమున్

సాకేతంబునుజూచి చూడమనుమ్యశ్రేణిని సూర్యజా!.

తే. చంపకారణ్య బదరికాశ్రమములందు

నూర్జితంబుగ శ్రీపురుషోత్తమమున

శ్రీహరిద్వారమున నొకరేయు నిద్ర

సల్పి నీలోక మీక్షింపఁ జనరు నరులు.

86

చ. సరయువునందు వేగవతి జాహ్నువి వర్తన తుంగభద్రఁ బు

ష్కరణులఁజంద్రపుష్కరణి గౌతమి బాహుద కృష్ణగండకీ

వరుణల గోమతి యమున వంజలసాగరసంగమంబులఁ

బురుషుండుతీర్థమాడినినుఁబూనికనుంగొనఁడర్కనందనా!.

సీ. సత్వమేమియు లేని జగతీసురార్భకుఁ

జేపట్టి యుపనీతుఁ జేసినతఁడు

ధనహీనుడైన యుత్తమవంశసంభవుఁ
 జరకృపామతిఁ బెండ్లిఁ జేసినతఁడు
 వృత్తిశూన్యుండైన విప్రవర్యునకు సత్
 డేత్రంబు దానంబుఁ జేసినతఁడు
 తీర్థంబులకు నేఁగు దీనమానవులకు
 నేమైనసంబళం బిచ్చినతఁడు

తే. చంపఁ దెచ్చిన ప్రాణిఁ బ్రసన్నబుద్ధిఁ
 జంపకుండంగ సంరక్ష సలిపినతఁడు
 చక్రహస్తుని వ్రతములు సలిపినతఁడు
 వనజహితపుత్ర! నీపురంబునకు రాఁడు.

88

సీ. సాధ్వీసంబున రిపుల్ శరణంబు వేడిన
 నభయదానం బిచ్చునట్టివారు
 ఘర్షకాలమున గోగణమున కుదకంబు
 చేడిపోయించిన శిష్టజనులు
 దేవసద్గములు భూదేవసద్గంబులు
 జీర్ణత్వముడిపిన సిద్ధమతులు
 తల్లిదండ్రుల నిరంతరము జరావేళ
 నరసి పోషించిన యార్యహితులు

తే. నృపతికడనుండి యాగ్తుర నిగ్రహంబు
 శాంతమును నొందఁజేసిన సదయహృదయు
 లంబురుహమిత్రపుత్ర! నీయామ్యునిక్కు
 స్వప్నమున నైనఁ గనుగొంట సందియంబు.

89

శా. ఓకంజాస్తతనూజ! నీమగకరాళోగక్రియానైరిభో
 తేనకగ్రీవతలప్రకల్పితభయోద్రేకస్ఫురద్భంటికా

నీకానేకఘణంఘణప్రళయనిర్నిద్రధ్వనుల్ వీనులం
దాకర్ణింపఁడు పద్మనాభుపదపద్మాపరాధకుం డెన్నఁడున్.

సీ. నడువఁడు నీపట్టణప్రాంతమునకు మం
దరధరధ్యానతాత్పర్యనిరతుఁ
డగుగఁడు నీవేలుయాచ్యుదేశమునకు
బలిభిత్ప్రసాదైకభాజనుండు
చనఁడు నీపురికి నై జలశాయిశ్రీపాద
వనజాతతీర్థసేవారతుండు
కనుఁగోఁడు నీలోకఘంటాపథశ్రేణి
హరినామసంకీర్తనాన్వితుండు

తే. చూడఁ డెన్నఁడు నీలోకశుభ్రహర్ష్య
కల్పితోత్కటబహుపతాకవ్రజంబు
పద్మపనవాసినీమనగపద్మనిలయ
సకలసేవాన్వితుం డైన సజ్జనుండు.

91

క. జలజాతు శంభు పూజన
లలరించు కృతార్థులకుఁ బ్రియంబునఁ బుష్పం
బులు ధూపంబులు దెచ్చిన
చెలువుఁడుఁ దావకపురంబు చెందఁడు జగతిన్.

92

క. దేవాలయంబు దుడిచిన
పావనునకు నందు నెన్నిపాంసువు లెగయున్
వై వస్వత! యన్నేఁడులు
శ్రీవైకుంఠమున నతఁడు చెలఁగి పసించున్

93

తే. జలము లొకకొన్ని చిలికించి చెలువుమిగుల
హరినివాసంబు నునుపుగా నలుకు నెవ్వఁ

డతఁడు నినుఁ దక్కి వసియించు హరిపురమున
వేయుకల్పంబు లత్యంతవిభవ మలర.

94

ఆ. హరునిమందిరంబునందైన మృగు శ్రీ
హరినివాసభూమియందునైన
పద్మ మొక్క టిడిన భావ్యుండు పద్మాబ్జ
ములు ముకుందలోకమున వసించు.

95

ఆ. ఆలపాల నారి కేళోదకంబుల
నిత్యురసముచేత నీశు నైన
సబ్బనేత్రు నైన నభిషేక మొనరించు
జనుఁడు నీపురంబుఁ గనుఁగొనండు.

96

సీ. ఎఱ్ఱైన నొకపుష్ప మిందు కేళామాళి

యు త్తమాంగమునందు నునిచినతఁడు
చల్లఁగా మండువేసవిఁ ద్రియంబకునకు
వసుధారబిందెయు నొసఁగినతఁడు
భవుశరీరమ్ము వాయువు సోకునట్లుగా
ధృతిఁ దాళవృంతంబు ద్రిప్పినతఁడు
కర్ణద్వయము కరాగ్రములందు ధరియించి
నృత్య మీశ్వగుమ్రాల నెరపునతఁడు

తే. హరునిసముఖంబునందుఁ బ్రయత్న మలర
నిమిషమాత్రంబు దీపంబు నిలిపినతఁడు
శివునిగేహంబునకుఁ బ్రదక్షిణము సలిపి
నతఁడు నీపట్టణము చూడఁ డర్కపుత్ర !.

97

క. గొడుగులును బాదరత్నలు

జడపాత్రలు వేసవులను సద్దీప్తతరికిఁ

కడుభక్తి దాన మొసంగినఁ
బుడమిజనుల్ రాదు నీదు పురమున కనఘా!.

98

క. అనలముఖంబునఁ బతితోఁ
జనిన వధూమణులు సర్వసంగత్యాగం
బొనరించిన సంయములును
గన రెన్నఁడు నీపురంబు కంజా వ్రసుతా!.

99

క. వ్రజ శేఁగుశ్రోవఁ జప్పరము, శీతలముగాఁ
గట్టించి యుదకంబు నెట్టినతఁడు
పులికి లోఁబడి చలింపుచునున్నచోట బె
బ్బలిఁ దోలి ధేనువుఁ బ్రోచునతఁడు
దుర్భిక్ష వేళలందునఁ బట్టెఁ డన్నంబు
కృపఁబెట్టి యతిథి రక్షించు నతఁడు
కుంతితం బైనచో గురుబుద్ధి మెకొని
ధృతి విచారంబు హత్తించినతఁడు

తే. అగ్నిభయమైనతఱి నాలయంబు సొచ్చి
ద్రవ్యములతోడఁ బ్రాణుల దహనమునకుఁ
జక్కకుండఁగఁ దెచ్చిన చిరయశుండు
చూడఁ డెన్నండు నీమోము సూర్యపుత్ర!.

100

నీ. పసులకై కుయివోయి పరులశస్త్రములచే
ననిలోన సమసిన యట్టివాఁడు
పరుష దోచఁగ నడ్డపడి దురాత్ములబిట్ట
దెఱిగించి వారిచేఁ దెగినవాఁడు
ద్వీజుల బాధింపంగ వెఱవకుండని వాఱి
బందికారులచేతఁ బడినవాఁడు

చెఱఁబట్టుకొనిపోవ నుటికి భూప్రజఁ గాచి
రిపులచేఁ గెడసిన విపులయశుఁడు

తే. దశము విరిగినచోటను ధవునిపిఱుఁద

నిలిచి శత్రుల కెదురేఁగి నృపతి మెచ్చఁ
బోరి రణవీధిఁ దునిసిన పుణ్యయుతుఁడు
దినకరాత్మజ! నీపురంబునకు రాఁడు.

101

శా. ఆచంద్రార్కముగామహాకృతులు నెయ్యంబౌరఁగానందియీ
త్వౌచక్రంబున నిత్యకీర్తులఁ బ్రశస్తం బొందుదాతల్ కళా
ప్రాచుర్యస్థితి శంకరాచ్యుతకథాభంగుల్ ప్రబంధంబులన్
వాచాప్రాధిసౌనర్చు సత్కవులు నిన్నర్జింతురెక్కాలమున్.

స్తీ. కలకాలమును బరాంగనలఁ జెల్లెండ్రఁగా
నాత్మలో భావించు నార్యహితులు

పరుల యర్థములు స్వప్నంబులో నైనను
నంటఁగా నొల్లని యమలమతులు

మఱచి తప్పియును ధర్మంబునందుఁ దొఱంగి
యన్మతంబు లాడని ఘనవివేకు

లఖలజీవులయందు ననుదినంబును గృహ
రసభావ మెడలని యసమసుకృతు

తే. లాశ్రితుల బంధువర్గంబు సతిధిజనుల

నరసి సంగతు యొనరించు నఘవిదూరు

లాత్మశుద్ధి దనర్చు మహానుభావు

లర్కనందన! నీపురి కరుగు చేరు.

108

కవిరాజవిరాజితము.

పనసలు నిమ్మలు మాదిఫలంబులు
పాటలముల్ వకుళంబులు కాం
చనములు నారికేళంబులు నీడలు
చంపకముల్ సురపొన్నలు చం
దనములు తాల రసాల తమాల క
దంబ సురంగము లంగముగా
వనములు వెట్టిన ధన్యులు నీదుని
వాసముఁ గన్గొన రర్కసుతా!.

104

సీ. నై వేద్యములు లేని దై వంబులకు నువ
హారముల్ గల్పించునతఁ డొకండు
పగవానిరాజ్యంబుపై దండుచన్నచో
భూమిఁ గారింపని పుణ్యుఁ డొకఁడు
వ్యాధిచేఁ బలవించువారి కొవధ మిచ్చి
యారాట ముడిపిన యతఁ డొకండు
గోగణంబులలోన గోవు నొక్కటి నేర్చి
జన్నచేసిన ధర్మశాలి యొకఁడు

తే. గ్రహణసంక్రాంతి ముఖముఖ్యకాలములను
చితరులకుఁ బూజ గావించు నతఁ డొకండు
కన్నసా మ్మిందమని యిచ్చు ఘనుఁ డొకండు
కనఁడు నీ వేలుపట్టణం బినతనూజ!

105.

సీ. చెలమనీరున నదీజలములందై న స్నా
నంబు మాఘమునం దొనర్చినతఁడు

సంతతంబును విశేషముపదార్థము నిజా
 చార్యసద్గమమునకు జరిపినతఁడు
 స్థితిఁ దప్పి యరుగుదెంచిన భూవిభుని దొంటి
 స్థితి దృఢంబుగఁ బ్రతిష్ఠించినతఁడు
 కాశి గయా ప్రయాగల ముఖ్యమగునట్టి
 మహిమసుంకంబులు మాన్పినతఁడు

తే. అమర నొక రేయి తగిన ప్రయత్న మలర
 నిజగృహంబున ధారుణీనిర్జరునకు
 శయన మర్పించినటువంటి సజ్జనుండు
 చూడఁ డెన్నుండు నీమోము సూర్యపుత్ర!.

106

క. చెఱువులు గట్టినపుణ్యులు
 దరపక ధాన్యమ్ము లమ్ము ధన్యులు ప్రజలఁ
 జెఱ విడిపించిన సుకృతులు
 నెఱి నర్కతనూజ! రాదు నీపురమునకున్.

107

మ. త్త. తాళవృంతము లాతపత్రవితానముల్ ధ్వజచామరాం
 దోళికల్ రథదర్పణంబులు తూర్యతల్పచయంబు హే
 గ్గాళియల్ బహువస్త్రభూషణగంధముల్ హరి కర్పణం
 బోలిఁ జేసినవారు ని న్నన నొల్లకుండుదు రర్కజా!.

108

వ. మఱియు నగ్నిష్టోమ వాజపేయా తిరాత్ర యాప్తోర్యా
 మములను సప్తతంతులు నాచరించిన కృతార్థు లాపురుష
 తిలపర్వత శ్వేతాశ్వ మహామేరు సప్తసాగర హిరణ్యగర్భ
 కార్పాసాచల కపిల ధేను రజతశైలాగ్ర హారార్ధికృష్ణా
 జిన సాలగ్రామ శివలింగ శయ్యా శకట గృహ మహిష
 గుడ లవణాజ్య కన్యా విద్యా దానంబులు మొదలైన మ

హాదానంబు లొనర్చినపుణ్యలు శ్రీలక్ష్మీనారాయణానం
తోమామహేశ్వర కృష్ణాష్టమీ కృష్ణచతుర్దశీ చాంద్రా
యణ సోమవార శనివారాది వ్రతపరాయణులును, దేవ
బ్రాహ్మణప్రతిష్ఠాపనావనాపదులును సీపురంబునకరుగు దేరని
భారతీజాని ధర్మరాజున కెఱింగించి మహాత్మా! యిప్పుడునా
చేతం జెప్పబడిన శ్రీవిష్ణుమాహాత్మ్యంబును నామలకతులస్త్రీ
కార్తికవిశేషంబులు నన్నదానప్రభావంబును సకలధర్మా
దికంబును నిరంతరంబును దాత్పర్యంబునం బరియించు
వారికి వినువారికిం బుస్తకంబున లిఖించువారికి నాయు
రారోగైశ్వర్యైశ్వర్యాభివృద్ధియుఁ బుత్రపౌత్రసమృద్ధియుఁగైవ
ల్యలక్ష్మీసౌఖ్యంబునుం గల్గునని యానతిచ్చి. 109

ఉ. ఎన్నఁగఁ గల్గుదానము లనేకము లిదర నందులోన న
త్యున్నతభోగ మోక్షమహిమోదయలక్ష్యుల నెల్లనాఁ డవి
చ్చిన్నవిభూతితో నొసఁగు శ్రీహరివాసరసద్యోతంబు వి
ద్యన్నత! భాగ్యహీనునకుఁదానొసఁగూడఁగ నేర దెన్నఁడున్.

క. పితృనాయక! హరిదివస

వ్రతమే యుక్తంబు భూమివలయంబున నా
వ్రతమున కితర వ్రతములు
మతిఁ దలపోయంగ హస్తీచుశకాంతరముల్.

111

చ. అని తెలియంగఁబల్కివినయంబున నంతకు వీడుకొల్పి య
వ్వనరుహసంభవుండు చెలువంబుగలంతయునొక్కరూపుగా
మునుకొని కూర్చితా భువనమోహినిమోహినినాఁగ నొప్పు
నం, గన సృజయించె నిర్జరనికాయము లదృశ్యమంది

[చూడఁగన్. 112

నీ. తలిగులు ధులులు రత్నములు తారలు వట
 ఫలములు దొనలనంటులు వులినము
 రావాకు సుడి బయల్ రాహు తరంగలు
 కరికుంభములు తూండ్లు కనకగుహలు
 జలజముల్ పెసరుగాయలు కల్య రేకులు
 కంబు వద్దంబు బింబంబు మల్లె
 మొగ్గలు శ్రీకారములు చంపకము మీలు
 చాపముల్ నెల యలుల్ చందుగుండు

తే. తమము మరు నెత్తపలకనఁ గ్రమముతోడ
 నమరి ముప్పదిరెండంగముల వెలసె
 సమదగజయాన కలకంఠి స్వర్ణవర్ణ
 నీరజామోద యమ్మోహినీవధూటి.

113

నీ. పదతలంబుల కెంపు పద్మరాగప్రభా
 సముదయంబుల నెకసెక్కె మాడఁ
 దెలిగన్నఁగవడాలు తొలుకారు మెఱుంగుదీఁ
 గెల మాలికలతోడఁ గలసి మెలఁగ
 ముద్దుఁజెక్కులకాంతి నిద్దంపుటన్దంబు
 చెలువుతోడుతఁ బొత్తు సేయుచుండ
 గురుకుచంబుల తళుక్కులు మేల్చిబంగారు
 నిగ్గుల నొకయింత నిగ్గుపఱువఁ

తే. గుటిలకుంతల రుచులుగాఁ గొనుచు నింద్ర
 నీలపంక్తుల నెఱరంగు గేలిగొనఁగ
 నఖిలమోహనసౌందర్య మలర నజని
 కట్టెదుర నిల్చె మోహినీకాంత యపుడు.

114

సీ. చంద్ర చంపక మదేభేంద్ర వజ్ర వర్త

వదన నాసా యాన రదన నాభి

బిసకాండ పాతీన పిక పై కత స్వర్ణ

కర నేత్ర భాషా జఘన శరీర

చక్ర చా పాకాశ జలరు హాదర్శప్ర

బలకుచ భ్రూ మధ్య పద కపాల

లలి పుష్ప బింబఫ లాంబుజ శ్రీ కార

కచ సార భాధర కంఠ కర్ణ

తే. బర్హ శశిఖండ కర్పూర భంగి కమఠ

కచభరా లిక హాస రేఖా పదాగ్ర

తార కాశ్వత్థదళ సఖ మారసదన

కనుఁగొనఁగ నొప్పె మోహినీకాంత యవుడు.

115

చ. పనితమొగంబుచందురుఁడువట్టువగుబృలుచక్రవాకముల్

తనువుమొఱుంగునేత్రములుదామరులుండడ బాటునొందునా

ననియజుఁడిందుకొక్కచపలాబ్జములందునుగందుబక్షముల్

తనురహితంబు కేసరివితానముఁ గల్గఁగఁ జేసె నేర్పునన్.

తే. మోహినీకన్యసుందరమూర్తిఁ జూచి

శిరము లొకయింత గదలించి చెలువుతోడ

జలజసంభవుఁ డదృశ్యస్వాంతఁ డగుచు

నాదరంబున నిట్లని యానతిచ్చె.

117

క. విను మోహిని! రుక్మాంగదుఁ

డనుభూపతి ధాత్రియందు హరివాసరశో

భనవుణ్యవ్రత మనిశము

జనులును బంధులును దాను జలువుటవలనన్.

118

అ య గ్రా హి.

పాపములు దోంగఁ బరితాపములు జన్మభయ

రూపములఁ బాసి పెనుదీపలగు శ్రీలం

జాపరకు నెక్కి యవుగూపబహుభోగముల

తీపుల నుజించి తుది శ్రీచతిపదంబుల్

వే పడసి యవ్విభునిప్రాపున యశశ్శుభక

లాపముల నుండుదురు కాపుగుఱులున్ సా

టోపభయదోగ్ర జనుకూపరులఁ గూలరు మ

హాపరమభాగవతు లై పరఁగు వేడ్కన్.

119

ఉ. కావున నమ్మహేశ్వరుని గాదిలిసువ్రత మద్భుతంబు నీ
వావిదిశాధినాథు హృదయాబ్జములోని న్రతిం బెడల్పు మే
భావమునందునైన నొకపాటిమనుష్యునిబోలె జూడరా
దావసుభాధినాథుఁడు మహాత్ముఁడు ధైర్యసమగ్రసంపదన్.

సీ. కలికిచూపులచేత గర్వంబు వదలింది

ముద్దుమాటలచేత మోద మొసఁగి

దరహాసములచేతఁ దమకంబు వొడమించి

సయ్యాటముల ధైర్యసరణి వాపి

వీణరవంబుచే వేడ్కలు నిగుడించి

మధురగానమున మర్తములు గలఁచి

పరిరంభణములచే భావంబు సొగయించి

యథ రామృతమున మోహంబు నిలిపి

తే. వద్ద సాగర సర్వతోభద్ర కూర్మ

చక్ర సింహావలోకన చాప ధేను

కార్థచంద్రాసనము లాదియైనబంధ
భేదముల నోలి వలపించు బిసరుహాక్షి!.

121

క ఘన వివాపని కొంచముగా
దని ప్రస్తుతిచేసి సరసిహసనుఁ డిట్లా
డిన నుచ్చరించి మోహిని
తనమది గర్వం బెల్లర్పి దా ని ట్లనియెన్.

122

చ కటకట భారతీశ! యది కారణ మై భువనైకమోహన
స్ఫుటనవగూఢురేఖలను సొంపు నహింప జనింపఁ జేసి నేఁ
డిట పెరభామలంబలె నొకించుకవె ల్లిగఁజూచిభూవిభుం
బటుతరధీరమానసుఁ డభంగదృఢవ్రతుఁ డంచుఁబల్కెదే.

క. దివసములను నవకోమల
యవసాదను లై నితాంతయమదమఫేలా
సువసను లై నను మోహవ
రవశుల్ ననుఁ గనిన సవతె రాజుల్ గీజుల్.

124

సీ. చ క్రవాకలమించు సవతు రా గనిపించు
వలిగుబ్బచనుదోయి చెలువుఁ జూచి
నిండుచందుగు క్కాంతి నిరసించునలతీవె
మొలకనవ్వుల ముద్దుమోముఁ జూచి
యింద్రనీలపురంగు నెత్తునేయఁ గడంగు
కుటిలకుంతలముల కొమరుఁ జూచి
మరుబాణముల నేపు మాపునేయఁగ నోపు
నిడువాలుకన్నుల కడిమిఁ జూచి
తే. పొలుపుమీఱిన నెలవంకబామలుఁ జూచి
రమణఁ దళుకొత్తు బింబాధరంబుఁ జూచి

తలిరులను మీఱు మృదులహస్తములఁ జూచి
వలవకుండంగ నెంతటివాఁడు నృపతి. 125

క. పటుతెగమగు మద్వీణా
స్ఫుటమధురరవంబు చెవుల సోకినమాత్ర్
విటరాయఁ డైన గానీ
ఘటదాసుఁడు గాఁడె యొక్కఁ ఘడియటిలోనన్. 126

క. వారిరుహగర్భ! నాదగు
చారువిలోకనమునందు జనపతిఁ గరతున్
నేగువు లేటికిఁ జూపను
గోరం గడ తేరువనికి గొడ్డలి యేలా!. 127

క. వైపడి ప్రియుఁ గరపింపఁగ
నోపని జవరాలిరూపు నొరవు నదేలా?
రూపును గన్నులు చన్నులు
పాపటయును మురువు రాతిప్రతిమకు లేవే!. 128

చ. విభవములేని సంపదయు వేదములేని మహీసురుండు సా
రథమునులేని నూనములు రాజులు మెచ్చని విద్యయు న్న
హీ, ప్రభువులు లేని రాష్ట్రమును భావమునన్ దమిలేని
గూటమిన్, విభు వశుఁ జేయలేని యలివేణియు నేల త్రి
[లోకవందితా! 129

ఐ. అని యివ్వీధంబునం బంతంబు లాడిన మోహినీకాంత
చతురవాక్యంబులకుఁజతురాననుండుసంతుష్టాంతరంగుండై
నిజపుత్రియైన యవ్వోహినికి సహాయంబుగాఁ గొంద అం
దువదనలం గల్పించి నవరత్నకీలితం బై తనర్చు నొక్కవీణి

య నొసంగి కామినీవహంబుతోడంగూడ దివ్యవిమానా
 రూఢంగావించి పంచిన నదియును సత్యలోకంబుగదలి తపో
 లోక మహర్లోక సుచర్లోక భువర్లోకాది లోకంబుల నుత్త
 రించి భూలోకంబున కరిగి యనేకపట్టణారణ్యగిరిసమూ
 హంబులు గడచి సర్వర్తుకిసలయ కుసుమవిసరమకరందరస
 ఫలభరితంబులగు ఖడ్గూర కదంబ కర్ణికార కదళికా
 కన్పూర కాంచన క్రముక కపిత్థ కర్కంధు కరంజ కరవీర
 పనస పాటల పారిధద్ర పలాశ మాలూర మధూక మదన
 మాకంఠ మాధవీ మల్లికా మాలతీ మదన బాణ తాల
 హింతాల నాగకేశ సారంగ చందనా శోక జంబు వున్నా
 గాది నానాతరులతాశోభితంబును, దదున్నతళాఖాత్ర దేశ
 మదకోకిల కీర శారికా కూజితంబును, దన్తధ్వకాసార కై
 రవోత్పల కనక కిష్కోర శతపత్ర విరాజితంబును, రాజమ
 గాల సారస క్రౌంచ బక కారండవ చక్రవాక పరిస్ఫుట
 క్రేంకారరావంబులును, దదగ్రభాగచంద్రకాంత చింతా
 మణి శిలావేదికాసార కైర వోత్పల కనక హర్ష్య గోవు
 ర సప్తయోజనవిస్తార ప్రాకారశోభితంబును నగు నిష్టకా
 మేశ్వర శ్రీనుహదేవభవనంబునుం గలిగి యొప్పురు
 మందరం బను భూమిధరంబుఁ గదిసి యమైహిని చెలు
 లుం దానును విమానంబు డిగ్గి చనువపసరంబున. 130

శ్రీ. కిన్నరకిన్నరీక్రీడావినోదాభి

రామానుమోదవిశ్రామసీమ

హరిణీహరిణపోతకానీకనిధువన

వ్యాపారలీలానివాసభూమి

మర్కటీమర్కటోన్మాదఫేలనకలా
 కర్షణాకంపశాఖామలంబు
 కలభికాకలభఘ్నేంకారప్రతిధ్వని
 స్ఫురితగంభీరగహ్వరసమృద్ధి
 తే. సిద్ధ గంధర్వ భేదరస్త్రి నఖాగ్ర
 ముఖరితాతోద్యవాద్యసముదితగాన
 పులకితాశేషతగులతావిలసితంబు
 సానుభిభ్రాజమంథానశైలభూమి.

131

ఉ. ఆనగవీధి గాంచె నుహినాద్రిజభర్తృ ద్రిలోకకర్తృ సం
 ధ్యానవతాండవప్రియు సుధాకరపావక భానునేత్రుబిం
 బానను నాదిదేవుఁ గరుణామృతసింధువు భక్తలోకసం
 తానమహీరుహంబుఁ బ్రమదంబున రత్నసువర్ణలింగమున్.

క. నిండినవేడుకతో నా

ఖండేందుకిరీటిపాదకమలంబులకున్

దండప్రణామశతము ల

ఖండితభయభక్తి నొసంగి కామిని కడఁకన్.

132

సీ. అంభోజభవను రేంద్రార్చితచరణాయ

మరణదూరాయ నమ శ్శివాయ

పద్మాస్తకోటిప్రభాదివ్యదేహాయ

మఖసంహరాయ నమ శ్శివాయ

డమరు త్రిశూల ఖడ్గ కపాల హస్తాయ

మథితదోషాయ నమ శ్శివాయ

గగనకల్లోలిసీకలితోత్తమాంగాయ

మాళిచంద్రాయ నమ శ్శివాయ

తే. మానిసంసేవితాయ నమ శ్శివాయ
మదనదర్పహరాయ నమ శ్శివాయ
మధువిరోధిశరాయ నమ శ్శివాయ
మంత్రరూపాయ తుభ్యం నమ శ్శివాయ.

134

సీ. కదలిపాటనితేరు వదలఁజాలనిపేగు
పటపఁగా నెఱపఁగా నెఱుఁగఁడేని
సానఁబట్టనియమ్ము మేనఁ బెట్టనిసామ్ము
పట్టఁగాఁ బెట్టఁగా ముట్టఁడేని
కంతుగంధపుఁబూఁత వింతచందపుమేత
పూయఁగా మేయఁగా డాయఁడేని
మింటఁ బుట్టనిధార యొంటఁ గట్టని చీరె
తలయందు మొలయందు నిలుపఁడేని

తే. మెఱిపువిల్లు విలాసంబు నొఱుపునిల్లు
గలుగు నుతికెక్కు తేని నాకరము లెత్తి
మ్రొక్కునటువంటి దై వసమూహములకుఁ
శ్లేశభవభంగ! యిష్టకామేశలింగ!.

185

సీ. సమదవారణదైత్యచర్తాంబరమెకాని
పైఁ చాల్చి వొకపాటి పచ్చడములు
కమలసంభవుమస్తకముల పేరులె కాని
పూన నొల్లవు వజ్రభూషణములు
లంగసంఘాతభస్మాంగరాగమెకాని
యలఁద నొల్లవు మేన మలయజంబు

కాలకూటమె కాని కడిచేసికొన నొల్ల

వింతవండినబోన మిచ్చగించి

తే జగతి నెవ్వరి కిటువంటి సరణి చెల్లుఁ

జర్పనేయంగ దేవతాచక్రవర్తి

నై తనర్చిన నీకె కా కాదిదేవ!

క్షేత్రభవభంగ! యిష్టకామేశలింగ!.

136

క. ఘనములు ధనధాన్యవివ

ర్ధనములు నమృత్యుభయనిధనములు భక్త

వనములు భక్త నిధానాం

జనములు శివ మీపదాబ్జసంపూజనముల్.

137

క. శూలిఁ గపాలి మస్తక

మూలిఁ నయశాలిఁ జంద్రమాళిఁ గ్రతుని

ర్హూలిఁ సుగుణాలిఁ శుభ

శీలిఁ గరకీలిఁ జర్మచేలిఁ గొలుతున్.

138

వ. అని యయ్యాశ్వరుం బ్రస్తుతించి యమృహదేవు పాదో

దకప్రసాదంబులు గైకొని యహర్నిశంబు లిష్టకామేశ్వ

రుని నేవించి మోహినీకన్య దనచేతి రత్నవిపంచి మ్రొ

యించుచు వడ్డ పంచమ స్వరంబుల ననేకరాగతాళసం

కీర్తనంబుల సుధాదిగీతంబులు పాడుచుండె నప్పు డప్పద్మా

క్షి నిజవయస్యలు దమకు మనోహరంబులగుతావుల మంద

రవర్వతంబునం జరియించుచుండి రని సూతుండెఱింగించిన

విని నైమిశారణ్యవాసులైన మునీశ్వరు లటమీఁది వృ

త్తాంతం బెట్టి దనిన.

139

శా సంసారార్ణవతార! తారమహిభృత్సంకాశ! కాళావళి
హంస ఊర వటీర హార బిసకీర్త్యాకల్ప! కల్పప్రజా
ధ్వంసిప్రాభవకాల! కాలమదజత్సంరంభ! రంభాధిపా
త్తంసశ్రీకరభోగి! భోగివరసౌందర్యాంఘ్రిమంజీరకా!.

క. గౌరీఘనస్తనాగ్రవి

హారా! హారాంగుళీయకాభరణరణా!

చారుభుజదండ! దండక

తారావళిగద్యపద్యతత్పరహృదయా!.

141

మాలిని. కనకశిఖరిచాపా! కాలనాశప్రతాపా!

జననభయవిదూరా! శైలజాచిత్తహారా!

దివకరశశినేత్రా! దివ్యకాంతాకళత్రా!

వనజ నయనబాణా! వర్ణితాంభోధితూణా!.

142

గద్యము.

ఇది శ్రీమత్సాంప్రదీశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ కవితాపవిత్ర పోత
యామాత్యపుత్ర సకలజనానందచర్య ప్రౌఢకవిమల్లనా
ర్య ప్రణీతంబైన గుక్తాంగదంబను మహాపుణ్యకథయందు
పండధరుండు సత్యలోకంబునకరిగి కమలగర్భ సమ్ముఖంబు
నఁ గాలదండ కాలపాశాది నిజసాధనములు ముందటంబె
ట్టి తనలోకసూన్యవృత్తాంతంబు విన్నవించుటయు, నద్దేవ
తాసార్వభౌముండు ధర్మరాజునకు శ్రీహరిభక్తిప్రకారంబు
ను నామలక తులసీ కార్తిక విశేషంబులను సన్నదాన మ
హిమంబును నఖల ధర్మాదికంబును నెఱిగించి భవదీప్తితం

బొనర్తునని మనోమోదంబుగాఁ బలికి యతని వీడుకొల్పి
 కమలసంభవుండు మోహినిం బుట్టించి రుక్మాంగదుం డొన
 గ్బనేకాశీవ్రతప్రభావం బెఱింగించి తదవ్వ్రతంబున కంఠ
 రాయం బొనర్చుమని నియోగించి యనిపిన నమ్మోహినీ
 కాంత మందరపర్వతంబున కరిగి యందు నిష్ఠ కామేశ్వరశ్రీ
 మహాదేవుని సేవించి నిలుచుటయు నన్నది ద్వితీయా
 శ్వాసము.

శ్రీ శస్తు.

రుక్మాంగదచరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీలోకలోచనాంబుజ!

ప్రాలేయకరాగ్నిభూమిసవనాకాశ

స్థూలాత్మమూర్తియుత! నుత

ఘూలలనాధీశ! వక్షపురభీమేశా!.

1

వ. అవధరింపు మక్కధకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లు
నియె.

2

చ. వనజజనాజ్ఞపంపున నవారణఘోరమృగావలుల్ ధరన్
జననమునొందిక్రొవ్వి పగువధ్వనులిచ్చుచు గుంపులై వడిన్
జనినలుదిక్కులన్ గలయఁజూఁగిమనుష్యులఁదోలిసస్యముల్
మునుములుగట్టిమేసి నులుముల్ క్షణమాత్రమయందునే
[యుచున్. 3

క. మా తెందు లేక నిరతముఁ

గారియవెట్టంగ బెగడి కనుములు సందుల్

దూరుచుఁ బ్రజలందఱు నొక

యీరంబున గుంపుగూడి యిట్లనిరి వెసన్.

4

తే. ఈక్షణమే భూమిఁ గలవార మెల్ల నరిగి
పార్థివేంద్రుని గని మనపాటు లెల్ల
విన్నపమునేయ కూరకయున్న నిండ్ల
పట్ల నుండంగరా దంచుఁ బలికె నపుడు

సీ. పసిడిపువ్వులు పట్టువచ్చడంబు లధిక
చీరలు గుజ్జరిపారువములు
చమురుకావళ్ళు రాజనపుబియ్యంబులు
చెఱుకుకోలలు కంద చిరుగడములు
మినుములు పెసలు మామిడి తాండ్ర తెంకాయ
లల్లంబు తమలంపుటాకుకల్లు
దంతవుఁబ్రతిమలు దానిమ్మఫలములు
ఖడ్గరములు తేనె కలుపుచమురు

తే. దోమ తెఱ మంచమును సంపదొసలు విండ్లు
పనసపండ్లును బెల్లంబు పంచదార
గసగసలు చారపప్పు ద్రాక్షఫలములు
గొనుచుఁ బ్రజ లేగి రవనీశు కొలువునకును.

6

తే. సరవి రుక్మాంగదక్షి తీర్థరుని గాంచి
తారు దెచ్చిన బహుపదార్థంబు లెల్ల
నవనినాయకు సముఖంబునందుఁ బెట్టి
చక్క జాగిలి మ్రొక్కి హస్తములు మొగిచి.

7

తే. అవధరింపుము రుక్మాంగదావనీశ!
నీవు రాజ్యంబు నేయంగ నేటిదాఁగఁ
జల్లనైయున్న మీపదాబ్జముల నీడ
బ్రతికియుంటిమి పిన్నపాపలము మేము.

8

చ. నరవర! నీవసుంధర వినంగను నద్భుత మేమి చెప్ప నేఁ
డురువడిదున్న పోతులుమదోద్ధత సామజముల్ వరాహముల్
గురులగుదుప్పిలేడులెలుగుల్ హరిణంబులుఁగోట్లసంఖ్యసే
కరరవముల్ చేలంగ నరికట్టుకయున్నవియెందుఁజూచినన్.

సీ. చేల కావలివారిఁ జించిచిందఱ రేఁగి
పండినసస్యముల్ పరుముచేసి
గుండుగూలఁగఁ గొట్టి గుంపులు గోరాడి
ఫలమహీరుహములు పడఁగఁ ద్రోచి
తోఁటల కురికి నిర్హమంబు గావించి
కమలాకరంబులు కలఁచి విడిచి
జనపదంబులు గూల్చి సంహార మొనరించి
పసులమందల కేఁగి యసపు లఱఁచి

తే. వేటకాండ్రను దేశంబు వెడలఁ దరిమి
పువ్వుఁదోటలు తీఁగెలు భూమిఁ గలిపి
చెఱుకులును నారికెడములు విఱుగఁ ద్రోచి
మంద లై యున్న వవి యెందు మాఱు లేక.

10

మాలిని. వేటలకున్ దగుసాధనముల్ పృథివీవర! గైకొని
యాటవికుల్, గాఁటముగాఁ జన మందట నీకరకౌశల
మొప్ప మృగావలంబు, దూఁటలుగట్టమహోగ్ర శరావలిఁ
ద్రుంపుము ద్రుంపక తక్కిన మా, కేటికి నీవ్యవసాయము
లెందుల కేనియు నేఁగెద మిందఱమున్.

11

క. వేటన్ మృగములఁ బొరిగొని
సూటిన్ మముఁ బ్రోచుటేమి చోద్యము పటుశౌ

ర్యాటోప! నిండుబండికి

చేట బరు వె! యవనినాథ! చింతింపంగఁ.

12

కవిరాజవిరాజితము.

భయమున భూప్రజ లాడినమాటలు

పార్థివశేఖరుఁ డాదరణఁ

గయికొని యేలవిచారము నేఁ గలు

గఁ మృగకోటులఁ ద్రుంచెద నే

భయమును వద్ద సుఖింబున నిండుల

పట్టున నుండుఁ డటంచు మహా

దయ నిగుడఁ బ్రజ నంపి విభుండు ప్ర

తాప మెలర్పంగ నాక్షణమే.

13

చ. తనయుని మోముఁజూచిప్రమదంబున నిట్లచు నీవుభూమిపా
లన మొనరింపు మేనడవులం గజసింహాలులాయ ఖడ్గసం
హాసనమొనర్చి క్రవ్వుట గయంబున విక్రమరేఖమీఱి శ్రీ
దనరంగ వచ్చునంతకు బుధస్తుతనీతిపథంబు మీఱఁగఁ.

క నరనాయకుండు నీతి

స్ఫురణఁ ధర యేలెనేని సురపతికరణిఁ

జరియించు నీతిశూన్యతఁ

దిరిగిన సిరులందుఁ బాసి దీనత నొందుఁ.

15

క. పగతురఁ బగతురచుట్టలఁ

దగువారలఁ గానివారిఁ దగమును వనచే

నొగిలినచారి దృఢంబుగ

జగతీపతి విశ్వసింపఁ జన దెయ్యెడలఁ.

16

క. తొల్లింటిసేవ నొకభూ

వల్లభునకు నెగ్గుసేసి నచ్చినతులువన్

వెల్లింపంగఁ దగుఁ దగ

దుల్లంబున హితుఁ డటంచు నూరడియుండెన్.

17

క. వివిధాన్నము లొరు లంపిన

నవనిని నొరుఁ గుడువఁబెట్టి యుత్సకి జీర్ణం

బపు టెఱిగి భుక్తి గొనఁదగుఁ

బ్రవిమలమతి భక్త్యభోజ్యపానీయాదుల్.

18

క. జనపతి యన్యన్యపాలుఁడు

పనిచిన భూషణసుగంధపరిధానంబుల్

మునుమున్ను పూనఁగాఁ దగ

దెనయఁగ విషయంత్తభంగు లెఱిగినదాఁకెన్.

19

క. పతియు నమాత్యుఁడు దుర్గము

క్షీతియును మిత్రుండు ధనము సేనయు ననఁగ

నుతి కెక్కును సప్తాంగము

లతులితగతి రక్ష సేయ నగు నరపతికేన్.

20

మ. వనకేళిక జలకేళి భోజనమునన్ వాహ్యళి దేవోత్సవం

బునఁ గాంతారతివేటలాడు నెడలఁబోట్లాడుచోసాముచో

గనుమల్సొచ్చినచో మొసల్ నడుపుచోఁ గాంతారవీధిక

గజా, శ్వేన్మసంఘంబులఁ జూచుచో నలయు రక్షోభంగి

[భూభర్తకున్. 21

క. శుద్ధియు బుద్ధియు శౌంతియు

వృద్ధాచారమును నయవివేకముఁ గర్త

శ్రద్ధయు ధైర్యము గలుగు ప్ర
బుద్ధిని బతి మంత్రిపదవి బూన్పగవలయున్. 22

క. హనునకు రజతాద్రియు శ్రీ
హరి కన్యతాబ్ధియును నామహాదుర్గంబుల్
ధరణీరక్షకు భూమి
శ్వరునకు వలె నుగ్రశైలవనదుర్గంబుల్. 23

మ. బలముల్ శాస్త్రములున్ దృఢంబుఁ జమురున్ శాకంబులున్
ధాన్యముల్, బలమున్ యంత్రము లట్టడుల్ పరిఘులున్
బ్రాహ్మణముల్ సాధనా, వలియున్ ధర్మసమగ్రతన్ గలిగి
దైవత్వాజనాసాధ్య మా, స్థలనీరాచలదుర్గముల్వలె మ
[నువ్యసావ్విమిక్తి బుత్రకా!]. 24

క. న్యాయమునఁ బ్రజలఁ బెనిచినఁ
బాయక సిరి నొందు భూమిపతి యతనికి నా
దాయంబు లేనితఱి తమ
శ్రీ యిడి ప్రజ రాజప్రోమఁ జెలఁగును రతితోన్. 25

క. పరభూమి ప్రజయుఁ జేరును
దిరముగ ధర యేలురాజ దేశంబునకున్
సురుగుదు రెప్పటిప్రజలును
నరపతి న్యాయంబు దప్పి నడచినయేనిన్. 26

క. అక్కఱ కలదని ప్రజపతి
యెక్కువగా ధనముఁ గొనుట యిలపైఁ జెఱువుల్
ప్రక్కలుగఁ ద్రవ్వ మిలను
గ్రక్కునఁ బట్టుకొని తింట గణుతింపంగన్. 27

- క. తనభూమి ప్రజల నిరతము
జననాయకుఁ డరయకుండి సచివుని నిలుపఁ
ధనహానియె కా దామిఁ
దను రాజ్యము చెడుఁ బ్రథాని దా సావ్యమి యగున్. 28
- క. ధరణి యభివృద్ధి నొందిన
ధరణీనాయకుఁడు సకలధనయుక్తుఁ డగున్
ధరణీరక్షయె నిరతము
ధరణీపతి సేయవలయుఁ దత్పురనుతి యై. 29
- క. పాదు గొత్తి పితికి క్రేవుల
మొదలార్చుట ప్రజలఁ నధికముగ నరిఁ గొనుటల్
కడువులఁ బెనుచుట తగ నరి
యదనం గొని ప్రజలఁ బ్రోచు టవనీపతికిన్. 30
- క. జగతీపతి యధికారులు
తగనిధనం బొక్కచోటఁ దారము గొన్నన్
మగుడంగ నొసఁగి నెయ్యము
మిగులన్ మన్నింపవలయు మేదినిఁ బ్రజలన్. 31
- క. చోరులచే సుజనుల సం
సారంబులు చెల్లుఁగానఁ జనుఁ దలవరులన్
ధారుణిఁ బ్రజల భయంబులు
వారింపఁగ నవనిఁ గాచువారుగ నునుపన్. 32
- క. చోరున్ హింసింపక పతి
కారుణ్యముచేసెనేని కఱతురు ప్రజలా
చోరులచేత ననేకులు
కారణ మటుగానఁ దగదు కరుణ యొనర్పన్. 33

- క. తెరవాటుగొట్టి భూప్రజఁ
బరిమార్చెడు చోరవిత్తిఁ బతి దునిమెడిచో
వెరవున మాన్పుఁగఁ బూనిన
దొరలన్ దత్తుణమె వెడలఁ ద్రోపింప నగున్. 34
- ఆ. నమ్మఁబలికి యైన నరపతిసమయింప
నగు ధరిత్రి చేరుచునట్టి ఖలుల
నెర యొసర్చి వులి నహీనబలుంబునఁ
జదిపి పశుగణంబు చనవె త్రోవ. 35
- క. గోరక్షయు వాణిజ్యము
నారంభము నరియు సుంక ముప్పనములు శృం
గారవనంబులు గనులును
గారణములు ధనముఁ గూర్పుఁగా నగుఁ బతికిన్. 36
- క. శిక్షింపరాక మిక్కిలి
పక్షంబున మెలపువారి బహుధనధాన్యా
ధ్యక్షులఁ జేయంగాఁ దగ
దక్షిణకృపాసమృద్ధి నవనీపతికిన్. 37
- క. వివిధములగు విత్తనములు
కువలయుపతి సంగ్రహించి కోరినప్రజకున్
వ్యవసాయబహుళతకు నై
యవిరళముగ నొసఁగవలయు నయ్యైవేళన్. 38
- క. జనపతి తనపనిపాటల
జనముల ఖరదండనముల సమయింపక మె
ల్పున ధనముఁ గొంట తుమ్మెద
వనజమరందంబుఁ గ్రోలు వడువు దలిర్పన్. 39

క. సామము సమునందు నతి
వ్యామోహితునందు భేద మధికునియందున్
గామితదానము దుర్బల
ధూమిశునియందు దండముచుఁ జేయఁ దగున్. 40

క. నరనాథుని నిజగేహము
పరిఖాప్తాకారవీరభటగజతురగో
త్కరనానాయుధరత్న
కరణంబులచేత నగరుఁ గావఁగవలయున్. 41

క. పాయక రాజద్వారం
బాయతమతిఁ గాచువారి కన్నిభయంబుల్
పాయును నులినం బెడలును
శ్రీయును దేజంబు యశముఁ జెందుఁ గుమారా! 42

క. అవసరము గానివేళల
నవనీపతి గారవించు నాత్మజుఁ డైనన్
గువలయపతిభవనంబులు
జవమున భయమేది చొరఁగఁజన దెన్నందున్. 43

క. ఎంతటిమాన్యుల కైన న
నంతైశ్వర్యార్థసంచయము లొసఁగంగాఁ
బంత మగుఁగాని యాజ్ఞ యొ
కింతయు నీరాదు పతికి నేకార్యములన్. 44

క. కానివ్యయ మెన్నడును నొక
కానియుఁ జేయంగఁ దగదు కార్యము గలచో
మానక ధనము తృణంబుగ
మానవపతి నేయనగు సమగ్రవిభూతిన్. 45

- క. మన్నీలబలిమి గలదని
యున్న మహీపాలుకడిమి యుండదు రాజ్య
భ్యున్నతికి మూలబల మా
సన్నం బై యుండవలయు సమధిక మగుచున్. 46
- క. సామంతు లహర్నిశమును
భూమిశ్వేనగను ద్వారములు గావక యి
చ్చామూర్గమునఁ జరించిన
స్వామికి రాజ్యంబు తిరము చాలక యుండున్. 47
- క. బలువగు దుర్గముపైఁ జని
బలములువొలియంగఁ బోరఁ బాడియె ధరణీ
తలపతి ముట్టడిచేసిన
దళసంపదతోడఁ గోట తానే చేరున్. 48
- క. దూరమునందే శాస్త్రవుఁ
డారయ నధికుఁ డని యుంట యంటినచోటన్
భూరిపరాక్రమమునఁ గా
కూరక గర్వితునికడిమి యుడుగు నె యొంటన్. 49
- క. నిలిచి యదల్చిన శునకము
దలఁగి చనున్ బంచెనేని తా వెను తగులున్
గలనం బగతుని నట్లే
చలియింపక యోర్వవలయు సాహసభంగిన్. 50
- క. అరి తనపై వచ్చినఁ దగు
నరిగానీ సమరముఖమునందునఁ గానీ
మరలింపక తా మరలిన
నరపతిరాష్ట్రంబు తత్త ణంబునఁ బొలియున్. 51

- క. అదనై నదాఁక శాత్రవుఁ
గదలింపక యుండి యడరు గలిగినచోటన్
మొదలార్పవలయుఁ గొక్కెర
యుదకములో మీనుఁ బట్టునోజ దలిర్పన్. 52
- క. పగఱపయిఁ బరఁగ విడిచిన
బగఱఁ దొరలి పాసి చనినఁ బగఱకుఁ బ్రజకున్
బగ యొరవినఁ జయ్యన నిజ
పగఱధరిత్రియును సిరియుఁ బతి గొనవలయున్. 53
- క. తనదుర్గంబులు భూమియుఁ
గనుములు బదిలములు సేయఁ గానక గొప్పం
బునఁ బగఱమీఁద నడచిన
జనపతి రాజ్యమును సిరియు శత్రునిఁ జేరున్. 54
- క. కుజనుల శిక్షింపమియును
సుజనులఁ గ్రోధించి చంపఁ జూచుటయును భూ
భుజనకుఁ బాతకమూలముఁ
ప్రజచే నాతనికి భంగపాటొనగూడున్. 55
- క. బలవంతులు బలహీనులఁ
బాలియింతురు వర్ణధర్మములు దప్పను జా
రులు చోరు లేవుమీఱుదు
రిలఁ బతి దండింపకున్న నేచినకడిమిన్. 56
- క. తెలియందగు నాయవ్యయ
ముల రాష్ట్రములోని వార్త మొనసినరిపునిన్
గొలిచినవారిని వాకిట
లిచిన యర్థులను ద్వీజుల నిరతముఁ బతికిన్. 57

క. వీసము విడువక కొన నది

భాసురముగ న్యాయధనము పతి దనప్రజచే
భాసురునిచేత నరయక
కాసును గొనఁగూడ దెడరుగలచో నై నన్.

58

క. బలవంతుఁ డైన శాత్రువుఁ

జలమున సాధించుచోటఁ జను నితరమహీ
శులతోడఁ జెలిమిసేయఁగ
నిల జేఁ డశ్వంబరార్థహితవచనములన్.

59

ఆ. మంత్రగోపనంబు మర్యాద నిజరాజ్య

తంత్రరక్ష దానధర్మధైర్య
శౌర్యవృత్తి విప్రసంతర్పణము సత్య
భావణంబు భూమిపతికి వలయు.

60

క. బలధర్మపరాక్రమములు

గలభూపతితోడ మైత్రిఁ గావింపఁగా
వలయు బడి యెం డుపాయం
బాలసినచోటను సహాయ మొనరించుటమన్.

61

చ. మనవులు సెప్పినన్ విని స్రమాదము గల్గినఁ గాచి జీతవ

ర్తన లలయింప కిచ్చి తలిదంక్రులబత్తెము పెట్టి లావుచే
సినబిరుదార్థభూషణవిశేషవదంబులు నిల్పి మన్ననల్
దనరఁగ భూమిపాలకుఁడుదాఁబరివారమునేలఁగాఁదగున్.

క. పరివారంబునకును భూ

వరునకు హృదయంబు గలసి వర్తింప నగున్
బరివారము నిలిపెడుచో
ధరణీపతి సేరు వాడి తానునుపదగున్.

63

క. కలవడిపూటలు ప్రియమున
నలయింపక యీవుందు నాదరణమునన్
గలకాలంబు పదాతుల
నలవున వశగతులఁ జేయ నగునరపతికిన్. 64

క. శరణన్నవారిఁ గాచుట
దురమున వీరారివరులఁ దునుముట ప్రజలన్
బరిపాలనంబు నేయుట
ధరణీపాలునకు ముఖ్యధర్మం బెపుడున్. 65

క. కృతు లిచ్చినసుకవుల నా
శ్రితుల ధర్మాప్రజల భటులఁ బ్రియబంధుల భూ
పతి యవసరమున సమసిన
హితుల కుటుంబములఁ బ్రోవ నిలపతి వలయున్. 66

ఆ. అనుచు బుద్ధి సెప్పి యచనీశ్వరుఁడు కుమా
రకుని ననిపి యాటవికులఁ జూచి
నాధనములు పూని చనుదెండు నావెంట
వివినములకు నేట వెడల వలయు. 67

క. క్షీతినాథుఁడు తమ కిట్లా
వతి యిచ్చినఁ జని పులిందనాథులు భయనో
ద్ధతిఁ జేర్చి సారమేయ
ప్రతతుల నొండాండి యేర్చి పట్టిరి బలిమిన్. 68

సీ. గడికొట బసువ శంకరుఁడు చొప్పురికాఁడు
కాశ్రేఁడు జగజ్జెట్టి గాలిపడగ
కొండీఁడు పులియమానోక్తులు గండండును
దురుగాలి మాష్ట్రీఁడు దొంగ బొజగు

బండిమల్లఁడు వెండిగుండు చిచ్చురుగోల
 పట్టుగొల్లెన భూతభైరవుండు
 కొదమసింగము వెండిగుదియ కోటలగొంగఁ

డాదిభైరవుండు మోహనమురాలి
 తే. చలిపిడుగు విక్రమార్కుండు బలుదలారి
 యనెడు నామంబులను జేర్చు నవనినాథు
 నగిరిజాగిలముల నేర్చి తగినరీతి
 గొలుసులను బట్టి చని రొక్కకొంద ఆవుడు.

69

సీ. పలలకావల్లు చివ్వంగులబండులు
 తిరుచుట్టుబొంగుకాలురులు చీరె
 తెరులు నుగ్గంబులు దీమముల్ మారము
 లైకదారికత్తులు మెకముబోను
 లొఱవైనగొడ్డండ్లు మెఱుఁగుబల్లెంబులు
 తట్టగొమ్ములు వులిచెట్టుమందు
 బలువిండ్లు బొట్టగోలలు తోలుమోకులు
 గొరకత్తళమ్ములు కరకణీలు

తే. నాదిగా వేటలకు యోగ్య మై తనర్చు
 సాధనంబులు సవరించి సరభసమున
 నాటవికసైన్య మేతెంచి యధిపుఁ గాంచి
 దండములు పెట్టి నిలిచి ప్రతాప మలర.

70

తే. వేటలకు భూమిపాలుఁడు వెడలఁదలఁచు
 పెల్ల సంధ్యావళిదేవి యివ్వసఖుల
 వలనఁ దెలియంగ విని కళవళము నొంది
 జనవరుం డున్న యాస్థానసదనమునకు,

71

సీ. కందుఁ జెందని సుధాకరపూర్ణ బింబంబు
 మెఱసి పాయకయున్న మెఱుంగుదీఁగ
 పంకంబునందు గీడ్పడనిమృణాళముల్
 కవవిచ్చి చనని జక్కవయుగంబు
 వికసించి మొగడని విమలాంబుజాతముల్
 కర్కశంబులుగాని కరికరములు
 చిలుకముక్కంటని వలఁతిబింబఫలంబు
 దాంపత్య మెడలని దర్పణములు

ఆ. ననఁగ నాననము నంగంబు హస్తముల్
 శున్నదోయి వాలుగన్ను లూరు
 లలఁతిమోవి చెక్కు లలర నయ్యరవింద
 గంధి భూమిపాలుఁ గదియ నరిగి.

72

క. వినయమును భయము భక్తియు
 మనమునఁ బెనఁగొనఁగ నాక్షమానాయకునిన్
 గనుఁగొని మృదువాక్యంబులఁ
 దనఁగ బింబాధరోష్ఠి దా నిట్లనియెన్.

73

క. జననాథ! వేట కరిగెద
 నని తలఁచినవాడ వట మహాద్భుత మిట్లా
 పని యెన్నఁడు మీవలనన్
 గనియును వినియును నెఱుంగఁ గలుషము గాదే.

74

మత్త. వేటలాడఁగ దూషితంబులు వేట లార్యవిరోధముల్
 వేట లూర్జితధర్మహీనులు వేట లక్రమమార్గముల్
 వేట లుగ్రతరాఘశాలలు వేట లత్యవవాదముల్
 మాటలేటికి భూప! వేటలు మాని యుండుము సుస్థిలిన్.

తే. వేట జూదంబు పానంబు మాటవిరుసు

కఠినదండంబు తరలాక్షి కానియివి

య నెడి వ్యసనంబు లేడింటియందు మమత

తగదు కావింప ధారుణీతలవిభుండు.

76

సీ. వేటఁ బొందుక్షమావిభుఁడు శాపము నొందె

ద్యూతసంగతి నైషధుండు నొగిలె

బానంబునను యాదవానీక మిలఁ గూలె

బరుజోక్తి గౌరవప్రతతి సమసె

గఠినదండమున మాగధుఁడు మేను దొఱంగె

భామినీరతి సింహబలుఁడు గెడసె

దగనియివి ద్రిశంకుధరణిపాలనుతుండు

తలపోయగాని దుర్దశఁ జరించె

తే. గాన వ్యసనంబు లేడును గానివగుట

యెఱిగి మనమున నందులో నించుకైన

దగు లొనర్పక నిల్చిన ధరణి యెల్ల

నేలు నిష్కంటకముగ భూమిశ్వరుండు.

77

క. అని సంధ్యావళి పలికిన

విని భూపాలుండు పలికె వినుమా వేటల్

ఘనపాతకమూలము అని

విననే? యీ పాపపుణ్యవిధు లెఱుంగనొకో!.

78

ఉ. ఊరక వేట వెళ్ల వికచోత్పలలోచన! దుష్టసత్వముల్

ధారుణి నేపురేగి బెడిదంబుగ మూఁకలుగట్టి గ్రామముల్

మారిమనంగి నట్లయి సమస్తముఁ జార్జముచేసినప్పు డా

క్రూరమృగంబులకు దునిమి కుంభిని నిల్పుట ధర్మహానియే!.

- చ. వలదు దలంక నూరడిలు వామవిలోచన! కాననంబులన్
గలయఁగ వేటలాడి తిరుగన్ జనుదెంచినదాఁక నీవు నా
వలన మమత్వ మొప్ప ననివారణ శ్రీహరివాసరవ్రతం
బలవుగఁ జర్చుచుంచు బ్రయ కర్మినిష్ఠునఁజేసిచయ్యనన్.
- మ. సుతు ధర్మాంగదు రాజ్యపాలనకు నై చూపట్టఁగానిల్పియా
క్షీతినాథుండు ప్రధానులుందొరలుఁ దేజలున్ దేభంబులున్
హితులున్ దేరులుండ నాథులుభటానీకంబు లెన్నేనియున్
బ్రతిభంగొల్పమహావిభూతిసరిగన్ బాలార్క తేజంబునన్.
- ఉ. మాళికిరీటరోచులు సమగ్రతటిల్లత లింద్రచాప మా
శీలశరాసనంబు గుణభీషణరావము గర్జితంబు స్త్రీ
జాలము లోలిఁజల్లు వికసత్కుసుమంబులు వృష్టిగాఁగ భూ
పాలనవాంబుదంబు గనుపట్టై మహారథశైలసంగతిన్. 82
- ఉ. పచ్చనిపట్టుచేలమును బచ్చనికుంకుమపుష్పగంధమున్
బచ్చనిపట్టుసింగిశేయుఁ బచ్చనిజోడును రాగవల్లులున్
బచ్చనిరత్నకీలతవిభాసితభూషితముల్ నలిర్పఁగాఁ
బచ్చనివింటిజోదుక్రియఁ బార్థివశేఖరుఁ డొప్పె నయ్యెడన్.
- చ. ఇవిధంబున నమృహివల్లభుండు గట్టాయితం బై కదలి
మహారణ్యంబులు దరియ నడచె నప్పుడు మున్నాడి యనేక
సహస్రసంఖ్యాతసమేతంబగు శౌబరబలసమూహంబు గ
హనంబుఁ బ్ర వేశించి ఘోరమృగసంఖ్యంబులకందువలరసి
యరికట్టుతిరిగిరాఁ బొంగువారియు నొండ్లొరులం జేటియుఁ
దెఱలుచుట్టియు వస్తులు వెట్టియుఁ దమకంబు లమర్చియు
విక్రమంబులు వేర్చియు దీమంబు లునిపియు గాలుగులు
నేసియు నోదాలు దీర్చియు వలకుం దార్చియు మృగంబుల

నొత్తియు సంతంతకు హొత్తియు నీరంబులు దూటియు
వెనువెంటం బాటియుఁ దరువులు నటికియు ద్వీపంబుల నురి
కియు బహుప్రకారంబుల వర్తింపుచుండి రంత భూమిశ్వ
రుండు రథంబు రయంబునం గదియఁబడివి. 84

క. కోపంబున శరవర్షము

చానంబునఁ దొఱఁగఁజేసి జనపాలకుఁ డా
టోపంబున శరభంబుల
రూపంబు లణించి యార్చె రోదసి సగులన్. 85

క. అడిదంబు పెరికి భూపతి

బెడిదంబుగ బలిమి నొక్కభేరుండంబున్
మెడఁ దునిమివ్రేయ నెత్తురు
వడిఁ దనియక భూమిమీఁది వరదలువాఁతెన్. 86

క. రదనములు దునియనేసిన

సదనములకుఁ బాసి సాతె జవమున లాలల్
వదనములఁ దొరఁగఁగా న
య్యదన మృగేంద్రములు భయసమాకులమతులై. 87

క. అడలించి యత్తముచేఁ

గడలించి విభుండు భిల్లగణవల్లభులన్
ముడలించి ఖడ్గమృగముల
విదళించెఁ బ్రతాపరేఖ వినుతింపంగన్. 88

క. ఆలములు విడిచి మదశా

ర్షాలములు మహాభయంబుతోఁ బరువిడఁగా
వాలములు తలలు పటుశర
జాలముల మహీవిభుండు జగతిన్ గూర్చెన్. 89

- క. వైరంబునఁ బటజేఱఁగ
దూరంబున మస్తకంబు దునియఁగ నేసెన్
భారమ్మున భల్లుకముల
భీరంబున భూవరుండు పృథివి చలింపన్. 90
- క. వనములఁ జొరఁగొట్టి మృగా
దనముల సరికట్టి బెట్టిదంబగు పటుసా
ధనములఁ దునిమి యిడెన్ భో
జనములు గోమాయుకాక సముదయములకున్. 91
- క. అమ్ములు వడిఁ దునిసి లులా
యమ్ములు ఝిఱ్ఱనుచుఁ దిరిగి యవనీనల్కిపైఁ
గొమ్ములు క్రిందుగఁ బడె వా
లమ్ములు వడినేయ భీకరాటవిలోనన్. 92
- క. శ్రీకరములు రణరంగజ
యాకరములు నిఖిలశాస్త్రవానీకమనో
భీకరములు నగుశరముల
సూకరములు సమసే భూభుజుండు వడి నేయన్. 93
- క. సారంగంబుల రయమునఁ
జేరంగ దురంబువఱపి చిత్రముగ జవం
బారంగఁ జాపవిద్యా
పారంగతుండైన భూమిపాలుం డేసెన్. 94
- క. కట్టలుకఁ గొండగొఱియలఁ
గట్టలుగాఁ దునిమి తలలు కాననభూమిన్
గుట్టలు వెట్టి వృకంబుల
చట్టలుకం బాపె నృపతి శరవర్షమునన్. 95

క. త్రిప్పులు వెట్టుచుఁ బాఱఁగ
నిప్పులు వెదఁజల్లు బాణనికరంబులచేఁ
గుప్పలకొలఁదిగ నేసెను
దుప్పల నవనీవిభుండు దోర్బల మెసఁగన్. 96

క. బాణము విభుఁ డరివోసిన
నేణము గని పాటి కుముదహితబింబలన
తోఁగఁమున దాఁగి రయమునఁ
బ్రాణము రక్షించుకొని శుభస్థితి నిలిచెన్. 97

క. ఏకలమును సరనాథుఁ డ
నేకలవంబులుగఁ జేసి యేనుఁగులను బె
న్నాకలరి కట్టి కొట్టెను
మేఁకలవలెఁ దరుల నపరిమితశౌర్యమునన్. 98

తే. మేదినీశుండు కస్తూరిమృగచయంబుఁ
జమరికామృగజాలంబు సమనరేఖఁ
బేర్చుజవాదీపిల్లులఁ బ్రియ మెలర్పఁ
బట్టి పదిలంబు గావించెఁ బరిధవించె 99

ప. మఱియు సింహ ఋషభ శార్దూల గండభేరుండ భల్లూక
వరాహాది మృగంబుల నఖండపరాక్రమంబున ఖండించి
కస్తూరిచమరికామృగంబుల సమయించి యొండొండొంబట్టి
పదిలంబు గావించి పరిధవించె. 100

సీ. వింధ్యానలప్రాంతవిసినమార్గములందు
సహ్యాభూమిధరసానువులను
మలయపర్వతపాదమహితాటవులయందుఁ
గ్రాంచలైలనుహోగ్ర కాననములఁ

బారియాత్ర గ్రావపటువనాంతరముల
 గంధమాదనగిరికందరముల
 ద్రవ్యంబ కావనిభృన్నితంబ దేశంబుల
 ఘనమాల్యవద్గిరికటకములను
 తే. గనక దద్దుర ధరణీంద్ర గహ్వరముల
 ఘోరమృగముల వేటాడి కుంభినికిని
 హర్ష మొదవించి చాలించి యవనినాథుఁ
 డరుగుచోఁ గాంచె నామ దేవాశ్రమంబు.

101

సీ. పనస విప్పల నింబ పాటలి దాడింబ
 రాజభూజ కదంబ రాజితంబు
 తింత్రిణీ రుద్రాక్ష తిలక జంబూవృక్ష
 బహుపా దశోకాక్ష భాసురంబు
 కర్ణికా సురరంగ కదలికా నారంగ
 చంద నామ్ల లవంగ సంకులంబు
 తిందు కార్జున సాల దేవదారు తమాల
 నకుళ చంపక తాల భాసితంబు

తే. నారికేళ పలాశ పున్నాగ పూగ
 కుటజ కర్పూర ఖర్జూర కోవిదార
 ముఖతరువ్రాతబహులతామోది యగుచు
 మహిమఁ దన రాగువుణ్యాశ్రమమ్మునందు.

102

క. సామాగమసుస్వరపటు
 భూమిసురానేకమంత్రపూతాహుతివి
 స్తోమసముజ్జ్వలపావక
 ధూమ వ్రాతములు నిఖిలదోషము లణఁచుట.

103

సీ. మత్తిల్లు వ్యాసుడింభములతోఁ జెరలాడు
 లేడిపిల్లలగుంపు గూడికొనుచు
 బాలమృణాళవిభ్రాంతిఁ దొండము సాచి
 కరభంబు హరిదంష్ట్రకముల నిమురుఁ
 గొండముచ్చులు కొండగొఱియలఁ గొనగోళ్ల
 నొయ్యనొయ్యన గోకు నెయ్యమెసఁగఁ
 గేలిమై జిజ్వీకాకిసలయ్యగ్రము సాచి
 నాగుఁబాము ఫణంబు నాకు ముంగి

తే. యడవిపిల్లుల నెలుకలు నాడఁ గూడి
 జాతివై రంబు లుడిగి ప్రసన్నబుద్ధి
 సకలమృగములు ననురక్తి సంచరించు
 వామదేవుని యాశ్రమవనమునందు. 104

క. ఆవనము గాంచి యేముని
 పావనుడో యిచట నున్న భవ్యుడు చూడం
 గావలయు ననుచుఁ జని యా
 భూవరుఁ డవ్వొమదేవుఁ బుణ్యుని గాంచెన్. 105

క. శుకశౌనకాదిసన్తుని
 నికరంబులు గూడి నిఖిలనిగమోపనివ
 త్ప్రకరము లడుగం దెలిపెడు
 నకలుపచిత్తునకు మ్రొక్కి యతివినయమునన్. 106

క. పుణ్యండవు శాస్త్రుప్రా
 వీణ్యండవు నిఖిలమౌనివిసరంబులలో
 గణ్యండవు బహుపుణ్యశ
 రణ్యండవు భారతీశ్వరప్రతిమానా!. 107

క. ధన్యుండవు కామార్థవ
దాన్యుండవు నిఖిలశాస్త్రతత్త్వమనీషా
మాన్యుండవు నిర్జితభవ
మన్యుండవు బ్రహ్మబోధమయ! శాంతనిధీ!.

108

చ. పరుసముసోకి లోహము శుభస్థితిఁ గాంచనమైనరీతి మీ
చరణసరోజవందనవశంబున దేవ! మదీయదేహమున్
బరమపవిత్రవాగ్దరిమఁ బ్రస్తుతి కెక్కెఁ గృపారసోదయ
స్ఫురదురులోచనాంబురుహ! ఘోరితపోధన! శాంతసాధనా!.

వ. అని యివ్వధంబున సంస్తుతించిన రుక్మాంగదభూమిపాలకుం
జూచి యవామదేవుండు.

110

ఉ. సేనుమె ! భూవరేణ్య! సరసీరుహమిత్రకులగ్రగణ్య! నీ
భూమికి నీకు భార్యలకు భూసురకోటికి నాప్తమంత్రికి
శ్రీమహిళాధినాథపదసేవక! భాగవతాగ్రగణ్య! నీ
నామముసంస్కరింపఁగ వినంగలవారలఁబొందుఁబుణ్యముల్.

క. ఉన్నాడా! నీవుత్రుడు
విన్నాడా! సకలశాస్త్రవిశదముఁ దెలియ
గన్నాడా! హరితత్త్వము
మన్నాడా! బంధుజనసమాజం బలరన్.

112

క. సేవించునె సత్పురుషులఁ
గావించునె భక్తి విప్రగణముల నెపుడున్
గావించునె పెద్దలఁ గని
భావించునె విష్ణుదేవుపదపద్మంబుల్.

113

వ. అని మఱియును.

114

క. ఏలితివి ధర్మమున నిలఁ

బోలితివి భగీరథాదిభూనాయకులఁ

దోలితివి గర్వితాసుల

వ్రాలితి వఖలై కభాగ్యవై భవగరిమన్.

115

ఉ. విష్ణుపరాయణుండవు పవిత్రచరిత్రుఁడ వప్రతీపన

దై వీష్ణనధర్మమార్గమున ర్తివి నిచ్చులు నిత్యసత్యవ

ర్థిష్ణుఁడవై నని న్మును నుతింపఁగ వేడుక నాదుజహ్వకుఁ

దృష్టదోషంగ దెప్పుదు సుధీజనపోషణ! సత్యభాషణ!..116

ఉ. పూజ్యుఁడ విష్ణు డీనిఖిలభూధరముఖ్యులలోన నీదుసా

మ్రాజ్యముపావనంబుగుణరత్నసుధానిధి యచ్యుతుండు సా

యుజ్యము నీకు నిచ్చు సదయోజ్ఞుల! తథ్యముధర్మనిర్మల

ప్రాజ్యరమావిశేష! బుధపద్మవిరోచన! చారులోచనా!.

సీ. పుత్రికారత్నంబు భూషణాన్వితముగాఁ

బుష్పతల్పమునందుఁ బొందుపఱచి

ప్రణతింపఁదగిన శ్రావణమాసశుక్లప

క్షుద్వానశిని వేదశాస్త్రములను

ఘనుఁడైన ధరణీసురునకు దక్షిణపెట్టి

దానమిచ్చిన నీవ్రతంబు మాన్య

శయనవ్రతంబనఁ జను నీవ్రతము నీవు

సలిపినాఁడవు తొల్లి జనవరేణ్య!

తే. తత్ఫలంబునఁ బుణ్యకాంతాలలామ

భామ సంధ్యావళిదేవి భార్య యయ్యె

నఖిలరాజ్యంబునకు రాజవైతి వచ్యు

తాంఘ్రివరభక్తియును గల్గె సంతమీఁద.

118

క. నాయుజ్యంబును గలిగెడు

నాయచ్యుతు కగుణచే మహావ్రతనియతిఁ

శ్రీయత! కీర్తివిఘ్నహణ!

నీయట్టి కృతార్థు ధారుణీస్థలి నెఱుంగన్.

119

ఆ. అనుచు వామదేవుఁ డిమ్మహీపాలక

సార్వభౌము నిట్లు సంస్తుతించి

నిమలచరిత! మంజరమునందు నిష్టకా

మేశ్వరుండు పార్వతీశ్వరుండు.

120

సీ. చీనాంబరంబులు సేనకాలికి నిచ్చి

కరటిచర్మములు చొక్కముగఁ గట్టు

ఘనసారగంధవింకము పృథ్విలకు నిచ్చి

భసితాంగరాగ మేచ్ఛెన నలందుఁ

దాసహాము లాశ్రితవ్రాతముల కిచ్చి

భుజగఘ్నహణము లేపున ధరించు

నమృతదివ్యాన్నంబు లంఘ్రైభక్తుల కిచ్చి

కాలకూటమ్ము వేడ్కను భుజించు

తే. నాత్మరక్షయు నొల్లఁ డత్యంతభక్తి

హితుల రక్షించు చో సాటి యెన్నఁగలరె

దైనికోటులు దైవతోత్తంసమునకు

నెందుఁ జర్చింప నిష్టకామేశ్వరునకు.

121

ఉ. కోరినయిష్టసంపద లకుంతితభక్తి నిరంతరంబు ని

ధారుణి నిచ్చు మర్త్యులకుఁ దత్పరతం జననాథచంద్ర! నీ

వారుచిరేందుమాళిచరణాంబురుహంబులు గొల్చిరమ్మసం

సారథవైకసౌఖ్యశుభశాశ్వతలక్ష్మలు నీకుఁ గల్గెడిన్.

122

క. ఆపర్వత మీచోటికి

భూపాలుక! నికటమందుఁ బొమ్మనియనుపక్ష

భూపాలుఁ డరిగి నేనల

నాపర్వత మొద్ద నిలిపి యచలం బెక్కెన్.

123

సీ. కిన్నరగంధర్వగీర్వాణకాంతావి

హారహాటకగుహాభ్యంతరములఁ

బద్ధరాగారుణవ్రకటస్థభాశోభి

ఘనమైన శ్రీరమ్యకంధరముల

శృంగసంజనితవిస్తీర్ణనిర్మలనీర

నిస్సరస్పహుసానునిర్ద్వారముల

చమరీమృగప్రాతసంచారకమనీయ

పుష్పశోభితకుంజపుంజములను

తే. మత్తబర్హిప్రజానందమయనవీన

నృత్తనుంటపనానామహీరుహములు

గండకైలోపరిష్ఠలక్రంచహంస

నిచయదీర్ఘకలనుఁ జూచె నృపవరుండు.

124

క. చింతామణివేదులు శశి

కాంతశిలలు పరుసవేదిఘనరసకూపా

భ్యంతరకర్పూరాగరు

సంతానమహీరుహములు జనపతి చూచెన్.

125

మానిని. ఆసమయంబున మన్మథమాధవులంబుజగర్భునియాన

తిను,ల్లాసమునం జనిమందరశైలవిలాసవనంబులనిల్చిరిభా

మాసఖులుఁ జనుఁ దెంచిమనంబునమక్కువలీరికలెత్తఁగన

వాసవసన్నిభు డాసించరించి రవారణవారణయానములన్.

వ. అప్పుడు.

127

క. పుక్కిట మందారపుమధు

వక్రజముగ నునిచి యమరి యలరగ గుత్తుల్

క్రిక్కిరియఁ జేసి బొగడకు

గ్రక్కున నొక కలువకంటి గర్వం బెసంగన్.

128

క. గురుకుచకుంభము విరియఁగఁ

బరిరంభణ మాచరించి భామాతిలకం

బరుదార నొక తె పువ్వులు

కురవకమునఁ గలుగఁజేసెఁ గొల్లలుమీఱన్.

129

ఉ. క్రొన్ననవిల్తు హేతియనఁ గోమలి యొక్కతె గండచాలికల్

వన్నియవెట్ట లేనగవుల న్విరు లొక్కట యుప్పతిల్లఁగాఁ

బొన్నకుఁ జేసె వాసనలు పుణ్యమునాలుగుదిక్కులందు న

త్యున్నతలీలఁబర్చిముద మొందజవంబునఁ జేయుచుండఁగన్.

క. మదరాగవేగమున నొక

మదిరాయతనేత్ర పుష్పమంజరు లెన్నే

న్నెదలించె పట్టదంబులు

బెదరి చనన్ జనుపకమునఁ బ్రియ మలరారన్.

131

క. కొనగోరఁ జెనకి యొకసిత

వనరుహదళనేత్ర వింతవాసనతోఁ గ్రొ

న్నన లొత్తఁజేసె నిమిషం

బున మామిడిమోకఁ బికసమూహం బలరన్.

132

క. క్రొవ్వాడిచూపుగమిచేఁ

బువ్వులు నొడమించె నొక్కపూఁబోణి కడున్

మువ్వమునఁ దిలకతరువున

నువ్వున మకరందధార లుప్పతిలంగన్. 133

ఉ. చల్లవకోమలంబయిన పాదసరోజ మొకింత సాచి ఘల్
ఘల్లుననందియల్ మెఱయఁ గామినియొక్క తెదా నశోక
ముల్, గెల్లుమనంగఁ దప్పికలిగించెనుగోరకరాజి నేర్పుసం
ధిల్ల ననంగుకొల్పు జగతిందగు దీపచయంబులో యనన్.

క. మలయజకస్తూరీపరి

మళమును గలయూర్పుగముల మన మిలరఁగఁ బా

టలభూమిారుహమునఁ బు

వ్వులు గలుగఁగఁ జేసె నొకచివురుబోణి దగన్. 135

ఉ. పంచమసుస్వరంబున విపంచిక మ్రోయువిధంబుమీఱఁగాఁ
జంచలనేత్ర యోర్తు విలసన్తధురధ్వనితోడఁ బాడి క
ల్పించెఁ బ్రసూనమంజరులు ప్రేంకణమునొగయించితధ్వ
నుల్, ముంచివృగ ప్రతానముల మోహవశంబును నొందఁ
జేయుచున్. 136

క. అందియల మ్రోత నొక యర

విందాయతచారునేత్ర విరహులు చలఁకన్

దుందిలసుమన నైబకము

లందున సురపొన్నవొసఁగునట్లుగఁ జేసెన్. 137

—అథ ఇవి దశవిధదోహదములు. అథ—

క. చిగురులు జొంపములు పువు

మొగడలు దరవికచపుష్పములు పుష్పొల్లన్

జిగిదక్కిన భూరుహముల

నిగుడించెను మాధవుండు నిముసములోనన్. 138

సీ. మల్లీమతల్లి కామాధవీమకరంద
 సౌరభ శ్రీమించె జల్లగాలి
 పరిపక్వకదళికాఫలసంబులు గ్రోలి
 కలకలంబులు చేసె జలుకెండు
 మాకందపల్లవోన్మాదమోచంబునఁ
 గూఁక లేయఁ దొణంగెఁ గోకిలమ్ము
 బహుపుష్పచుంబరీప్రకరాగ్రములయందు
 మొకరితుమ్మెదగీతములు చెలంగె

తే. జికిలిచేసిన క్రొవ్వాడిచిగురుములుకు
 లలరువిలుఁ బూని చనుదెంచె నంగభవుఁడు
 మాధవుఁడు తోడఁ జనుదేర మనుజవిభుఁడు
 వరుస జనియించు శృంగారవనమునందు.

139

తే. అవుడు మోహిని రుక్మాంగదావనీశుఁ
 డమ్మహాపర్వతమునకు నరుగుదెంచు
 టాత్త నీక్షించి వత్సోరుహంబు గదియ
 రత్నవల్లిక నిల్చి స్రుయత్న మలర.

140

సీ. తంత్తులనూని చేతబిగించి జీవాళిఁ
 బొందించి సారెలు పొందుపఱచి
 సరిగమపదనిస స్వరసప్తభేదసం
 గతులను లక్ష్యలక్షణము లెఱిగి
 మంద్ర మధ్యమ తార మధురిమ శ్రుతు లెత్తి
 గరిమ స్త్రీపురుషరాగములఁ దెలిసి
 భావసంకీర్ణ వేళావేళ వీక్షించి
 జంత్రి గాత్రము లొక్కసరాఁగి దనర

తే. వీణె మ్రోయించెఁ బరిపరివిధములందు
నానతులు చేసి మృదురీతి నాలపించి
యమృతలహరీవికాసంబు లతిశయిల్లఁ
బాడె నమ్మోహినీకాంత భవునిమ్రోల.

141

క. శంకరుని శుద్ధసాళగ
సంకీర్ణప్లుతలయప్రసారణలీలక
బంకజగంధియుఁ దరులతి
లంకురముల నొందఁ బాడె నభినవలీలక.

142

క. వీణాదండ మిగుర్పంగ
రాణగ నలువదియు నాల్గు రాగంబులు స
త్పాణము లై వర్తింపఁగ
నేణంబులు సొగయ నామృగేక్షణ పాడెన్.

143

ఉ. మానవనాథుఁ డం దమరమంజులగానరవంబు వీనులన్
బాసముచేసి మైచుటచి పన్నగ కిన్నర సిద్ధ కామినీ
గానముఁ గానమిట్లు త్రిజగంబుల నెయ్యెడ నంచు మాధురీ
గానము పజ్జ గా నరిగి కామినిఁ గాంచె శివాలయంబునన్.

సీ. కలికి కన్నులు చూపు కమల విద్యుల్లతా
ప్రభల నీనుచు నేత్రపర్వ ములరఁ
గస్తూరితిలకంబు ఘర్తాంబువుల జారి
యలిక భాగమునఁ జె న్నలవరింపఁ
ముత్యాలతాటంకములకాంతి మెఱుగుఁజె
క్కులమీఁద నిండు వెన్నెలలు గాయ
జిలుగుపయ్యెదలోని పలిచన్నగవ తళు
కులు కుందనంపునిగ్గుల నొనర్పఁ

తే. గచభరంబున విలసిల్లు కల్పవృక్ష
సూనసౌరభ మఖిలంబు జోడుముట్ట
విశ్వమోహనరూప మై వీణె మీటు
నతివ మోహిని పీడించె నవనివిభుఁడు. 145

క. వలరాయఁ డవుడు కోవెల
బలములు దుమ్మెదలు మందపవనుఁడు గొలువఁ
జలుకలతే రెక్క మహీ
తలనాథుని సంటనార్చెఁ దక్షణమాత్రక. 146

సీ. అలరులు విలుచేసి బలిమితుమ్మెదనారిఁ
బుష్పచాపమునందుఁ బొందుపఱచి
వడి గుణధ్వని చేసి వలఁతిపువ్వులకోల
నేర్చి చక్కఁగ వంకఁదీర్చి పూని
చెఱకుసింగిణివింట నొఱపుగా సంధించి
తెగనిండుగాఁ దీసి దృష్టి నిలిపి
మనుజనాయకుని మర్త్యంబులు గుఱిచేసి
సరిగోల వడి నేసె సరభ సమున

తే. భావభవసాయకమున నప్పార్థివుండు
పరవశతఁ బొంది మూర్ఛతోఁ బవ్వళించెఁ
బాట చాలించి మోహినీభామ యప్పు
డవనినాథునిఁ గాంచె నెయ్యంబుతోడ. 147

చ. తనదు నిజాంకవీరమున ధారుణినాథుశిరంబు నిల్పి చం
దన ఘనసార కుంకుమ ఘన నైవదీవులు చౌకళింపఁ బా
ఱనిధృతిఁ బట్టుచయ్యెద జెఱంగుఁ గరంబునఁబూని వీచెనం
గన నవరత్న చారుకటకధ్వను లొక్కట ఘల్లుఘల్లున.

తే. ధారుణీనాథుఁ డొకకొంతతడవునకును
దెలిసి యమ్మోహినీకొంతదిక్కుఁ జూచి
పురికితానందగాత్రుఁ డై కలయ దంత
జనితదీప్తులు పర్వ నిట్లనుచుఁ బలికె.

149

ఉ. కిన్నర సిద్ధ సాధ్య సుర భేదర లోకములన్ జరించు నా
కన్నియలందు నిట్టి త్రిజగన్నతరూపవిలాసరేఖ లే
గన్నది లేదు నేడు తునగా నలినాయతచారునేత్ర! నీ
విన్నగమధ్యభూమిఁజరియించుట కేదితెఱంగు సెప్పుమా.

ఉ. ఎక్కడ జన్మభూమి తరలేక్షణ! నీతలిదగడ్లు లెప్ప రే
దిక్కున నుండు దీపు నినుఁ జేరి కనుంగొనిసంతమాత్రనే
యక్కటికింతలేక యలరమ్ములు పాలుగఁజేసె నున్నధుం
డొక్కక్షణంబు నిల్వ నిక నోపరు నీరయ గల్గి కుండినన్.

శా. నాతోడం బ్రియభావ లాడఁగరనే నన్నేటి కీక్షింపవే
ప్రీతిన్ గౌఁగిటనుంచి నాకొసఁగవే బింబాధరోద్యమచుల్
నీతాగుణ్యపయోధి నాతనువుపై నేడుబ్బిలాఁజేసి నా
చేతో జాతరవాసలం బుడుపవే నిమంతిని! మాటికిన్. 152

సీ. వివిధమాధుర్యముల్ చెవులపండువులుగాఁ
బూని నీమృదువాక్యములు వినంగ
వింతయంతయు లేక వేసుకవిలసిల్లుఁ
జనవుమై నీపదాబ్జములతోడ
వరకుచదవ్వయము నామృతస్థలము గాఢ
గరిమతోడుత నిన్నుఁ గౌఁగిలింపఁ
బరిపరిగతుల హృత్పన్నంబు వికసింప
నీదు వర్ణశ్రీల నీకుఁ జూప

తే. సంతసం బయ్యె నీవంటి సౌమ్యమూర్తి
కగు ననందగు మృదువాణి! జగతి నెఱుకఁ
గాన సామ్రాజ్యపట్టంబు గట్టి నన్ను
భక్తి నిగుడంగఁ బాలింపు పద్మనయన!.

153

చ. మొకరిపిసాళితుమ్మెదలమూఁకకు గంధపుగాలిరాకకున్
మకరిపతాకుడాకకును మామిడిమోకకుఁబండ్లుకాఁకకున్
బికములవీకకున్సిరులఁ బేర్చినయామనియూఁచునూకకున్
జకితమృగాఁగీ! యోర్వనిఁకజాలఁగృహమతి నాదరింపుమా.

క. ఆలింపుము నామాటలు

చాలింపుము వేతె యొకవిచారము రతులన్

బాలింపుము పుష్పాస్తుని

నేలింపుము నీదుకొఁగి లిచ్చి లతాంగీ!

155

క. మరునిశరంబులచే మే

నెరియుచు నుంకంగ నోర్చి నేక్రియ నచ్చున్

గరుణించు నను “నహింసా

పరమో ధర్మ” యను పలుకు భామిని! విసవే!.

156

ఉ. ఈవనగాళివేష్టిత సహీహాయంబున కెల్ల రాజ నా
దేవులు నూర్చు రండు సుదతీమణి పట్టపుదేవి యొప్పు సం
ధ్యాపలి యశ్వధూటికి నిజాత్మజుఁ డొక్కరుఁడింతి! నాపురం
బావిదిశామహానగర మంబుజమిత్రకులార్కగణ్యుడన్.

క. నా నామము రుక్మాంగద

భూనాథుఁడు నాకుఁ గల్గు భూచక్రంబున్

సేనలును నన్ను నీకును

గానుకగా నాత్మలోనఁ గైకొను మబలా!.

158

సీ. సకియ! నీ నెన్నెము చంద్రబింబముతోడ
 వలతి నెత్తమ్మితోఁ జెలిమిసేయుఁ
 గలికి! నీనేత్రముల్ గండుమీనములతో
 మరునిబాణములతో మచ్చరించు
 నెలనాఁగ! నీకురు లింద్రనీలములతో
 మొకరితుమ్మెదలతో ముద్దుగులుకు
 భామ! నీచనుదోయి పసిఁడికుంభములతోఁ
 గరటికుంభములతో నొరయుచుండుఁ

తే. ద్రిభువనంబుల లావణ్య మభినవముగఁ
 బద్ధసంభవుఁ డొనగూర్చు బడఁలి! నీదు
 భువనమోహనరూప మద్భుతముగాఁగఁ
 జేసెఁ గాఁబోలుఁ నప్ప దీక్షించి చూడ.

159

ఆ. పార్థివేంద్రుఁ డిట్లు సలికిన పలుకుల
 కాత్త మోద మంది యామృగాక్షి
 నాథ! నావిధంబు సలిలేక యింతయు
 విన్నవించు విను సవి స్తరముగ.

160

సీ. నలినసంభవుని మానసపుత్రిఁ గమలజం
 డనురాగమున నన్ను నాదరించు
 నతనిసమ్మతి నిమ్మహాద్రి నేఁ జరియింతు
 నీకామినీమణుల్ నాకు సఖులు
 పగలు రేయును భయ భక్తితోడుత నిష్ట
 కామేశ్వరుని సముఖమున నుండి
 పూజసేయుదు నాకుఁ బురుషు లెవ్వరు లేరు
 నాపేరు మోహిని భూపతిలక!

తే. స్వేచ్ఛ విహరింతు వల దని హితవు చెప్పు
వార లెవ్వరు లేరు శృంగారలీల
మనసునకు వచ్చి కనుపట్టు మగని నెఱుంగ
నెఱుంగఁ పదివేలమాటలు నెఱయ నాథ! 161

మ. ధరణీనాయక! నిస్వరింపు మని తాత్పర్యంబుతోఁబల్కె దే
కరణిం గూడఁగవచ్చు భార్య లెసగంగా నూర్వరున్నారనీ
వరపుత్రుండుమహాఘనుండుమహిషి వారింపఁగావచ్చునా?
పరితోషంబులు గానివాక్యములుభూపా!పల్కఁగా నేటికే.

క. మానినులు నూర్చు రుండం
గానను నేరీతి మేలుగా నేలెదవో
భూనాథ! జరుపవచ్చునె
గానుగవదలాభికంఘ్రిగల్పము తోడే. (?) 163

క. స్థివెప్పటియట్లయ నీ
దేవులసన్నిధికే బొమ్ము ధృతిఁ బదిలుడ వై
నావుడు నన్నరనాథుడు
దేవుడు విసఁ బల్కె నాసతీమణితోడే. 164

ఉ. కామిని! నిన్నుఁ బాసించునఁగా నిముసంబునుఁజాల మన్మథుం
డేమియు నిల్వనీడు తపియించుచు నున్నది మేను భామినీ
స్తోమము నొల్ల నగ్రసతితో నొకనాఁడును గూడియుండ నీ
స్వామియునాడీ గాఁ దరుణి! సత్యముపల్కితినమ్మునీమది.

తే.లతివ! నీ వేమి చెప్పిన నట్ల నేతు
దాఁట నీమాట కడిగెడుతత్పరతను
నీకు వశపర్తి నై యుండి నీమనంబు
సంతసము నొందఁ జేయుదు సంతతంబు. 166

ఉ. నామహిలోపలంగల జనంబులు నాప్రియనందనుండు నా
కామిను లేను నీకుఁ గలకాలముఁ దప్పము సర్వసంపదల్
భామిని! నీవశంబ యని పార్థివముఖ్యుఁడు చంద్రశేఖర
స్వామికిఁ జెయ్యిజూచి మగువన్ ముద మొందఁగఁజేసె

క. గంధగజాసురమదని [జయ్యనన్.
గ్గంధనుఁ డగు శివునిమోగిలఁ గాంతామణితో
గాంధర్వవివాహము నృప
గంధేభం బనధరించె గౌతుక మలరన్. 168

వ. తదనంతరంబ 169

క. తరుకోటరముల ఖగములు
తరుణుల కౌగిల్లె బతులు తామరలను వ
ట్పురణములు నుండెఁ బశ్చిమ
శరనిధి రవి గ్రంకునంత సరభసలీలన్. 170

ఉ. అంతట సూర్యబింబ మపరాచలశృంగముఁ జేరె టిక్కలం
తంతట నుద్భవించెఁ దట చై గగనస్థలి మించెఁ గాంతిచేఁ
గాంతలతావితానములు గానఁగ నయ్యె సత్తైలదీపికా
కాంతిసమున్నత ప్రభలఁ గల్గునంబులవాడె గ్రక్కునన్

ఉ. కాయజమేనమామ కఱకంఠనియాడలపువ్వు వాహినీ
నాయకపుత్రుఁ డానలిననాభుని ముద్దుమఱింది కౌముదీ
ప్రాయపుదుంప యంబురుహబంధునియొడ్డె చకోరజీవనో
పాయమహాషధంబుసితభానుఁడు గానఁగఁబర్వదూర్పు

క. ఫణిరాజమస్తములపై [నన్.
మణులరుచుల్ చించి తూర్పు మహి వెడలెనొకో

క్షణమాత్ర మనగఁ జంద్రకి
రణముల్ పూర్వాద్విపైఁ దిరం బై తోఁచెన్. 173

క. అంతకుమునుపే యాభూ
కాంతుఁడు సంధ్యాదినిత్యకర్తృంబులు ని
శ్చింత నొనరించి శౌరీ
కాంతుని దర్శింప నరిగెఁ శౌతుక ములపక్ష. 174

సీ. కపిలాఘృతస్వచ్ఛకరదీపనివహముల్
తపనీయసాత్రి కాతితుల నలర
మహి సాక్షి కర్పూరసహజకాలాగురు
ధూపముల్ నడసి రీతులఁ దలిర్పఁ
గల్పసూసకదంబకహ్లాఝమాలికా
వివిధగంధంబులు వెడలఁజల్లఁ
బ్రాకారగోపురాగ్రద్వారగేహళీ
ఖచితరత్నప్రభాగరిమ నిగుడ
తే. దివ్యవై భవవిస్ఫూర్తిఁ దేజరిల్లు
నమ్మహాదేవు శ్రీనిలయంబులోనఁ
దరియఁగా నేఁగి ధాగుణీతలవిభుండు
సహజభయభక్తిఁ బార్వతీశ్వరునిఁ గాంచి. 175

క. ఎందరుభక్తజనతా
మందారంబైన యయ్యుమానాథున కా
నందమున భూమిపాలక
కందర్పుఁడు మ్రొక్కె మోడ్పుఁగరములతోడన్. 176

ఉ. దేవ! త్రిలోకనాథ! భవదీయపదంబుల నెవ్వఁడేని రా
జీవదళం బొకం డిడు విచిత్రము వాఁ డమరావగాతట

స్థావర పారిజాత హరిచందన కల్పకదామ శోభిత
స్త్రీవిలసత్కుచాగ్రములఁ జెందిసుఖించు సహర్షిశంబులన్.

మ. భవబంధంబులు వాయు రోగచయముల్ భస్మంబులౌ దు
ష్కృత, వ్యసనాయంబులచే రణంగు శుభముల్ వర్ధిల్లుసౌ
ఖ్యంబు లొందు వివేకంబును గూడు సంపదలుఁబొందున్
గీర్తి శోభిల్లు నో, శివ! శారీశ్వర! మీపదాబ్జములవీక్షింపన్
[మదిగ్ గల్గిన్. 178

సీ. దంభోలిధరసతీతాంబూలవేటిషు
దహనబింబాధరీస్తనభరేషు
శమనశుద్ధాంతయోమాఘాలభాగేషు
నిర్ముతినాధ్వీముఖినీరజేషు
కంధినాయకబాలికాకర్ణపత్రేషు
గంధసహంగనాకచభరేషు
రాజరాజాంతఃపురస్తీకరాగ్రేషు
కరకంఠభామినీకటితటేషు

తే. చంద్రశకలంతి హారాంతి చందనంతి
విశదహాసంతి హీరంతి విచికిలంతి
దర్పణంతి దుకూలంతి తవ యశాంసి
క్షేత్రభవభంగ! యిష్టకామేశలింగ!.

179

అచ్చ తెనుంగు.

ఉ. మేనిసగంబుతూవు పసిమిఁ మెఱుఁగెక్కినవిల్లు తేరునుఁ
బూనువరాని గుఱ్ఱములు వుట్టఁ దనర్చిన నారిజోడు గా
నాననిబండికండ్లు నడియాడనివెన్నరదంబుగూర్చి నీ
వేనెఱిమూఁడుప్రోళ్ళు సికయెత్తుననోర్చితివేల్పురాయఁడా!.

వ. అని యివ్వధంబునఁ బ్రస్తుతించి యుమ్మహాదేవు ప్రసాద
స్వీకారం బొనర్చి పరమేశ్వరావాసంబు వెడలి మహీపాల
శేఖరుండు పుష్పఘృతాకుంజమంజుమంటపాంతరవల్లవసంస్త
రంబున నమ్మోహినీకాంతుకుచాలింగనచుంబనభాషణం
బుల సాత్వికోదయం బొనరించి యనంతరంబ. 181

సీ. భద్రుని రతికళాప్రాణిమ నిరసించి
దత్తుకుఁ గలయికల్ ద్రస్తరించి
కూచిమారుని పెనుకువ లాత్మలో రోసి
పాంచాలు సంభోగభంగిఁ దెగడి
నందపుత్రునిరతానంద ముద్వాసించి
యింద్రనందనుకేళి నెరవుచేసి
నలకూబరుని మన్ననలు వింత లొనరించి
పంచాస్త్రరీతిఁ బ్రాభవ మెలర్పఁ
తే. దమకమునఁ గొంతులను దహతహాలు నిగుడఁ
దరుణిఁ జాశీతిబంధభేదములఁ గలసి
వలచి వలపించి సొక్కి గర్వంబు దక్కి
యున్నప్రాణేశుఁ జూచి సముత్సృకమున. 182

క. సతి సలిపె నుపరతిని బ
ర్వితములు చలియింప నభము వణఁకఁగఁ దారల్
గతిఁ దప్ప శశి స్రవింపఁగ
మతి నురగము దలక దమము మైకొనిపొదువఁ. 183

వ. తదనంతరంబ. 184

సీ. ఒదికిలి శయ్యపై నునిచిన మేనులు
తలగడ నిడిన హస్తద్వయంబుఁ

కటులపైఁ గట్టిన కట్టంశుకంబులు
 వన్నెగా మోడ్చిన కన్నుఁగవయుఁ
 గలయఁగ నిమిరిన కన్ఘరిచెమటలు
 తలఁపులు వెడలిన తత్తరములు
 చవులాసుటీగిన చక్కెరమోవులు
 చదురొప్పు బెనచిన మృదుపదములు

ఆ. కలులు వదలియున్న కౌఁగిల్లఁ జటిలిన
 గంధములు వెలుంగ గరిమతోడ
 నిధువనాంతమందు నిద్రలఁ జెందిరి
 పలియు సతియు వెడక లతిశయిల్ల.

185

వ. అయ్యవసరంబున.

186

చ. వెలవెలఁ బాతెఁదూగుదెసవిల్లుమనోభవుఁడెక్కుడించెదా
 రలు పొదినిప్పు జొచ్చె ననుర క్తేజెలంగెరథాంగపంపతుల్
 జలజము లుల్లసిల్లె విలసదతి వేచె బ్రభ తనాయువుల్
 కిలకలఁబల్కె బతులు వికాసముకల్పలఁబాసెనయ్యెడన్.

చ. కుముదినితోడి రాత్రియనుకూలతఁగూడిన భృంగివల్లభుఁ
 బ్రమదమెలర్పఁ దోడుకొని పద్మినికై మలయాసిలుండు నె
 య్యము విలసిల్లఁదెచ్చిపొలయల్కలు ప్రాణసఖుండుదీర్చె
 మోహముఁ విలసిల్లఁగాఁ బ్రియుఁ బ్రియాంగనతోడను
 [గూర్చుకై వడిన్. 188

సీ. కిరణంబు లొకకొన్ని తరువండములయందు
 నలరు పల్లవభాతి నలరుచుండఁ
 బ్రభ లొక్కకొన్ని గోత్రమహీధరములందు
 ధాతుబలస్ఫూర్తిఁ దనరుచుండ

నంశువు లొకకొన్ని వారిదంతోరులందు
 సింహారవత్తకల్లెల దనన
 గుచు లొకకొన్ని చాగుముక్తము యందు
 నిద్రనూనలిరివి ని సర్వ
 నే గరణ: లొకకొన్ని పాథాన్యోనము లగుచు
 భూభోభాగ వదపూర్ణసృతి: హిమ
 జాడ నొప్పారె బుధజనస్తుతు: చెంగె
 బ్రాహ్మగ గ్రంబుపై: దోచె భాస్కరుండు.

189

వ. తదనంతంబ.

190

ఉ భూవగుడింతినెచ్చెలులువుష్పసుగంధియుఁగొల్పితోడిరాఁ
 గా విభవంబెల్లవై జని గాంచె గనగ్రమునకొ సుగర్ణరా
 జీవసితాబ్లపండము సనేషభయామయదురిఖిఖండముకొ
 బాపనకొండముకొ సుకృతపాలనకొండము ముక్తికుండ
 [మున్. 191

ఆ. కని మహీవిభుండు కడుభక్తితోఁ దీర్థ
 మాడఁ దలంచుటయు మృగాయతాత్మ
 లవనినాథుఁ గూడి యపుడు జలక్రీడ
 సలుపఁగోరియున్న సమయమందు.

192

మానిని. వారిజలోచన యొక్కతె మున్నగు వారివిహారము
 సల్పమదిక, గోరివినూత్నివిభూషణహలము గొబ్బున నూడి
 చి భామలతో, వారక కన్యోని యింపెనఁగక జెలుపంబున
 మస్తభువువుదొనక, శ్రీరమణీయరుచుల్ నిగుడక విల
 సిల్లెడు సబ్బరిగోల యనన్.

193

ఉ. వారివిహారముల్ సలుప వారిజలోచన లుత్సహించి కా
సారతటంబునందు విలసన్నణికాంచనభూషణావళుల్
వారికయూడ్చి పెట్టి చేలువంబున నొప్పిరి పండుటాకు లే
పారంగ నూడ్చి కాంతిఁజెలువారెడి పుష్పలతాల్లిక్త వడిన్.

ఆ. సతులు కొలని కరుగ శశికాంతసోపాన
ములను నీడ లధిపుమూర్తిఁ జూడ
సంభ్రమం బెల్లర్ప జనుదెంచిన బలాధి
దేవతలవిధమునఁ దేబరిల్లు.

195

చ. తనయుదకంబునం దొకనుధాకరబింబముఁ గల్లఁజేసె న
ప్వననిధి యేమిచిత్రిమని వానిరుహోర ముంబురాళిఁ గా
దని సితచంద్ర బింబముల నప్పుడు గల్లఁగఁ జేసెనో యనఁ
వనితలమోము లింపెనఁగ వావిరిగుబ్బులబంటినిరునన్ 196

చ. సరసతిరాకఁ గన్గొని మనంబున నుబ్బి ప్రమోదస్మృతముల్
సరసియొనర్చెనోయనఁగఁ జారుతరాభినయోర్చిహస్తముల్
దరవికచాంబుజాక్షములు దద్దయు పట్పదనాదగీతముల్
సరభృతకంఠ కావళులు భాసురమై విలసిల్లె నెల్లడన్. 197

క. పారిజారి నుడుగక తొంగెడు
తరంగల రోమోన్దమంబు దళమై నిగుడన్
ధరణీపతి తరుణులు దా
సరసిని దోయముల నపుడు స్నానముసేసెన్.

198

చ. అలికులవేణియొక్క తెప్పియంబునఁ జారుసహస్రపత్రముల్
మెలవునవై న రేకు లవి మేనున నంతట నిండి యవ్వభుం
డలవునఁజాడనొప్పెనపుడక్షులు వేయునుసాంపుమీఱఁగా
నలరు శచీమనోహరుని యాకృతికిం బురుడింపఁ బాడియె

క. వలుదకుచకుంభములయం

దలఁచిన మలయజము గరఁగ సంజముద్రల్
వెలిఁ గనుపట్టిన గ్రక్కునఁ
గలకంతి యొక్కర్తు గప్పెఁ గచనిచయమునన్.

200

తే. అంగనల చన్నుఁగవలపై నలఁదియున్న
కప్పురము కస్తురియు నీటఁ గరఁగి తెలుపు
నలుపునయి గంగయును యమునయును గలసి
నట్టిచోటునుబోలె బద్ధాకంబు.

201

ఉ. ఆజలకేళి సల్పెను లతాంగుఁ జక్కనిముద్దుమోము లం
భోజములంచు దుమ్మెనలు పూనికతోఁ జనుదెంచి నీలవి
భ్రాజితకుంతలద్యుతులు పన్నుగఁ గన్గొని యన్యపట్నద
వ్యాజమొర్పఁబాసిచ నెనానటనొండొకపువ్వుదోటకున్.

చ. వదనసరోజవాసనకు వావిరిమూఁగడు తేటిమొత్తముల్
చెదరఁగఁదోలలేక యొకచేడియ భామలసందుదూరి తా
నునకమాలో మునింగి యసమొప్పుఁగ నొండొకచోటఁదేలి
యా, సుదతుల పట్నదంబులను జోకఁ గనుంగొని నవ్వు
[దవ్వులన్.

203

ఆ. వనజకర్ణికలు సువర్ణతాటంకముల్
పుష్పరజము గంధములు బిసములు
తారహారములునుగా రాజముఖులను
సరసి చెలువొనర్చె సంభ్రమమాన.

204

క. కలశాబ్ధియందు లక్ష్మీ
లలనం గనుగొని వెడలు విలాసంబున న

బాటలంబుగ బాటలప్రస్ఫురజ్జ
టాకలాపుని బూజించె లోకనుతుడు.

209

శా. అంభోజాక్షియుఁదానుధూరమణుఁడిట్లాచేవుఁబూజించిసం
రంభంబొప్పుఁ బ్రణామముల్ సలిపి తోరంబైన సప్తక్షితో
శంభో! శంకర! శాంత! శాశ్వత! శివ! స్థానో! భవోమాతే!
శుంభత్కిర్తుల మమ్ముఁ బ్రోవఁ దగు నంచుక సన్నుతుల్
సేయుచున్. 210

తే. తత్ప్రసాదంబు గైకొని తక్షణంబ
యన్తఃకేవల శ్రీనిలయంబు వెడలి
గోపురద్వారమున నిల్చి కునఁయేళు
డతివ మోహినిఁ జూచి యిట్లనుచుఁ బలికె. 211

ఉ. ఓ వనితాబలాను! విశవోత్పలలోచన! నా బలంబు లీ
గ్రావసమీపధాత్రి సుకరంబుగ నున్నది తృప్తలంబులకా
శ్రీమిసిల్లఁ గూర్చుకొని శీఘ్రమే పోవలె రాజధాని కే
లావనసూములం దిడుముంబడ రాజ్యసుఖంబు గల్గఁగన్

క. అని పలికి యతివఁ దోడ్కొని
జనపతి శైలంబు డిగ్గి సరభసలీలకా
జనుదెంచుచోట దవ్వులఁ
గనుఁగొని యవ్విభునిఘోటకము ముద మొకవన్. 213

క. హేషారచములు మృగకుల
భీషణముగఁజేసి యంఘ్రిఁ బృథిన్ధిలి సెం
జోషమునఁ శ్రవ్వీ భువి న
న్యేషింపఁగ నపుడు ధానుణీనిరమునన్. 214

ఆ. బల్లి యొక్క టుండి పదహాతి వీపుతో
 లెల్లి నగలి వడి మహీస్థలమునఁ
 బొరలి యాడుచుండ భూపాలకుండ గాంచి
 కరుణ నెమ్మనమునఁ గడలుకొనఁగ.

215

ఆ. పాణిపంకజమునఁ బైత్రోలుఁ గదియఁగా
 నిమిరి చల్లనౌజలములఁ జిలికి
 శీతలస్థలమునఁ జెన్నొండఁగా నుంచి
 పల్లవముల నీవ భామ చూచి.

216

మత్తదీని నీక్రియ ముట్ట నేటికి దీని ముట్టినమాత్రనే
 స్నాన మాడకకాదు పానపుజాతిపు ర్విది దేవ! నీ
 జ్ఞాన మెక్కడఁ బోయె ధర్మవిశారదుండవు దీని నీ
 కాననంబున వైచి యీతురగంబు నెక్కు రయంబునన్.

చ. కరుణ యొకింతలేక గజగామిని నిష్కరభాషలకా ధరా
 వరుఁ బలుమాఱుదూర నృపవంద్యకరాజ్యము సోకినంతనే
 దురితమువాసి బల్లి సతితో నబలా ! యిది పాపమా మహా
 ధ్వరములు ప్రాణిరక్షకు సదా సరిగావని పల్కువేదముల్.

క. ధరఁ గల పుణ్యఫలంబునఁ
 గరుణారతిఁ బ్రాణి నొకటిఁ గాచిన ఫలముల్
 సరిమాన్పుఁ బ్రాణిరక్షౌ
 పరతఫలమె ధర్మములకు బలువై తూఁగెన్.

219

చ. కరుణనుమీఱఁ బుణ్య నుధికారముబోలను బాపముల్ హరి
 స్మరణనుమీఱఁ దీర్థముఁ బ్రజాపరిపాలనమీఱయజ్ఞముల్
 విరహముఁబోలరోగము వివేకముఁ బోలవిభూషణంబు మ
 చ్చరమునుఁ బోలదుర్గుణము చంద్రనిభానన కల్గ నేర్చునే.

వ. అని మనుష్యవాక్యంబులం బల్కి బల్లి పూర్వజన్మంబునఁ
దా నొనర్చిన దురితంబునం దనకు గృహగోధికాజన్మంబు
ప్రాప్తమైనవిధంబును వినుపించెద వినుచుని మహీపాలతిల
కంబుతో నిట్లనియె. 221

క. నృపవర విను మేఁ గాంపి
ల్యపురంబున ననఘుండగు ధరామరుతనయఁ
గృహమాలి నావిభుం డొక
చపలాక్షిం గూడి నన్ను సరకుం గొనమిఁ. 222

సీ. ప్రాణేశ్వరుండు చేపట్టునా నన్నంచు
గ్రహబలంబులు ద్విజప్రతతి నడిగి
చెలుపుండు నను నిరీక్షించునా ప్రియముతో
ననుచుఁ బోచిళ్ళు నిత్యమును బోసి
పతి నన్నుఁ జనవుమైఁ బాలించునాయని
ధైర్యంబు వలలి సోదనలు చూపి
నాధుండు నన్ను మన్నన నేలునా యంచు
శకునంబు నేమఱుఁ జాల సరసి

తే. బలులకై వాకిటకు వచ్చుబడుగుజోగి
జంగమయ్యలఁ బూజలు సలిపి నిలిపి
యెందు నొకయింత విశ్వాస మే నెఱుంగ
కున్నచో వచ్చె సిద్ధరా లూరి కొకతె. 223

సీ. పండువెన్నెలనిగ్గు పరిధవించినభూతి
సర్వాంగకములఁ దేజం బెలర్పఁ
బచ్చనన్నియలఁ జూపట్టు పచ్చనిబొంత
గుబ్బచన్నులమీఁదఁ గొమరుమిగుల

వజ్రాంకురప్రభావళిఁ బేర్చ భుజశరో
మాగ్గులు కర్ణస్వయమున నమరఁ
బద్ధగాగచ్ఛాయఁ బ్రహసనం బొనరించు
యోగదండము కేల నొఱపు దనర

తే. వలుదము త్రియములసాటి వచ్చు నంకుఁ
బూసపేరులు గళమున భాసురముగఁ
జండికామూర్తికరణిఁ బ్రసన్నబుద్ధి
భైరవస్థానమున నున్న భామకడకు.

224

క. పానకము ఫలచయములఁ బ్ర
సూనంబులు దమ్ముములఁ జూపట్టంగాఁ
గానుక నేఁ గైకొని య
జ్ఞాననకడ కేఁగు దేర నంగు లచటన్.

225

సీ. జంబీరనీరసరసతై నములతోడఁ
బరిచవ్వ మై పేర్చు మండిపాళ్లు
మరిచి కాధూళి పులుర జీరకామిశ్ర
మై తనర్చిన కుక్కుటాంశయము
బహుళసద్యోఘృత పకరాభిషేకార్ద్ర
సంయుక్తమైన మత్స్యవజ్రంబు
నీరువెల్లఁగనొత్తి నీప్పుల సంగంపఁ
గమ్మగాఁ గాల్చిన కట్టకుట్టు

ఆ. వేల్పుముడుసునంట పిట్టతాళింపు
సన్నగూర గాలి జంబుకొవ్వ
మొదలుగాఁగ మాంసములు సుఖంబున వండి
రంబుజాతంగంధు లనువుపటిచి.

226

అ. శౌర్కరంబు నూనజము గుగ్గు సుమభృత
జంబు నారికేళజంబు మాధ్వీ
కంబు ఫలమయంబు గౌతాశనుయంబు
నాదిగాఁ దనర్చు నాసవములు 227

క. స్ఫాటికపుగుండుగిన్నెలు
హాటకశళికాంతమయము లగు ఝషకములు
నాటముగి వారివారికిఁ
బాటంగంధులు ధరించి నడుచు ప్రీతిన్. 228

క. పద్మయు శుద్ధిపాదము
మాద్దియలందుకొని దిస్తుమొలు నేల్పునకున్
నిర్మలుమధు విడె యంబిక
కద్దెసఁ బెట్టించి మ్రొక్కి హ్నిం బొనరిన్. 229

ఆ. ఖిజ్జములును మాంసఖింజముల్ కచ్చున
శకలసంచయమును జవులుగొనుచు
నక్క! గుక్కె డివి న యబ్జాక్షీ! చవిచూడు
మనుచు నోలిఁ గ్రోలి రాసవంబు 230

సీ. దుగ్ధాబ్ధి గలుకరింతుర నిలింతుర నిలింపులు చల్లి
యీయాసవము చవి యెఱిఁగెనేని
పాలు వెన్నలు గ్రోలి బాటునే కంసారి
యీయాసవము చవి యెఱిఁగెనేని
తిన్నడిచ్చినకఱ్ఱ జేవియుఁ ద్రావునే
యీయాసవము చవి యెఱిఁగెనేని
యన్యాంగనాధరిం బానునే జంభారి
యీయాసవము చవి యెఱిఁగెనేని

ఆ. వనజవదనలార! మనపాలిభాగ్యంబు

లందుఁ జేసెవేల్పులాసవంబు

నందు రుచు లొకింత యైన నెఱుంగని

కతన బోడివొల్ల గలిగె మనకు.

231

క. పులఖండంబులు దేనెయు

ఫలరసమును శర్కరయును బానకములు నో

చెలియా! యీవారుణీయెం

గిలితుంపురు కై న సరియె కేవలరుచులన్.

232

క. ఈలాటిమధువు గలుగక

జాలింబడి రమగు లమృతవాగర మనుచున్

బాలేఱు వాఱుచుండఁగఁ

బోలు నె వొరగొడ్డువెంటఁ బోవఁగఁ దమకున్.

233

చ. తమముఖదర్పణంబులు ముగంబునవాసవ పూర్ణ పాత్రలం

దమరఁగఁదోచినం జలగుహాక్షులు గన్పొని రోహిణీసతీ

రమణుని గంటిరే మనకరంబున సింధురసంబు శ్రోలఁగాఁ

బ్రమదమెలర్పనిందుఁబడిపాయఁడుమన్నభుండప్రమత్తుడై.

ఉ. నాచెవిచేరుచుక్క మదనారసలోచన యొప్పియున్నదే

చూచితెగుబ్బచెక్కులను సొంపునుగాటుకతీరు కొప్పునున్

జూచితెయందియల్ మెఱుఁగుచొక్కిటఁబొల్పు నెతారహార

ము, లావచవిచూచితేనయనవల్లభఁగస్తురిపువ్వుపాన్పునన్.

క. అని వనజముఖులు సొక్కునఁ

దనువెఱుఁగక పలుకుచుండఁ దాఁ జని వినయం

బున మ్రొక్కి సిద్ధురాలిం

గని కరములు మొగించి భక్తి గడలుకొనంగన్. 236

చ. పతి ననునొల్లఁ డవ్వభునిఁ బాయుటకోర్వఁగఁజాలనక్కటా
గతియింక నాకు నెద్ది గజగామిని! యానతియిమ్మటంచు దు
ర్మతమున సిద్ధురాలికి గ్రమంబునఁ జెప్పినఁ బెట్టుమందునీ
పతి కిదిపాలతో నెదుము భర్తవశుం కగునంచుఁ బల్కుంగన్.

క. ఆమందు పల్లభునకున్

ప్రేమంబునఁ బాలతోడఁ బెట్టిన సథికం

బై మాత్ర దప్ప నప్పియుఁ

దామసమును మేనఁ బొడిమెఁ దత్తణమాత్రన్. 238

క. ఎలపులమం దిట్టిడ మొ

క్కలమునఁ బతి సమసెఁ జెమరకాయలు పర్వన్

దొలగిరివానం దడియఁగ

నలయఁగ నిర్హతపాప మానసుకరణిన్. 239

తొటక వృత్తము

కపటౌషధ మీక్రియఁ గాంతున క

త్యవరాధముతో నిడినందునకే

నపుబల్లివి గమ్మని వాక్పతిపా

పపుజన్మముఁ బొందఁగఁ బంచె ననున్. 240

మ. ధరణీశా! యిదికారణంబున ననాథత్వంబునం బల్లినై

ధరపైఁబుట్టి యనేకదుఃఖములచేతం జిక్కి నే నీపదాం

బురుహస్పర్యసఘంబులందొఱగివిస్ఫుర్తికసురావాసమున్

గరిమన్గాంచెదనంచుఁబల్కిచనియెన్ గాంతాశిరోరత్నమై.

వ. అని నైమిశారణ్యవాసులైన మునీశ్వరులకు సూతుం
డెఱిగించె నని యటమీఁది పృథ్వాంతం బెట్టి దనిన. 242

శా. ద్రాక్షాగామవిహారి! హాకఫణికాంతా! కాంతచంద్రాగ్ని
సూ, ర్యాతూ! యక్షయపుష్పా! పుణ్యజనసేవాత్! సేవ్యకా
కోల కో, లక్షాత్రైకపదార్! దారసురబాలా! బాలవా
చాలచా, మక్షేనుంకరిభావ! భావభవగర్వగ్రానిర్వాపణా!.

క. పురదైత్యదర్శనంహర!
హరి! పర్వతసిలయ! పాపహర! నిర్మలహృత్
సర్వరూపభవ! సనకసు
వరదా! వరదానసనన! వాగితమననా!.

244

అంగజాన్మ మనువృత్తము.

అంగజాంగభసితాంగరాగసా
రంగధారఫణిబంధహూషణా
భృంగిపార్షదసుశ్చశ్రేణివ్యమా
తంగదైత్యభుజదర్పభంజనా.

245

గద్యము ఇది శ్రీమత్పార్వతీశ్వర వరప్రసాదలబ్ధకవితాపవిత్ర
పోతమామాత్యపుత్ర సకలజనానందచంద్ర ప్రౌఢకవిమల్ల
నార్య ప్రణీతంబైన రుక్మాంగదం బను మహాపుణ్యకథ
యందు పక్షగర్భ నియోగంబున పనేకక్రూరమృగంబుల
నువృనించి సకలజనమనోభయంకరంబుగా వర్తించుటయుఁ
దద్రాజ్యంబునం గల మానవు లెఱుంగ రుక్మాంగదావనీశు

నకుఁ దదవృత్తాంతంబు విన్నవించుటయు నన్తహారాజశేఖ
రుండు జగదుపకారశార్థంబుగా నేటచని యందు ననేకదు
ష్టస్వంబుల వధించి వేటలొలిచి చుకగుచో వామ దేవ
సంయుతుం గాంగుటయునన్తహారమునియనుమతంబున నిష్ట
కావేశ్వర దేవదర్శనార్థం బునీశ్వరుండు మందరవనంబు
న కరిగి యందు శిఖర వాసంబులందు నిందు రేఖామాలి
సముఖంబున ప్రక్షాహినికవ్యక్త గాంధర్వచివాసారిబునన్
వరించి యద్విస్యలింగంబు నేవించి మోహినీసహిగ ర్థై
శైలంబు డిగ్గి చనుటయు గృహగోధి వాఖ్యానంబును నన్న
ది శృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

సక్తాంగదచరిత్రము

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీధరకుండలసతతా

రాధకవాణీశ యోగముచీయకళా

సాధసుమందిర హిమవ

ద్భూధరతనయేశ దక్షపురిభీమేశా.

1

వ. అవధరింపు మక్కధకుండు శౌనకాదిమహామనులకుంజెప్పె

నట్లు గృహగోధి తనపూర్వజన్మప్రకారం బెఱిగించి శాప

విముక్తయై దివ్యకాంతాసహస్రంబులు గొలువ దివ్య వి

మానారూఢయై నాకంబున కరిగినపిమ్మట నమ్మహిపాల

శేఖరుండు చతురంగబలసమేతుండై.

2

సీ. అగ్రభాగమునఁ బాండ్య విదర్భ కేరళ

పాంచాల బలములు బలసి కొలువ

వెనుకదిక్కున నాటవిక కళింగ పులింద

యవన సైన్యంబు నెయ్యమున నడువ

నుభయపార్శ్వముల గౌళోత్కళ మగ ధాంధ్ర

ఘూర్జర బలములు గూడి నడువ

నడుమ నానాచమూనాయకుల్ భద్రేభ

ఘటలతో ననురక్తి గదసి చనఁగఁ

తే. బార్ధివేంద్రుడు మోహినిభామతోడ
వరరథామాడుఁ డై మహావైభవమును
గవలఁ నమ్మటభేరీముఖస్వనములు
చెలఁగి యొక్కట దిశలెల్లఁ జెప్పుడుపడఁగ.

3

సీ. చరణఘట్టనలచే నరవంసహాచక్ర
మరవరలై యల్ల నాడుచుండ
గమనవేగముచేతఁ గదిరినపెంధూళి
నరుణాంశుమండలం బస్తమింపఁ
గరిఘటపై ప్రేలు ఘంటారపములచేఁ
బేర్చి దిగ్భిత్తులు బీటవాఱ
ఘనతరాయుధసముత్కరదీధితులచేత
మెఱయుచూపులుమిఱుమిట్లు గొనఁగ
తే. నడుమనడుమఁ బదార్థముల్ గడిమిఁ దెచ్చి
సముఖమగు భూమిపాలుర సంతసమున
నాదరింపుచు గురుకరహాటమగధ
శకమహాప్రసాద్యజేశములు గడచి.

4

మ. చనుచోఁజానులుమున్నుగాఁజని నిజత్వౌపాలుఁడేతెంచునేఁ
డనిధర్మాంగదుతోడఁ జెప్పిన మహాహర్షంబుతోమంత్రులఁ
దనవారిన్ బిలిపించి రాజనగరుం దత్పట్టణంబున్ రయం
బునశృంగార మొనర్పఁబంచికదలెన్ భూనాథునిన్ గానగన్.

సీ. నవరత్నమయసమున్నతరథావళులతో
గంధదంతావళిఘటలతోడ
మానసాశుగ వేగమహితాశ్వతతులతోఁ
జటులవిక్రమవీరభటులతోడ

మాక్తిచ్చత్తచాసురకేశినముంతో
 సమరోగ్రబిరుదచిహ్నములతోడ
 సచివ సండాధీశ సామంతపుత్రులతో
 గవి గాయకాద్ధి మాంగధులతోడ

తే. గవలి ధర్మాంగదుడొ నిజత్వాధవునకు
 సదుసుగాఁ జని ధరణీశ లేంద్రుపాద
 నలినముల కద్ది దండ ప్రణామశశిము
 లాచరించిన తనయులు హర్ష మొదిన.

6

ఉ. దీవన లిచ్చి రమ్మ కులదీపక! యించును గౌగిలించి యా
 భూవరుఁ డాదరం బెసంగఁబుత్తున గాంచి తనూజ! నేమమే
 దేవులకుఁ ధరిత్రికి సుభజన బాంధవ విప్ర దాస దా
 నీ వివిధాశ్రితానళికి జేయుదురే భవదాజ్ఞ ధూప్రజల్. 7

వ. అని యెల్లవారల సేనుంబులుం దెలియ నడిగి మోహినిం
 జూపి గాంధర్వవివాహంబున నిక్కన్యకారత్నంబు మంద
 రాచలంబున వరియించి తెచ్చినవాడ ఇదిబ్రహ్మనూనన
 పుత్రి. నీకు జనయిత్రి యగుంగావున నివ్వధూనుణికి దండ
 ప్రణామంబు లాచరించి భయభక్తితాత్పర్యుండవైతోడు
 గొనిపోయి నాగరసముచితం బగు తావునం బ్రయత్నం
 బున విడియింపు మని యప్పగించిన సతం డట్లకాక యని
 విషయమ్ముగా నమ్మహా దేవికి నంధప్రణామంబు లాచరించి
 యక్కాంతాలికంబు గొని చనియె అంత రుక్మాంగద
 మహీపాలుండు.

8

సీ. బిరుదప్రతాపవిస్ఫురతప్రబంధముల్
 వందిమాగధులు చెన్నొందఁ జదువ

లలితస్వరమునఁ గల్యాణముల్ పాడుచుఁ

జేరి పుణ్యాంగనల్ నేన లిడఁగ

నగ్రజన్ములు మాక్తికాక్షిత ల్బలుచు

వేదచుక్తముల దీవింపుచుండ

వేత్తహస్తు లనేకవిధముల నుభయపా

ర్శ్యములందు సందడుల్ జరుపుచుండ

తే. భద్రదంతావళము నెక్కి పార్థివుండు

మాక్తికచ్ఛత్రములనీడ మందయాన

మునఁ బురంబుఁ బ్రవేశించి కనకరత్న

హర్షశోభితరాజగృహంబు గదిసి

9

తే. భద్రదంతావళము డిగ్గి పార్థివేంద్రుఁ

డవుడు పాంచాలభూపాలు హస్త మూఁది

యరిగి నవరత్నఖచితసింహాసనమాన

విభవ మలరంగఁ గొలుపున్న వేళయందు.

10

నీ. పద్మరాగనసనపాత్రితప్రభలకుఁ

గరనఖద్యుతులు శృంగార మొసఁగఁ

దిన్ననై విలసిల్లు దీపదీప్తులకును

గలికికన్నులడాలు చెలు వొనర్చ

ఘనసారవర్తికాకలితగంధమునకుఁ

దనుసౌరభంబు మోదంబునేయ

మధురమంగళగీతమహితనాదములకుఁ

గరకంకణధ్వనుల్ గరిమ యిడఁగ

తే. మెఱుఁగుఁజెక్కుల కాంతులు నెఱయఁ బర్వీ

వజ్రతాటంకరుచులకు వన్నెవెట్ట

వారిజానన లపుడు నివాళు లొసఁగి
రమ్మహీసాలునకుఁ బ్రయత్నము లలర. 11

క. అంతఃగిపురమునకుం జని
సంతసమున నాత్మసతుల సంధ్యావళి భూ
కాంతుండు చూచి వారల
నెంతయు గారవముఁ జేసి యిట్లని పలికెన్. 12

మ. త్త. ఓ సఖిమణులార! చెప్పెద నొక్కమాట వినుండు నే
నొసవాళివుమ్రాల మోహిని నంబుజాయతనేత్రి ను
ల్లాస మొప్పు నరించి దానితలంపులోన మెలంగఁగా
బాస చేసినవాడ మందరపర్వతాలయ వేదికన్. 13

మ. త్త. పంచబాణుని సాయకంబుల బాధకోర్వఁగఁజాల కే
నంచయాన వరించువేళ నొకప్పుడున్ మిముఁగూడి వ
ర్తించఁ గాదని యింతి నన్నుఁ బ్రతిష్ఠఁ జేసిన నట్ల కా
వించఁ బాల్పడినాడ నట్లొనరించఁగాఁదగు మీరలున్. 14

క. అని పలికిన ప్రాణేశుని
సునిశితవాక్యములు నాత్మ సారఁగాడిన నా
వనజాతపత్రనేత్రలు
తనువుఁ గంపమును భయముఁ దలకొని నిగుడన్. 15

సీ. కారుక్రొయ్తెఱుఁగులో కనకంపుబొమ్మలో
శంబరాంతకుఁ బుష్పసాయకములొ
కలికిరాచిలుకలో కంతుదీపంబులో
లలిమించు నవకల్పలలికలొక్కొ
రాయంచకొదమలో రతిపువ్వుబంతులో
శ్రీఁ దనర్చిన చంద్రరేఖలొక్కొ

నవ్యరత్నంబులో ననవిల్తునాతులో
శృంగారరసరూపజీవకళలో

తే. యనగఁ జెలువారు రుక్మాంగదావనీశు
సతులు నూర్వరు నొక్కట ధృతి గలంగి
యవనినాయకుఁ జూచి నెయ్యంబుతోడ
ననధరింపుము దేవ! మహానుభావ!.

16

సీ. దరహాసముల నొక్కతగుణిలలామంబు
మధురభాషల నొక్కమచ్చకంటి
సయ్యాటముల నొక్కచంద్ర బింబానన
నసురక్తి నొకవిద్రుమాధరోష్ఠిఁ
కరుణాకటాక్షసింహ నొకపువ్వుబోణి
జన విచ్చి యొక్కయజ్ఞాతగంధిఁ
గస్తూరిపంకమంగమునలం దొకయింతిఁ
దాంబూల నిడి యొక్కతరళనయన

తే. సర్క్కి లిగిరొత్త నీరీతి నాదరింతు
బహువిధంబుల మమ్ముఁ దాత్పర్య మెసఁగ
దేవ! నీకూర్తి భావ్యలత్రోవఁ దక్కి
దక్కనేటికి నొకసుధాధామముఘికి.

17

చ. పతియనురాగమొంది ప్రియభామలనెందఱఁ బెండ్లియాడి
నన్, సతులకుసన్తుతింపఁదగుఁజంచలనేత్రలఁ దొంటిభాసు
లన్, క్షీతివర! మానఁగాఁదగు నెచిత్తమునన్ గృపలేక మా
మనో, గతులు గలంగుచున్నయవి కామినికై యిటునేయ
ధర్మమే.

18

ఆ. నృపవరేణ్య! మోహినీకాంత మాకంటె
నెంత చక్కనిది యిదేల భ్రమయ
వెంత యొక్కచూపు వేటొక్కచవి యగు
నన్నవలుకు నిక్కమయ్యె నేడు. 19

క. ఏమిటికి నీదుమతికిని
రామైతిమి మమ్ము విడువరాదని యెంతే
బ్రేమం జెప్పిన విన విటు
మామాటలు పెరటిచెట్టు మందగునె నృపా! 20

క. రాజాధిప నీకరుణకు
భాజనమగు మమ్ము నిల్లుపలికిన మే మే
యోజ నినుఁ బాయనేర్చుము
జాజులు మంగళమునందుఁ జనునే వేఁచెన్. 21

ఉ. ఈయిగురాకుఁబోడిఁబలెనే మము నిందఱ గారవింపు భూ
నాయక! నీవు మమ్ము జతనంబున మాని చరించెదే తృణ
ప్రాయముగాఁగఁ బ్రాణములఁ బట్టి విసర్జన నేతు మిప్పుడే
యీయొడ నీవు కన్గొనమి నీతికుమిక్కిలి లోఁతుగల్గునే. 22

క. అన విని సంధ్యావళి యు
వ్వనితలఁ గదియంగ నరిగి వసుధాధీశున్
జనునే యీక్రియఁ బలుకఁగ
విసయంబును భయము భక్తి వీటిన్ బోవన్. 23

ఉ. భూపతి మందఁ ద్రిబువుఁబోడి వరించిట తేకమున్నయే
రూపునఁబల్కినందగువరుండుప్రియాంగనఁ బెండ్లియాడికా
మోషనవీనభోగములఁ బొందెడుఁబో సతులార! మీరలీ
పాపపుమాట లాడుదురె పాపెడునీళ్ళకుఁ గట్టవేతురే. 24

ఆ ఆచరింప నొంప నంగనామణులకుఁ
గర్త భర్తగాక క్రమము దప్పి
సతుల కెట్లు సెల్లుఁ జానఁ బ్రాణేశ్వరు
నాజ్ఞ లేక ధృతి నవజ్ఞ చేసి. 25

క. పతి వేటాకసతిపైఁ బ్రియ
రతి నుండఁగ నోగ్య కంతరాయంబు మనో
గతిఁ దలఁచెనేని నాసతి
యతిశయసంకమునఁ గూలు సంప్ర మునీంద్రుల్. 26

క. పతిచిత్తము నొగిలించుట
పతిమాటకు మాటుమాటపలుకుట కినుక
బతి నేమేనియు నాడుట
సతికిఁ గొఱగాదు దురితసంచయ మొనవున్. 7

క. కోరి కులస్త్రీపతిఁ బ్రియ
దాహానివృత్తుడైనఁ గినుకఁ దక్కి మడిఁ బ్రియం
బారఁగఁ జరియించుట బం
గారమునకుఁ బరిమళంబు గలుగుట సుమ్మీ!. 28

క. ఈమానినిపై మోహం
బీమనుజాధీశ్వరునకు నెన్నాళ్లొ సుమీ
ఝామహిమ లెన్నిచూచెద
రేమిటికిం నమకమంద నింతటిబోనన్. 29

ప. అని సంధ్యావళిదేవి పతివ్రతాధర్మంబు దెలియఁజెప్పి
యవ్వధూరత్నంబుల మనఃభేదంబులు మాన్పి ధైర్యం బవ
లంబించి యుండునట్లుగాఁ బ్రజోధించిన సప్తవం బంది

యిందువదనలు తమతమ నివాసంబులకుం జనినసమ
యంబున. 30

మానిని.

ఆవసుధాధిపుఁ డంగనలందఱునాత్మగృహంబుల కేగిన సం
ధ్యావళిఁబిల్చి ప్రియంబలరార సమందితవస్తువిభూషణ వ
స్త్రావళియుఁ ఘనసారసుగంధమునాదరణఁ గృపచేసిననిం
దీవరనేత్రియుభర్తయునుజ్ఞఁజనె భవనాంతరస్థీమలకుఁ.

వ. అంత

32

లయగ్రాహి. బంగరుపుమేడలఁ బొసంగుమణివేదికలఁ

జెంగలువపానుపులనుం గదలికా నా
రంగ వకుళామృతరులం గలయ నాలయము
లంగముల కైరవరిధాంగ శుకచంచ
భ్రుంగ కమలాకరములం గుసుమమంజరుల
నంగనయు రాజకులపుంగవుఁడు గాఢా
లింగనముఖస్ఫురదనంగసుఖతంత్రముల
నంగసనుఖించిరి తలంగ కనురక్తిఁ.

33

క. చరియించిరి గోమేధిక

మరకత వైడూర్య నీల మాక్తిక వజ్రం
కుర పుష్కరాగ విద్రుమ
కురువిందపుమేడలందుఁ గోమలి పతియున్.

34

సీ. మంజుష్ఠతెఱ పట్టెమంచంబు తలగడ

విరులపానుపు నట్టివేళ్లసురఁటి
పట్టుచందువ జాలవల్లి కే బాగాల
పెట్టె సంబెళగచ్చు వీట బరణి

నిలువుటద్దము పైఁడిజలపోసనము వీణె
సరిగొప్పపల్కెంబు సానగిండి
గాజుపింగాణిగిల్కలపావ లడపంబు
వన్నెలగిన్నె పార్వంబు చిలుక

తే. తప్తుపడిగెము దివ్వె చిత్తరువుకూట
మగరుధూపంబు పుప్పులయగరుసార
సరిమళము తెల్లఁ గొల్లలై పరఁగుచోట్లఁ
బతియు సతియును గ్రీడించి రతులగతులు.

35

సీ. జలకంబునకు వాంఛ నలుపఁ డంగనమేని
కస్తూరిచెమటలఁ గలయఁదోఁగి
ఘనసారగంధపంకముఁ చేరిచూడఁడు
సతియూర్పుకన్లువాసనల సొలసి
నీరాంజనంబు మన్నింపండు విద్యుట్ల
తాక్షిచూపునివాళులందు నలరి
వడ్డసాన్నములకై చన డింతియధ రామృ
తంబున నాప్యాయనంబు నొంది

తే. యఖిలభోగంబు లబ్ధాతముఖయె కాఁగ
బాలికామణిఁ గూడి యప్పార్థివుండు
తెల్లవారుట రాత్రి యే తెంచుటయును
మఱచి నిధువనకేళిసమ్మదము నొందె

36

సీ. జలరుహాయతనేత్రి చక్కఁగాఁ జూచినఁ
దిలకమై పులకించుఁ బాలుపు మిగుల
మెలఁతకన్తురియూర్పు మేనుసోఁకినయంతఁ
గలిగొట్టుకై వడిఁ గలికలొత్తుఁ

దలిరాకుఁబోడిపాదము చక్కఁదాఁకిన
 గరిమ నశోకమై సిరుల నలగుఁ
 గాంత గుబ్బలు మోవఁగాఁ గొంగిలించిన
 గురుచక్రైయ వేడ్కఁ గొనలుసాఁగు
 తే. మగువ కొనగోరఁ జెనకిన చూవిమోఁక
 కరణి వికసించు సర్వాంగకములు నలర
 రాగమున నున్నఁ గని యనురాగ మొందుఁ
 జంపకములీల సతిఁ జూచి జగతివిభుఁడు.

37

క. అలుగఁ డొకనాఁడు భామిని
 యలిగిన భయమందు మాట కడ్డం బాడం
 డలివేణిఁ బాసి నిముసము
 నిలువం డొకచోట నృపతి నెయ్యమువేర్చి

38

ఉ. ఆసమయంబునందు శరదాగమనుయ్యెనభంబు తారలుఁ
 భాసురమైతనర్చె సితభానుఁడు కాంతివహించె నాలపో
 తేసరరేగె బిల్లిబిస రేపువహించె ఘనస్రతాపముల్
 పాసిచన్ద్ర విభావదులఁ బర్వెదుమారచయంబు లెల్లెడన్.

ఆ. పండ్ల దొండముక్కు పడి రాజసం బొప్పె
 సితరసస్యసమితి యెన్ను వంచె
 నదులు డొంకె కాలినడలయ్యెఁ నయ్యెడఁ
 బంక మింకె నీరు నలచనయ్యె.

40

ఆ. వరగఁ బెరిగె తెల్లు గరగరగాఁ బూచెఁ
 గ్రముకతనువు లటలు గడుగఁ బడియె
 తాన్రువర్ణి శుక్తితతి ముత్యములగర్భ
 ములు వహించెఁ జంద్రికలు దనర్చె.

41

క. కలువలు బంధూకంబులు

కలగొన వికసనము నొందె కాఁసరగాఢ్

జలజవనంబులు దొగలును

బులినంబులు కొలఁకులందుఁ బొలుపు వహించెన్. 42

తరల. సకలధాన్యసమృద్ధిచేతఁ బ్రసన్నకౌముదిచే సుధో

దకముచే ననుకూలమర్ వితానశీతహిమంబుచే

సెకలుచల్లనిలేతయెండలచేత వేడుక నేయఁగా

నకట సాటియె కాలముల్ శరదాగమంబున కెయ్యెడఁ.

చ. జలనిధి నిద్రమేల్కొనిన శౌరి భజింప శరత్తు వచ్చెనా

నలికులగీతముల్ పృథుసమంచితసారసకంఠ కాహళుల్

జలజసితాతపత్రములు సన్నతీరవచోసుతుల్ మరా

శతులితచామరంబులు విలాసముల విలసిల్లె నల్లెడన్. 44

క. కార్తికమాసము భరణిఁ బ్ర

వర్తిల్లె ననంతరంబ వసుధేశునిస

త్కిర్తికి నుపమింపఁగఁ ద

త్కిర్తికిఁ గనుపట్టెఁ గేతకీవిరు లమరెన్. 45

క. వేల్పులు మ్రొక్కఁగ భణిపతి

తల్పుడు మేల్కొంచె నారదస్ఫుటవీణా

కల్పసుగానము కర్ణా

కల్పంబై యన్యుతరసము గడలుకొనంగన్. 46

క. ఆకార్తికసితపక్ష

ప్రాకటదశమీప్రభాతభాసురవేళఁ

జేకొని తలవరు లప్పురి

నేకాదశి యెల్లివచ్చె నిదె వినుఁ డంచున్. 47

ఉ ఏనుఁగు నెక్కి భేరిమొరయింపుచు నిస్సహజాదిభేరిని
 స్నాన్వనము లుల్లసిల్ల జలజాతహితేందువిశాలవీధులన్
 మానుగఁ జాటువాక్యములు మానవనాయకుఁ డాలకించిబి
 ట్టూనినభీతిఁ గేల్వదలి యుగ్ధలికాఁగిలి వీడఁ గ్రక్కునన్.

క. శయ్య దిగివచ్చి భూస్థలిఁ
 జయ్యనఁ గూర్చుండి విష్ణుసంస్కరణముఁ దా
 నయ్యెడఁ జేయఁగ విని య
 త్తొయ్యలి యలుకయును సిగ్గుదొట్టుకొనంగన్. 49

సీ. నిండుఁజెందురుమించు నెలఁత నెమ్మోముతో
 రాజేవమును ముకురమును సరియె
 పవడంబు నిరసించు బాలకెమ్మోవితో
 బంధూకమును బింబఫలము సరియె
 మరు బాణములమీఱు మగువనేత్రములతోఁ
 గలువరేకులు బేడిసలును సరియె
 వజ్రకాంతి జయించు వనితమేచాయతోఁ
 జంపకద్యుతియుఁ జంచలము సరియె

తే. పసిఁడికుండల నిరసించు పద్మగంధి
 ఘనకుచంబుల సరియె జక్కవలు గిరులు
 ననఁగఁ ద్రిభువనసౌందర్య మతిశయిల్లు
 మోహినీకాంత యాత్మేషు మొగముఁ జూచి. 50

సీ. అడుగుఁదమ్ములు సోఁకి యవనీతలంబెల్లఁ
 గుంకుమప్రభల నలంకరింప
 ఘనకుచంబుల మించుగముల నెల్లెడలను
 బంగారునిగులు ప్రబలఁజేయ

- మెఱుఁగుఁజుక్కలదీ ప్తిమించి దిక్చక్రంబు
విద్యుల్లతాతతివిధ మెలర్ప
చికురభారమునఁ జేర్చినచిత్తుచీఁకటి
గగనంబు హరినీలగతిఁ దనర్ప
తే. శయ్య దిగివచ్చి నునుమేనిసౌరభంబు
జోడుపుట్టుచునుండఁ గన్తూరిమృగము
సంచరించువిధంబున సరసగతులఁ
బరిధవింపంగ మోహినీభామ యపుడు. 51
- క. ప్రిదిలినపట్టాంశుకమును
వదలినకబరీభరంబు వడి నిరుగేలక
బదిలంబుగ సవరించుచు
సుదతీవణివచ్చె రాజసుందరుఁ గదియన్. 52
- ఉ. ఎచ్చిన్పాలుఁజూచి జనవల్లభ! నాదెసమోహమంతయున్
బొచ్చెముచేసి నన్నునొకపోకకుఁగై కొన కివ్వధంబునన్
జెచ్చెర నేఁగుదెంచి హరిచింతనఁజేసెన విందు కాత్మలో
నచ్చెరునయ్యెడిక మొరగ కంతయు నాకెఱుఁగంగఁజెప్పు
క. వల్లభ! రతితంత్రము శ్రీ [మా. 53
వల్లభుచింతనము సలుప వాంఛించెదు నీ
యుల్లంబునందుఁ గంటిని
విల్లు వెలఁగకాయఁ బూస వెఱవై యున్నే. 54
- క. ఆమచ్చిక లాకలయిక
లామోహము లాప్రియంబు లాసౌఖ్యములున్
భూమిశ! తలఁపవలదో
నామీఁది మమత్వ ముడుగ నాయమె నీకున్. 55

వ. అనవుడు నారాజశేఖరుండు మోహినీకాంత కిట్లనియె.

క. ఓజలజానన! నీవై

నోజ్జ్ బైగొనలుసాగి యొప్పినమోహ

శ్రీ జాట నింతవడిలో

జాజలపరిమళమే? మొటుగె? జలదవ్రజమే?

57

క. నాకేల దాచ వినుమా

నా కేలా మోహనాంగి నా కీదివసం

బేకాంతలఁ గవయఁగ రా

దేకాదళి విష్ణు దేవు నెదలోఁ గొల్తుఁ.

58

క. ఓచల్లభ ! నీవుచు నా

శ్రీవల్లభు నాశ్రయింపు చిరతరభక్తి

భావింప నాకృపానీధి

సేవించినవారి కబ్బు జిరతరసుఖముల్.

59

చ. తలఁచినఁజాలు శ్రీవిభునిఁ దామరనాథుని నాత్మలోపలఁ

నిలిపినఁజాలు నీలమణినీరదవర్ణుని నామవర్ణనల్

నలికినఁ జాలు శౌరిపదపంకరుహంబులు భక్తితోడుతఁ

గొలిచినఁజాలుఁ జేకులునకుంతితసౌఖ్యము లంబుజాననా!.

మ. హరియే దైవము శౌరిఁజెప్పినదియే యర్థంబు ధర్మంబుశ్రీ

ధరునింగూర్చిజపించునట్టిదియే మంత్రంబుచ్యుతారాధనల్

చరియింపంగలదేవ్రతంబు కరిరతాశీలు నానాకథా

పరిపూర్ణంబగునట్టిదేచదువు శంపాభాసురాలొకనా!.

61

క. హరిభక్తిబోల భక్తియు

హరిభక్తులఁబోలఁ బుణ్య లచ్యుతులఁబోలఁ

బరత త్వం బగుదై వము

హరినామముఁబోల మంత్ర మవనిం గలదే.

62

వ. అనుటయు నమ్రోహినీకాంత మహీకాంతున కిట్లనియె.

క. కంసారిఁ గొలువ నేటికి

సంసారసుఖంబుకొఱకు శంబరమపి

ధ్వంసాఘ్యుఁ డంగనాభిరి

రంనాసంశోభితులకు రాజై యుండె.

64

క. ఈడెన్నరాని సురత

క్రీడాసౌఖ్యంబు లెడలి కృష్ణవ్రతచ

ర్యాడంబరములఁ దగులుట

యోడ విడిచి వదగుపట్టు టుర్వీనాథా !.

65

చ. ఇలఁగలమానహావలికి నెల్ల నొకప్పుడఁ జర్చనేయఁగా

వలపులరాచవాడె కొలువందగుదై వము మేనుబాయుట

సలలితమైన ధర్మమని చాటెడియాగమవాక్యపద్ధతుల్

వలచె తలంపఁ జిత్తమున వారిజబాంధవనిశవర్ధనా !.

66

క. గడియయు నినుఁ బాయంగా

నొడఁబడదు మదీయచిత్త ముర్వీశ్వర! నీ

పడఁతులకు వెఱచి దినములు

గడుపం బూనుటలు నాకుఁ గానఁగవచ్చె.

67

లయగ్రాహి ఆలయములందు నిజబాలుగు కుటుంబినియు

జాలిఁ బడుచుండఁగను శైలగుహలందు

బేలనఁగనుండి కకపాలయుఁ గుశాసనము

కేల నొకదండమును వ్రేలితుద దర్భల్

పోల ధరియించి మృగజాలములఁ గూడి ఫల
 మూలములు పర్ణములు గాలియు భుజింపఁ
 జాలి చరియించు మునిలీల నుపవాసముల
 కేల మదిఁ గోరెడు నృపాలకులచంద్రా!

68

సీ. పసిఁడికొప్పైలందుఁ బన్నీటజలకంబు
 లాత్మేశ! యిరుప్రొద్దు నాడఁగలిగి
 ఘనసారకస్తూరికాగంధసారంబు
 లవనీశ! నెఱయంగ నలఁదఁగలిగి
 యమృతదివ్యాన్నంబు ననయంబుఁ దృప్తిగా
 క్షీతిత లేశ్వర! యారగింపఁగలిగి
 మృదుతల్పమున నన్ను గదియఁ శౌఁగిటఁ గ్రుచ్చి
 నృపకులేశ్వర! శయనింపఁగలిగి

తే. మడుగులను గ్రుంకఁ దిరుఱున్న మై నలంక
 నుపవసింపఁగ జాగరం బుండఁ గోరె
 దధిప! నామెచ్చుకాదు నీయడుగులాన
 వలువ దుపవాసములమీఁది వాంఛ లుడుగు.

69

సీ. పట్టెమంచముమీఁదఁ బరిరంభణము సేయు
 మమరంగ వీళ్ళలో ననువు నెఱవు
 మువవనంబులయందు నిపుణత్వములు చూపు
 మలరుఁబాన్పులయందు నాదరింపు
 కేళీగృహములందుఁ గ్రీడించు చనవిచ్చి
 పూజపరములలోఁ బుజ్జగించు
 తూఁగుటుయ్యెలలలోఁ దొరకించు సౌఖ్యంబు
 గచ్చుటోవడులలోఁ గలసి మెలఁగు

తే. మేలములు చూపు ముత్యాలమేడలందు
భావ ములరింపు ముగువంపుఁబందికులను
వేడుకలు చూపు శశికాంతవేదులందు
విరహమున కోర్వఁగాఁజాల ధరణిపాల!.

70

ఉ. ఎన్నఁడునన్నుఁ బాసియొకయింతయునుండనటంచు బాసయి
పున్నగ రాజహారుపదపద్మము లొడ్డ నొనర్చి తెచ్చి నా
కన్నెటికంబుఁ జూరఁగొని కామునిబారికిఁ ద్రోచి నన్ను నీ
విన్నివిధంబులందుఁ జరియింపఁదలంచుట ధర్మమే నృపా!.

ఉ. ఆడినమాటఁ దప్పగు ధరాధిపు లెన్నఁడునంచు నమ్మి నీ
తోడ వివాహమై ప్రియముతో నగుదెంచితిఁగాక కల్ల లి
ట్లాడుట లేనెఱుంగుదు నె యక్కట సత్యమువీటిఁబుచ్చినేఁ
డూడెడుజాడఁజొచ్చితి నృపోత్తమ! యేనికనుండ నీకడఁ.

క. పంచాననుసేవకు దూ
రించితి రతితంత్రములకు రిత్తు రిత్తే
వంచనఁ బొందితి నిన్ను వ
రించుట రెంటికినిజెడ్డ రేవణకరణిఁ.

73

క. ఏకతమ మందరంబున
శ్రీకంఠునిపాదసేవ సేయక కట్టా!
నీకడ నా కేల వృథా
పాకం బిటుతెండు నా కుపాసము చెడఁగఁ.

74

క. అలయింపఁగలంతయు న
న్నలయించితి చాలు మందరాద్రికిఁ జని య
మృలహారుఁ గొలిచెద నేలా
కలిపోసినవెనుక నుట్లు గనుఁగొనఁగ నృపా!.

75

అ. అనుచు విభుని దూరి యంగనామణి రాజుఁ
బాసి నాలుగై దువసము లగుగ
భక్తియును భయంబుఁ బ్రబల సంధ్యావళి
చంద్రవదన సరభసంబుతోడ.

76

నీ. దవలిమట్టెలమ్రోత రణణిగు మంజీర
మంజులరణముతోడం జెలంగఁ
గలితకంకణర్పుణత్కారంబు మొలనూలి
మొరవంపు మురువుతో ముద్దుగురియ
నవరత్నకీలితోన్మతమైన రవికెప్పై
వలిచన్నుఁగన దీపు లలమిఁకొనఁగఁ
దాటంకవజ్రసుంధరరోచులను మించి
మెఱుంగుఁజెక్కులకొంతి మేలమాడ
జే. జఘసభరమునఁ గొందీఁగె జలదరింప
నటన యానంబు కొదమరాయంచగమికి
విందుసేయంగఁ జనుదెంచి వినయసరణిఁ
బలికెఁ జంద్రాస్య మోహినీభామతోడ.

77

క. నలినజమానసపుత్రివి
తలఁపఁగ నీవెఱుంగనట్టి ధర్మాధర్మం
బులు గలవె యితరభామల
వలెఁ బలుకఁగ నేల నీకు వనజదళాక్షి!.

78

క. పతి భక్తితోడఁ జరపెడు
వ్రతములు వలదనెడునట్టి వనితలు గలరే!
పతిమాట కడుగు దప్పక
సతులకు ననుకూలబుద్ధిఁ జరియింపఁ దగున్.

79

క. ఏమియు నెఱుంగనిభామిను

లేమేనియు నంద్రుగాక యెఱుకగలిగియున్

భామరభామలకై వడిఁ

గోమలి! యిట్లాడ నీకుఁ గూడు నె యకటా!.

80

సీ. తలఁపులో నాత్మేశు దైవంబుమాఱుగాఁ

దరలాక్షి యనుర క్తి దలఁపవలయు

విభుఁడు చెప్పినమాట వేదమంత్రంబుగా

నెలఁత నెమ్మనమున నిలుపవలయు

సధిపతి నియమించినది నిజవ్రతముగా

జలరుహాయతనేత్ర సలుపవలయుఁ

జెలువుఁ డాదరణ నిచ్చిన పదార్థము పది

వేలుగా నాత్మ భావింపవలయు

తే. వలయుఁ బ్రియమునఁ బెనిమిటివంకవారిఁ

బ్రాణబంధులుగాఁ జూడ భామినులకు

వలవ దధిపతి పగవారివలన మైత్రి

సేయ నెన్నండుఁ జూడ రాజీవముఖికి.

81

సీ. అభ్యంగనముసేసి యాత్మేశు నుజ్జోద

కములఁ దీర్థం బార్పఁగానువలయుఁ

బతిచి త మెఱిఁగి యేర్పడఁ గూడుఁగూరలు

వేళతోడుత నె కావింపవలయు

వివిధపక్వాన్నముల్ వేర్వేఱ వండించి

ప్రియసకు భుజియింపఁ బెట్టవలయుఁ

దద్దుక్తశేషమై తనరు నుచ్చిష్టాన్న

మింపుతోడుత నారగింపవలయు

తే. శయ్య విదలించి పైచీరె చక్కఁబఱచి
పురుషుఁ బవళింపఁ జేసి తాంబూల మొసఁగి
యూరుపుల నుంచి పావంబు లొత్తియొత్తి
పిదప నిద్రింపఁ వగుఁ జంద్రబింబముఖి.

82

సీ. మందెమేలములై న మాటలాడఁగరాదు
యెదురుమంచము పూన్కి నెక్కరాదు
ముదలవెట్టక వీసమును వ్యయింపఁగరాదు
కోపించెనని మదిఁ గుందరాదు
సొమ్ము వెట్టఁడటంచు సొలసి వల్కఁగరాదు
చెలువుఁ గైకొనికాని కలయరాదు
సంభోగమునఁగాని చనవు నూపఁగరాదు
కులటతో ననురక్తిఁ గూడరాదు

తే. తెల్లవారి నపిదప నిద్రింపరాదు
కుడువరా దధిపతికి ముఁ గూడుగూర
యన్యపురుషులతో హాస్య మాడరాదు
మఱపుతో నైన నొకనాఁడు మానినులకు.

83

చ. వ్రతములు సల్పి వల్వ దుపవాసములంగృహియింపవల్లు సం
తతమును దీర్ఘనేపలకుఁ దాఁ జనవల్వదు దేవతార్చనల్
ప్రతిభ నొనర్పఁగా వలదు సంకరుహామతచారునేత్రికి
బలినిజభక్తిఁ దా విడిచి పామరయై సరకంబునన్ బడున్. 84

తే. కనకశైలంబు తలయంపిగా శయించి
చిదిపి దా లేరఁబోయిన చెలువుగాదె
యిహాపరము లిచ్చు పతిభక్తి నెడలి యతివ
యొందువిధమున మోక్షంబు నొందఁ జనుట.

85

క. పతి లేమి నొందినప్పుడు

నతిశయరోగముల డస్సినప్పుడును జరా

న్వీతుఁ డైనయపుడు బయక

సతికిం బతినేవ భక్తిఁ జలువఁగవలయున్.

86

సీ. పుష్పగంధికిఁ గల్పభూజంబు పతిభక్తి

సుదతికిఁ బ్రియుపూజ శోభనంబు

ధవళలోచనకుఁ జింతామణి పతిభక్తి

యింతికిఁ బతినేవ యిష్టసిద్ధి

సితపద్మముఖికి సంజీవని పతిభక్తి

సతికి నాధునికూర్చి జన్మఫలము

మానినీమణికి నిదానంబు పతిభక్తి

భార్యకుఁ బతిదయ పసిఁడిమూట

తే. కావున మృగాక్షి పతిభక్తికలిమిఁ జేసి

యమర గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధి రోర

గాంబుజాస్యలకంఠై నత్యంతమహిమ

నూర్జితైశ్వర్యశుభముల నొందు నెపుడు.

87

చ. పెనిమిటి యన్య కామినులఁ బ్రితి వరించిన నాత్మలోపలన్

గినుకవహింపరాదు సతికిన్ బతికిన్ బ్రియమైన యట్లుగా

వనిత చరింపఁగావలయు వల్ల భుఁ డల్కవహించియుండినన్

దనపతిశయ్యచేరువను దాఁ దగు భూనలిఁ బవ్వళింపఁగన్.

మ. పర దేశంబు విభుండు చన్నపిదపన్ బ్రాణేశురాకన్ నిరం

తరమున్ గోరుచు మేనుమాసిచెవులన్లక్కకులున్ జేతులం

సారిదిం గాజులు నల్ల పూసలఱుత్ గాపట్టుచుండంగ సుం

దరియక్షింతలబొట్టునుంబసపుమోదంబొప్పుదాల్పందగున్.

చ. పెనిమిటిలేనిభామినులఁ బ్రీతిఁగనుంగొన దోష మర్థితో
ననయముత్తీర్థ సేవలుచుహావ్రతముల్ నుపవాసముల్ ప్రియం
బుననొనరించియున్ విధనవోలదు నాథుఁడుగల్గియున్నయం
గనయర కాళిధూళి నధికంబగు పావనపుణ్యసంపదల్. 90

సీ. కామినీమణికి మంగళనూత్ర మేచాలు
శృంగారముల కెల్ల జెలువొనర్ప
ధవళలోచనకు నైదువత్సరంబేచాలు
వైభవంబుల కెల్ల వన్నె వెట్ట
నంబుజాననకుఁ బుణ్యస్త్రితనమే చాలు
రాజసంబుల కెల్ల దేజమొసఁగ
సతికి నాథుఁడు దృఢస్థితి నుండుటయే చాలు
భాగ్యలక్ష్మీల కెల్ల బ్రభ యొనర్ప

తే. నెన్నిజన్మంబులందుఁ బద్మేక్షణలకుఁ
బలిహితంబునకంటె శోభనము గలదె
యిహపరము లిచ్చు హృదయేశుమహిమ దెలియ
కధిపుతో వాడు లుడువఁగా నర్హమగునె. 91

క. సతి నలిగించుట దోషము
సతితో నలుగుటయు మిగులఁ బాపము సతికిన్
బలిగడచినఁ బతితోడనె
చితిలోఁ బడవలయుఁ దగదు జీవింపంగన్. 92

క. ధవుఁడుగల యన్నిదినములు
ధవళాక్షికి భోగ భాగ్య ధర్మము లొనర్పన్
ధవుఁ డెడలిసపిమ్మట సతి
శవ మేటికి చానిరూపసంపదగరిమల్. 93

క. చిచ్చురికినసతి కెదురుగ
వచ్చు విమానములు ప్రాణవల్లభుతోడన్
మచ్చుగ భోగించును దివి
నచ్చరలేమలు భజింప నజకల్పంబుల్.

94

సీ. బలభేదిసతు లాతపత్రముల్ ధరియింపఁ
బావకస్త్రీ లడసములు దాల్చు
శమనభామినులు వింజామరంబులు వీవ
దైత్యసుందరులు సందడులబడియ
వరుణకామినులు కై వారముల్ నేయంగ
గాలిలేమలు పాదుకలు ఘటింప
ధనదకాంతలు రత్నదర్పణంబులు చూప
శూలిబాలికలు నివాళు లొసఁగ

తే. గరుడ గంధర్వ పన్నగాంగనలు గొలువ
నగ్నిముఖముల వెడలిన యుగగుఁబోణి
మగనితోఁ గూడ దివ్యవిమాన మెక్కి
స్వర్గమున నుండు నత్యంతవైభవమున.

95

క. పెనిమిటితోఁ జితి నురికిన
వనజాననమహిమఁ బొగడవచ్చు నె లక్ష్మీ
వనితామణితోడలవయ్యి
జనువున వసియించు రాజసము తఘకొత్తన్.

96

క. పెనిమిటి చెప్పినకై వడిఁ
జననొల్లనిభామ సరకశతములఁ గూలున్
వనజాతనేత్ర! చెప్పెద
వినుమా నీకొక్కకథ సవిస్తారముగన్.

97

సీ. పదియును రెండేండ్ల ప్రాయంబుదాసనై
 యింతి నే నాపుట్టినింట నుండ
 మాతండ్రి పనిపూని మనుజుఁ డొక్కరుఁ డొక
 కావ్యంబుఁ జీరఁ దత్కావ్యమధ్య
 ముననుండి యొగసి గ్రక్కున నొక్కకీటంబు
 భూమిపైఁ బడిన నాపురుషుఁ జూచి
 కాకులు పఱఁగి చీకాకు నేయంగ నేఁ
 బఱతెంచి యాకాకిపదువుఁ దోలి

తే. కీటకముఁ దెచ్చి వేటొక్కచోట నిలిపి
 జలము లొకకొన్ని దానిపైఁ జల్లుటయును
 వేదనలఁ బాసి యాపురుషు సేదదేరి
 పలికె ననుఁ జూచి మానవభాషణములు.

98

ఉ. ఓకరుణాకలాప! వికచోత్పలలోచన! యిప్పుడియ్యెడన్
 గాకులు చంపకుండ ననుఁ గైకొని కాచిన నీకృపాగుణం
 బేకరణిన్ వచింపఁదగు నేఁ దొలుపుట్టువునందు భర్తవైఁ
 గాఁక నొనర్చినట్టి ఘనకల్పవముల్ విను నీకుఁ జెప్పెదన్.

తే. అంబునిధితీరమైన సగ్రహార మొకటి
 కలదు మాణిక్యపుర మన గణుతి కెక్కి
 యాపురంబున వేదశాస్త్రాగమప్ర
 వీణుఁ డననొప్పు నొప్పెడు విష్ణుశర్మ.

100

క. ఆవిష్ణుశర్మపుత్రుఁడు
 భావజనిభిముర్తి నాకుఁ బలి యై యుండున్
 శ్రీవేలయఁ బద్మనాభుఁడు
 కేవలవిటచక్రవర్తి కీర్తింపంగన్.

101

సీ. చదువుతోడిదొసంగు చాలించె మునుమున్న
 తీర్థమాడెద నన్న తెర్వు వదలె
 సంధ్యాద్యనుష్ఠానసత్కియల్ పోకారె
 జపహోమతంత్రముల్ చక్కఁబెట్టె
 గామశాస్త్రము లనేకంబు లావర్తించె
 నసమానగతి జూడమాడ నేర్చె
 నటవిదూషకులతోఁ బటుమైత్రిఁ గావించె
 వింట నేయంగఁ బ్రవీణుఁ డయ్యె

తే. మానసీవశ్యముల్ మందు మంత్రములును
 మణులు మాయలు నెఱిగి భామామణులకుఁ
 గన్నులార్పఁ దొణంగె బంగారువెండ్లు
 వెచ్చముల్ సేయఁగాఁ జొచ్చె విప్రవరుఁడు.

102

శా. ఆఘామీసురవంశసంభవుఁడు నెయ్యంబార నాప్రాలిలోఁ
 దాభామాజవమందిరంబులకు నర్థంబుల్ సదా పంపుచు
 సాభాగ్యస్థితినిండఁబుష్పశరపూజల్ సల్పుచుండెఁమది
 కా'భోగోరమణీంవినా' యచుచు గోర్కుల్ మీఱ నశ్రాం
 [తమున్. 103

సీ. పోకారె మ్రామగా రేకాలమును గప్పు
 పట్టుపచ్చడ మొక్క ప్రాధసతికి
 నాదరంబున నొక్కయలివేణి కర్పించె
 బూన్కెతోఁ జిరుదాలపునైవేరు
 కాంత కొక్కతె కిచ్చె గనకంబుక్రియ నింట
 భాసిల్లు సరిగోవ పల్లెరంబు

వృత్తులన్నియు నమ్మి వెలయాలి కొకతెకుఁ

జిత్రభూషణములు నేయవేసె

తే. దర్శనం బిచ్చెఁ దాతలతరమునాఁటి

కట్టుబండి యొక రైకు నెట్టనముగఁ

బరుపుతోఁగూడ నుయ్యెల పట్టెయంచ

మర్పణముఁజేసె నొక్కశీతాంశుముఖకి.

104

క. ఇంచుకయు నే వ్రయించక

సంచితముగ ధనము విభుఁడు సానుల కొసఁగె

గుంచెన్న కూడనెట్టఁగ

మంచన మాయంబుచేసె మర్యా నలగఁ.

105

క. చేపట్టఁడు న న్నెప్పుడు

పాపం బని తలఁచఁ డాత్మఁ బగలును రేయుఁ

గాపురుషులసంగతి దు

ర్వాప్యపారములఁ జరించు వలసినకరణిన్.

106

మ. ఇదిపాపం బిదిలాఘవం బిదికడుఁ హేనంబు దుర్వర్తనం

బిది యన్యాయపుఁగీర్తనం బిదికడుఁ హేయంబిదే వంచనా

స్పదమజ్ఞానములోకనింపయనియోజంగానడొక్కింతయుఁ

మదనోన్మత్తమనస్కుడైతిరుగు నమ్మర్తువుండుధాత్రిస్థలిఁ.

చ. నిలయము చక్కగానలికి నిచ్చలు మ్రుగ్గులుదీర్తు నింటికిఁ

జెలువుఁడుపచ్చినక్షణమేసేవలుసేయుచుఁ గూడుఁగూరలాఁ

కలిఁగొనునంచుముందఱ నెకానొనరించి భుజింపఁబెట్టుదుఁ

దలఁపఁడునన్ను నెంతయినఁదానొకనాఁడుమగండువేడుకన్.

క. కలసొమ్ము లెల్లఁ గాంతల

కలవడఁగాఁ బెట్టిపెట్టి యవి చెల్లినచో

బలువడ్డికి నప్పులుగొని

వలదువల దనంగ సధిక వ్రయములఁజేసెన్.

109

క. అప్పులు పుట్టక పరపతి

దప్పి చరింపంగ వారతరళాక్షులు ము

న్నప్పిచ్చినవారలు మా

యప్పులుపెట్టు మని చాల నలజడివెట్టన్.

110

ఉ. వారల బాధచే నవయవంబులు నొవ్వంగనోర్వలేక మా

వారికిఁజెప్పి మీరుగా నువశ్యముతీర్చెద నే నటంచు నం

భోగువానేత్రి! నామగఁడు బోరునసప్పులవారు దానునఁ

జేరఁగనేఁగుదెంచి తనచిత్తముదైన్యమునొంద నిట్లనున్.

ఉ. కట్టిరి కొట్టి రీడ్చి రధికంబుగ లాఁగిరి గుండు తొమ్మునఁ

బెట్టిరి చంగఁద్రోచిరి తపింపఁగ నెండల నిల్పి రంటఁగాఁ

జట్టిసవచ్చడంబు వడిఁజూడఁగఁదోచిరి పట్టుకారులఁ

బట్టిరి నిమ్రుపాసముఁబాలుగఁజేసిరి వీర లిందఱున్. 112

శా. కాంతారత్నమ వీవు నీకు సరియే కంజాస్య లెవ్వారు నో

యింతి! నీవరిత్తుభూషణచయం బీవేళ నా కిచ్చి నా

యంతిస్తాపము మాన్పఁగావలయు నట్లైనఁ బ్రియంబారజే

యింతున్ వీనికి రెట్టిసాములు నునంబెంతే వికాసింపఁగన్.

మత్తకోకిల. తల్లివన్నగురుండవన్నఁ బ్రధానివన్నఁ దలంప నా

కెల్లచుట్టము లెన్న నీవ సహింపు నాయపరాధముల్

పల్లవాధరి! నిన్నుఁ బోలినభార్యకున్ సనుఁబోలు దు

ర్వల్లభుండును లేడు చేసినవాఁడు నీయెడదోషముల్. 114

ఉ. మానితి వారభామినుల మానితి జూదములాడ నేటితో

మానితి దుష్టకర్తములు మానితి నప్పులు పుచ్చుకొంటయో

మానిని! నీమనంబలర మచ్చికతోఁ జరియింతుఁ గన్నులన్
గానకమోసపోయితి నికంబెడబాయఁగఁజాలనిన్ బ్రయా!.

క. పతి కిహసరసాఖ్యంబుల

కతిశయదుఃఖము లణంప నావత్సంప

త్పృతతులకు నెల్లకాలము

సతియ కదా కారణంబు చర్చింపంగన్.

116

క. విడువఁదగు సతిఁ జలించిన

విడువంగారాదు ప్రాణవిభుఁ గులసతికిన్

బడఁతికిఁ బతిభక్తి కదా

తొడివాయఁగఁ జన్నె వికచనోయజనేత్రా!.

117

ఉ. కావుననన్ను నిప్పు డధికంబగు సత్కృపమీఱఁ బ్రోవుమిం
దీవరనేత్ర! నీవనుచుఁ దెప్పుననాచరణద్వయంబుపై, వావి
రివ్రాలి యున్న నిజవల్లభుమ స్తముఁ బాయఁద్రోచి నేనా
విభుదోషముల్ దలఁచి యప్పుడుపల్కితి నాగ్రహంబునన్.

క. తామరసలోచనాధర

సోమరసాస్వాదమునను జొక్కుచు విలస

త్కామరతి యజ్ఞదీప్తో

ప్రేమరసోదయుఁడవైన పెద్దవు చాలున్.

119

తే. పుస్తైగట్టినయదిమొద ల్పొంతఁ బోవు

ధనముఁ బ్రాయంబు వారసుండరుల కొసఁగి

యాత్రసన్నాప్తస మివుడు నీ వగుగుడెంచి

సత్యములు పల్కుటలు విటచక్రవర్తి!.

120

సీ. సమదృష్టి నొకనాఁడు చక్కఁగాఁజూడవు

పేరెత్తి చీరవు ప్రియ మెలర్ప

నన్నదమ్ములు లేని దని విచారింపవు
 చెలువంబునకు మెచ్చి చేరరావు
 చీరసామ్ములు వెట్టి చేపట్టవై తివి
 నొంటినుండఁగ భయం బుడువవై తి
 ఋతుకాల మెఱిఁగి నీహితసౌఖ్య మీవై తి
 వింతసేయక గారవింపవై తి

తే. పుణ్యపాపంబు లాత్మలోఁ బూనవై తి
 వగ్నిసాక్షిగఁ గైకొన్న యాలియందుఁ
 బడయవై తివి తనుజులఁ బాపజాతి
 వేటిమగఁడవు నీకు నే నేటియాల.

121

మ. ఇవి నాసామ్ములు వీనిలోన మగఁడా! యేమేమి నీ విచ్చినాఁ
 డవు నాతల్లియుఁ దండ్రి బాంధవులు వేడ్కల్ మీఱఁ జేయిం
 చిరీ, రవణంబుల్ విను వీనిలోన నొకతారంబై ననీజాల నీ
 చెవులాకుల్ పగసేయవచ్చితివి నీచేనింత నేనోర్తునే. 122

ఆ. అనుచు విడఁగనాడి యాప్రాదై తనపుట్టి
 నింటి కరుగు నప్పులిడినవారు
 నతనిఁ గట్టి కొట్టి యాఁకలఁబెట్టుచు
 నుండి రప్పు వెట్ట రోరి యనుచు

123

ఉ. ఆయెడఁ గాలకారకుఁ డహర్పతియ౯ కనకంబుపూదెవై
 హాంసవీధియ౯ కొలిమియందుల నెఱ్ఱఁగఁగాఁచి నీటిలోఁ
 బాయక ద్రోచున ట్టినుఁడు పశ్చిమవారిధిఁ గ్రుంకె శ్రీకర
 ప్రాయవిధూమ రేఖలనఁబరెన్ నుడుప్రకరాంధకారముల్.

సీ. గగనపల్వలసముత్కటమహాపంకంబు

నందుఁ ద్రుళ్లెడు లులాయం బనంగ

రజనీవధూటి తారకహరిశోభకై
 రమణఁ దాల్చిన నీలిరవికె యనఁగ
 బ్రహ్మాండపటుకర్పరమున నర్కానలా
 ర్జుల నుద్భవించు కజ్జల మనంగఁ
 గాలధాత్రీధరాగ్రమునందు నిబిడమై
 కనుపట్టు నీలమేఘం బనంగ

తే. నంధకాసురగర్వాపహరణకంఠ
 ఘటితహాలాహలప్రభ గగనరేఖ
 బలిమి జగ మంతయును నింత బలసె ననఁగ
 నంధకారంబు జగ మెల్ల నాక్రమించె.

125

క. ఆచీకటికట్లు దిగం

ద్రోచి ద్విజుం డడ్డు వారిఁదొఱఁగి యొకరికిఁ
 గోచరుఁడు గాక నగర ము
 హాచల దుర్గములు గడచి యరిగెడు చోట.

126

మహాస్థగర.

కనియెన్ గల్లొలమూలో

త్కృజనితతటాక్రాంతడిండీరపుంజం

బును ముక్తా వజ్ర నీలాం

బుజ మరకత సంస్కూర్తి సంశోభితంబున్

వనకోలకూరదంతా

వళ మకర ధులీ వ్యాళ మైనాకయుక్తం

బును గృష్ణా జహ్నుకన్యా

ముఖ ఘనతటిసీమూర్తిభద్రున్ సముద్రున్. 127

తే. అమృహంభోధిఁ జేరంగ నగుగుచోట
 నవనిసురముఖ్యుఁ డీక్షించె నబ్ధిలోనఁ
 గనకమయ వజ్ర వైడూర్య ఖచితమైన
 కల మొకం డెట్లు కన్నుల కఱవదీర. 128

క. కని యతఁ డా బేహగుల
 యనుమతిఁ గలమెక్కి నదియ నప్పుడ కదలెన్
 ఘనభేరిశంఖమహా
 నినదంబుల నవనితలము నింగియు నద్రువన్. 129

చ. కదలి యనేకదీపు లొడికంబుగదాటి పయోధిపైఁ జనన్
 వదలని తీవ్రవేగమున వాయువుదాఁ బిసరె త్తిన్ భయం
 బొదవఁగనందునున్న ప్రజలొక్కటనొక్కమహాద్రి చేరువన్
 గదలకయుండగుండు లెసఁగ న్వేసవై చికుదించిరయ్యెడన్.

సీ. వరచకోరకతత్రీవ్రతి కన్నసత్తంబు
 కలితకై రణివికాసలక్ష్మీ
 బుధగుణహ్లాదై కభోజనమంత్రంబు
 తారాంగనాముఖదర్పణంబు
 పృథులాంధకారని క్లేపనోజ్జ్వలదీప
 మంగసంభూతసహాయకారి
 యామినీభామాకుచాగ్రచందనచర్చ
 యుదధిసంచయసదాభ్యుదయశాలి

తే. సకలలోకై కమిత్రుండు జారచోర
 చక్రవాకసముత్క్రరోత్సాహశమనుఁ
 డబ్జహితుసంగడిఁ డమృతాబ్ధిసుతుఁడు
 సోముఁ డుదయించె దారకస్తోముఁ డగుచు. 131

- క. తెలుపెక్కె దిశల వెన్నెల
బలుపెక్కెఁ జకోరకులకు బంధువు లయ్యెన్
బాలుపెక్కెఁ దొగలు గలువలు
నలుపెక్కెం జక్కవలకు నలవిరహులకున్. 132
- వ. అయ్యవసరంబున మహీసురోత్తముండు. 133
- క. ఆఁకటఁ జక్కి జలంబుల
కేఁకరి పెనుదప్పి బెడవు లెండఁగ నేడి
ట్టికలములోన నూరక
నా కేటికి నవయ నని మనం బురియాడన్. 134
- ఉ. ఇక్కడ నీకలంబు దిగి యాయచలంబు రయంబుతో జనం
బెక్కఁగ నిందుమీఁద ఫలియింపవె చూతకపిత్థకాదు లే
దిక్కున నైననంచుఁజనుదెంచి మహానగశృంగమెక్కి న
ల్లిక్కులుచూచికాంచె నొకదిక్కున నిర్మలతో యద్వీర్షికన్.
- సీ. కారండన కౌంచసార సోత్కరటిట్టి
భవ్రాతకలకలోద్భాసితంబు
రాజీవ కేసర గ్రాసఖాదనమరా
శృవ్రాహకూజతాలంకృతంబు
కోమలసౌగంధికామోదబిందురా
నందితేందిందిగానందితంబు
మందానిలోద్ధూతమంజులబ్జపరాగ
ధూళినిరాఘాతధూసరితము
- తే. నతులఘనదాహదోహాలాయాతగహన
గజఘటాటోపభయదఘ్నిం కారితంబు

సమృతమయశీతతోయంబు సగుసరోవ
రంబు వొడఁగాంచి మదిలో ముదంబు నొంది. 136

క. ధరణీసురవరుఁ డవు డా
సరసిం జల్లఁగ మునింగి సంధ్యాదులు స
త్వరగతి నొనర్చి తృప్తా
తురుఁ డై యుదకంబు గ్రోలఁ దొడరినకణకణ. 137

చ. అటచని కొంతదవున ధగామరుఁ డప్రతిమానమాధురీ
స్ఫుటపరిపక్వచారుఫలశోభితచూతవనంబు గాంచి యు
త్కటనుగునున్నయాఁకటికిఁగల్గెఫలంబులుచాలనంచు న
చ్చటఁబరితృప్తిగా ఫలసంబులుగోలిముదం బెల్లర్పఁగఁ.

క. శీతలవాయువు లొలయఁగఁ
బ్రీతిఁ శశికాంతవేదిఁ బృథివీసురుఁ డ
చ్ఛాతవనప్రాంతంబున
నాతతచంద్రాతపంబునందు సుఖంచే. 139

వ. అని నైమిశారణ్యవాసులై న మునీశ్వరులకు సూతుం డెఱిం
గించిన విని యటమూదివృత్తాంతం బెట్టి దనిన. 140

శా. వామాంకప్రనుదా! మదాహితజతవ్యాపార! పారాశర
శ్రీమార్గప్రతిపాద! పాదకటకశ్రీధార! ధారాళగం
గామూర్ధాంచితభాగ! భాగరళసంగా! సంగతాంగక్రియా
సామా! సామజదైత్యభంజన! జనస్వాతంత్ర్యకల్పద్రుమా.

క. దండధరదమన! మననిజ
చండతరాయోపవిజయజయకారణ! కో
దండధర! ధరణిభృతృణి
కుండలయుగ! యుగవిరామ! గుణమణిధామా!. 142

ఉత్సాహ. దేవదానవార్చితాంఘ్రిదివ్యపద్మ సప్తగో

దావరీజలావగాహగతువాటపట్టణ

శ్రీవిహార! సామవేదచిత్రగానలో! రా

జీవమిత్ర కైరవాప్త చిత్రభానులోచనా!.

143

గద్యము. ఇది శ్రీమత్పావనీశ్వరవరప్రసాదలబ్ధకవితాసవిత్ర
పోతయామాత్యపుత్ర సకలజనానందచర్య ప్రాథకవిమల్ల
నార్య ప్రణీతంబైన గుక్తాంగదంబను మహాపుణ్యకథ
యందు నవనీశ్వరుండు విదిశాపురంబుఁ బ్రవేశంబుసేయు
టయు శరత్కాలవర్ణనయు నేకాదశీవ్రతోపకరణంబును
నావ్రతం బుడుగుమని మోహిని మహిపాలుని నిర్బంధించి
పలుకుటయు సంధ్యావళిచనుదెంచి పతివ్రతాధర్మం బెఱిఁ
గించుటయుఁ గాష్టకీటోపాఖ్యానంబునునందు చిత్రకథయుం
దు పద్మనాభుండను బ్రాహ్మణుని దుర్వీర్తనంబునునతం డస్స
లవారిమొఱంగి కలం బెక్కి చని సముద్రమధ్యశైలం
బున వసియించుటయు నన్నది చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

రుక్మాంగదచరిత్రము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీజంభాహితదత్తవి

రాజితకన్యావివాహరంజితహృదయాం

భోజాత! పాదపంకజ

పూజాలోకేశ! నక్షురభిమేశా!.

1

వ. అవధరింపు నుక్కధకుండు శౌనకాదిసుహామునులకుంజెప్పె

నట్లు సుఖనిద్రంజెందియున్న భూమిసురకుమారు నొద్దకు

నొక్కదైత్యసుంచరియేతెంచి నిద్రమెల్కొలిపిన లేచి య

తండు నలుదిక్కులం గలయం గనుంగొను సమయంబున,

ఉ. కాముని దీమమో మరునికై దువయో రతిచేతిచిల్కయో

కోమలిరత్నపుత్రికయొ క్రొమ్మెఱుగో నవచంద్రరేఖయో

యామనిపూవుదీరెయొజయంతునిపట్టపుదంతియోయనన్

గామినియొప్పు విప్రునికీ గన్నులపండువుచేసె నెంతయున్.

ఊ. అంగసరూవు రేఖలకు నద్భుత మంది మనంబులోపలన్

బొంగుచు నద్ధరామకుండు వుష్పసుగంధి! యెటుండిరాక నీ

కుం గలబంధు లేవ్వ రిటకుం జనుచేరంగనేల నాకుఁ ద

న్వంగి! సమస్తముం దెలియునట్లు గఁజయ్యనఁ జెప్పునావుడున్.

క. వనిత ధరణీసుపయ్యనిఁ

గనుఁగొని యిట్లనియె నాకుఁ గలతెఱఁ గెల్లెన్

వినిపించెద వినుచూ నె

ట్టన చల్లకు వచ్చి ముంత దాఁచఁగ నేలా!.

5

ఉత్సాహ. ధాగుణీసుపర్య! బాహుదర్ప మొప్పు నిష్కహః

దాగుణాద్రి నుండి స్వభాత్రి సంచరించఁగాఁ

దారికుం డనేటివేరిదానవుండు బల్కిసం

సాగుల్ వధింపుచుండు సంతతింబు నల్కతోన్.

6

ఉ. వానికి భార్యనై వలయువస్తువు లెల్ల నొనర్తు నిచ్చుల్

భూనుశ! కామరూపమును బూనిచరింతు సుకేశియంద్రునన్

యానవభోజనుండు సతతంబు ననీతులు నేయుచుండఁగా

నేనవిచూచి యౌర్వక మహీసుర! నీకడ కేగుదెంచితిన్.7

సీ. కాశి కాపురి నభంగపరాక్రముండు రాజు

గలఁడు పాంచాలశేఖరుఁ డనంగ

నతనికూఁతురు రూపవతి పద్మినీకన్య

మణిమయంబైన హర్ష్యంబునందుఁ

గల్వపాన్పున గల్గగణతయప్పింపఁగా

నిన్నసంధ్యావేళ నిద్రవోవ

శయ్యతోడనె దానిఁ జయ్యనఁ గొనివచ్చి

సమతలరమ్య దేశమున నునిచి

తే. దానికుచకుంభయుగళంబు నాననంబు

మెఱుఁగుఁగన్నులు నీక్షించి మేను వదలి

భామ నినుఁ బెండ్లియాడి నీబంట నగుదు

నేననేయుదు నీకు నేఁ జిత్త మలర.

8

చ. వెఱవకుమాత్మలోన ననువితగఁజూడఁగఁ బోకటంచు న
తెఱవకు లోలుండై యతఁడు తెల్లమిగానను నొల్లకుండుటే
నెఱిగి సహింపలే కెచటికేనియు నేఁగునలంపుతోడఁ ద
త్తఱముననేఁగుదెంచి ప్రమదంబుననిన్లనుఁగొంటినియ్యెడన్.

క. విల్లును నమ్ములు నివె నూ
ప్రల్లదుఁడు ధరించునవి శుభస్థితి నీ వీ
భల్లములు ధనువుఁ గైకొని
త్రైల్లంగా నేయవలయు దిలిచాధమునిన్.

10

ఉ భూసురచక్ర్య! నీ వశనిఁ బోక జయించిన నీకు భార్యనై
యే సతతంబు నీమదికి నేక్కఁగ సింపగు కామయాప ము
ల్లాసమునన్ ధరించి శుభలత్తులు గల్గెడునట్లు సేయుదున్
వాసవిభోగ! రక్కసునిఁ బాపునణంబు నలంపు సేయుమా.

వ. అనిన విని యతం డిట్లనియె.

12

ఉ. నీతలపె ట్లెఱుంగ నగు నీరజనేత్రులు మాయజోగినుల్
పాతక లుగ్రకోపలు శృపారిహితల్ కనటస్వరూపిణుల్
వీతభయల్ మహోద్ధతిలు విత్తవినాశను బన్వయచ్యుతల్
చేతనహారిణుల్ కఠినచిత్తులు శౌర్యరతిక్రియాన్వితల్.

13

నీ. పతి విష్ణువర్ధను బగతు కొప్పించదా
కందర్పసేన మార్గంబునందుఁ
దనయుచే బొడిపించదా శరభంగుని
వీడ్వడ శశిరేఖ విటుని దాఁచి
యనుజుఁ బుష్కరుని మిథ్యలు వల్కి కోయించ
దా పుష్పగంధి భూధవునిచేత

సహజన్తు భీముచేఁ జంపించదా హిడిం

బుని హిడింబ రణాగ్రభూమియందు

తే. భర్తృహరియా లొనర్చినపాతకంబు

చేత నెంతేనిరోతలు చెప్ప నరిది

యన్యపురుషరతిప్రియ లబ్జవదన

లింతి! నీమాట నమ్మంగ నెట్లు వచ్చు.

14

చ. అనవుడు యింతి యిట్లను ధరామర! నిక్కము నాదుపల్లు నీ

మనమున నమ్ము కల్లలగు మాటలు పల్కితినేని విప్రుని

దునిమిన పాతకంబునఁ గ్రతుక్రియమాన్పినకల్మషంబున

ననయువధించినట్టి దురితంబును బొందుదు శంకయేటికి.

ఆ. దనుజుఁ దునుము మనుట తప్పుగాఁ గొనకుమీ

పాతకుండు మీఁడు పరిణయంపు

భర్త గాఁడు నాకు బాధ రతిక్రీడ

నలరియున్నదాన వలపు మిగిలి.

16

తే. అనుచుఁ దనచేతివిల్లు నయ్యంప దొనయు

భూసురునిచేతి కిచ్చినఁ బూని విప్రుఁ

డనుర నవలీలఁ దునిమెద నంబుజాక్షి!

చూడుమా! నీవు నావుడు సుదతి యలరి.

17

క. వసుధామరేంద్ర! దానవు

నసమున సమయింపు దేని యంతియ చాలు

బసుల మఱలించినాతఁడె

యెసఁగఁగ నడ్డునుఁ డనంగ నెఱుఁగుదుమె కదా.

18

క. నావుడు మది నుబ్బి మహీ

దేవుడు విల్లెక్కువెట్టి దిక్కులు పగుల

గావించె గుణధ్వనిఁ ద

ద్రావంబునఁ గర్ణయుగము వ్రస్సినఁ బెలుచున్. 19

ఉ. వాలుమగంటిమిన్ దనుజవల్లభుఁడల్కవహించియెవ్వఁడో
శైలమునన్ గుణస్వనమునలైన బాపురే! నంటయింటఁగుం
దేలిదెచొచ్చె రక్తములు తీవ్రతఁ గ్రోలఁగఁ గల్గె నంచు ను
త్తాలకరాసనాంచితగదాక్షురికాసిముఖాయుధాధ్యుఁడై.

తే. పద్మినీకన్య సట్లనె పాన్పుమీఁదఁ

గదలకుండంగ నియమించె గర్వి మెనఁగ

నసుర పఱి తెంచి కాంచెఁ దదగ్రమునను

గేశికడ నున్నవిప్రు నక్షీణబలుని.

21

చ. కనుఁగొని తీవ్రరోషమునఁ గన్నుల నిప్పులు రాల నోరి నా
వనితకుఁ గన్నులార్ప నిటు వచ్చినవాఁడవె నిన్నుఁబట్టి చ
య్యనసమయింతునంచు నిశితాస్త్రములేసినపద్మనాభుఁడు
క్కుననవిద్రుంచివై చియలఘుప్రవరంబున నేసె రాక్షసున్.

క. బలునారస మసుర మహా

బలమునఁ జాపమునఁగూర్చి పాటునిమేనన్

జొనిపిన నందుఁ జలింపక

నిలిచి ధరామరుఁడు చాపనిపుణత నెలయన్.

23

క. పదియును నిరువదియును ము

ప్పదియును బాణంబు లసురపై నేసిన నా

త్రిదశరిపుఁడు పూసినబా

రిద మనఁగా రుధిరములు ధరిత్రిం బరఁగెన్.

24

ఉ. అంతటఁ బోక విప్రుఁడు లయాంతకుకై వడి నల్లి చాప మిం
తింతలుఁజేసి బాణము లనేకములొక్కట నారిఁగూర్చి య

త్యంతరయంబునం బరస సంగములెల్లను దూరిపోయి వాఁ
డంతకునట్టణంబు దరియంజని క్రమ్మట వచ్చె థాత్రికిన్. 25
తే. ఒండువిలుపుని యతివర్చి మొలయ నగ్ర
జన్మం గని కూటికూరకు చంద్రహాస
మలపుమైఁ బూసఁబడెనంచు సశేనికల్ప
మగు శంఘం బేసి యార్చె నయ్యసురవరుఁడు. 26

క. పూనిక సులల జయించెడి.
దానవులకు మనుజు లెంత తలపోయఁగ దు
ర్జనవ! గుడి డిగమ్రుంగే
వానికి నలనంది పండించెయము గాదే. 27

క. నాబాహుబలిమి కోర్వఁగ
నీబల మది యెంత త్రుంతు నెఱ నీక్షణమే
నాబలిమి నేల పెనఁగం
గా బాపనపోటు కప్పకాటుం గలదే. 28

క. కొంచెవుపిలుఁగొని న న్నెది
రించంగా లేవు తలధర్మి స్వినవే
మంచున కిడిన తుపారము
లెంచంగా గాడిపేట్ల కేక్రియ నోర్చుక. 29

శా. ఈడ్చ్రా బోరఁగ లేవు బాపడవు నీ విన్నీ! రణక్రీడకున్
దొడ్డవల్లన శౌరినిచ్చిననినున్ ద్రుంతున్ మనుష్యాధముల్
జోడ్చ నన్నెదిరింప శూలధరుఁడన్ జాలండు పీరుండవై
చూడ్చ నాశరజాలవృష్టి సమరతోణీస్థలి భూసురా!. 30

క. అనవుడు విప్రుఁడు దైత్యుని
గనుఁగొని తత్సాయకంబు ఘనశస్త్రమునన్

దునుమాడి నయనములఁ గెం

పినుమణఁగుగ నాగ్రహించి యిట్లుని పలికెన్. 31

శా. వేద్రాబాపడు బాపనిం గెలువఁగా వీరుం డాకం డిద్దరన్
 తేద్రా పట్టినవాడు పుట్టినదిగోలె న్విట్లు నీ జంకెనన్
 బోద్రారింతులుమానిశౌర్యమెసఁగన్ బోట్లాడరాభూసుగున్
 నీద్రా ని న్నికఁ దొల్లిటల్లమనఁగా నీకొండవై నెచ్చటన్.

చ. వదరులుపల్కినంతట నెచ్చెనె ధైర్యము శౌర్యవృత్తి నీ
 కొదవినఁజక్కనై నిలువు మోరినిశాచర! యిన్నగంబునన్
 మదిమదినుండి నేడుననుమార్కొనియెందుల కేగవచ్చునీ
 మహమణగింతుఁబోరహనుమంతునిముందఱఁగుప్పిగంతులే.

క. వలవదు రాక్షస! సమర

స్థలమున గర్వించ బాహుదర్పంబున నీ

యిలఁ దాడిఁ దన్నువారల

తలఁ దన్నినవారుగలరు తలపోయంగన్. 34

శా. నీచా! నీ విటు వల్కినంత నె మహి న్నీశౌర్యమొప్పారెనా
 వాచాపౌరుషముల్ త్యజించిభుజగర్వంబొప్పసంగ్రామమున్
 వైచిత్ర్యంబులఁజూపుచి త్తమునఁదాల్చి బల్లియుఁమీఱఁ
 గా, 'కాచింతామరణేరణే'యనినవాక్యంబుల్ విచారించరో.

క. రాత్రించర నినుఁ దునుమక

ధాత్రిసురుఁ డేల చను "నిదం బ్రాప్త్యా మిదం

తూత్ర" మనుటెఱుఁగవా యీ

మాత్రమునకు బిరుదులేల మాకుం జెప్పన్. 36

వ. అని పలికి తక్షణంబ.

37

లఁచు గ్రాహి.

అష్టహితవిక్రముఁడు సమ్మనుజభోజియు మ
 సమ్మలను గ్రోధ ముదయ మ్మగుచు మీఱఁ
 హుమ్మనుచు డాయుచు శరమ్మ లరివోయుచు ర
 యమ్మెసఁగ నేయుచు జవ మ్మెసఁగఁగా నొ
 క్కుమ్మడిఁ బరాక్రమమున మ్మెఱసి రక్తములు
 గ్రమ్మకొని మేనులఁ గరమ్మ దిగజారఁ
 రమ్మనుచు జీరుచు జవమ్మెసఁగ సుగ్రసమ
 రమ్మపుడు నేసిరి బలమ్ములు సెలంగఁ.

38

క. పులిక్రియ సుగ్రసింహం
 బులకరణి మదేభయుగముపోలిక శరభం
 బులపగిదిఁ గ్రూరభుజగం
 బులకై వడిఁ బోరి రధికభుజబల మొదవఁ.

39

క. అవనీసురుండు శరలా
 ఘనమున నిశితాస్త్ర మేసి గ్రక్కున దైత్య
 వ్రవరుని చాపము ద్రుంచెను
 ధవళేక్షణ యగు సుకేశి తనమది మెచ్చన్.

40

సీ. చాపంబు తుమురై నఁ జలమున దైత్యుండు
 శూలంబు వైచినఁ జూచి విప్రుఁ
 డది నాల్గుశరములఁ బదివ్రక్క లొనరింప
 ఘనగదాదండంబు గొని రయమునఁ
 దలమీఁదఁ గొట్టినఁ దప్పించుకొని పాటుఁ
 డెదురుటొమ్మనఁ గ్రుచ్చెఁ బ్రదర మొకటి

యసుర యంతట జవం బడిగి యంతటఁ దేరి
 పటుకతారమునఁ గోపమునఁ బొడిచె
 తే. నాకుతారంబు ద్విజుఁడు రెండంబకములఁ
 దునుక లొనరింప మానుషాదుండువాలుఁ
 బలుకయునుఁ బూని కవిసిన బ్రహ్మణుండు
 నమ్ముచే రాక్షసుని ముస్ల మపుడు ద్రుంచె.

41

ఉ. రక్కసు నల్కనుగ్రసమరంబునఁ గీటణఁగించి ముందటఁ
 జక్కఁగనున్న భూమిసురసత్తముఁ గన్గొనిమోదమొప్పుఁగా
 నక్కమలాక్షి కౌఁగిటఁ బ్రియంబునఁ జేర్చి యనంగ కేలిసాం
 పెక్కఁగ నోలలాగ్చి దనయిచ్చుకువచ్చినయట్టి చోటులఁ.

వ. అయ్యనసరంబున.

48

మత్త. తార లొక్కటవిచ్చె భృంగకదంబముల్ చెలరేగఁ గా
 సారవీధులఁ బువ్వుఁ దేనెలు జారెఁ బుష్పలతావళిఁ
 గైరవంబులు వాడెఁ జంద్రునికాంతి వెల్వలఁబారె నం
 భోరుహావుండు గానఁగా బడెఁ బూర్వశైలతటంబునఁ.

సీ. వనజాతకష్టర వనజాతయుతసరో

వరవీచికలమీఁద వ్రాలివ్రాలి

కలకంఠశుకశారికాకంఠ కాకలి

కలితచూతములపైఁ గ్రాలి క్రాలి

మల్లికామాధవీమందారనూతన

సూనగంధములపై సోలిసోలి

కేలీవనాంతకంకేళిశాఖాశిఖాం

దోలాగతాళి బోఁ దోలితోలి

తే. యల్లనల్లనఁ జనుదెంచె నలసగతుల

భావభావనంగఁ గాయాభామినీకు

చాగ్రసంజాతఘర్మంబు లణచి యణచి

చంపనపుఁగొండపై నుండి చల్లగాలి.

45

మ. ధరణీదేవునిఁగూడి యప్పుడగుగంధర్వ బద్ధినీకన్యయు

న్వరసాలాంఘ్రిపమొద్ద కేగగఁగుణఁ మామాఝీనీఝీంచియా

దరమొప్పుంగనుకేశి! యోయబల! యీధాత్రీసురుండుగ్రసం

గరభూమిఁబడనే సెదాఁగునికన్ గైకొమ్ముసాభాగ్యముల్.

క. పడఁతీ! నీతలిదండ్రుల

కడకుం గొనిపోదు నిన్నుఁ గలఁగకు మని యా

జలజాతనేత్రఁ బద్మిని

నొడఁబడఁగా గారవించి యుచితప్రీతిఁ.

47

ఉ. తా నొకహంసియై విభునిఁ దామరసాఝీ వహించి వీచికా

యానమునన్ మహాంబుధిరయంబునదాఁటి తదగ్ర సీమసో

పానమణిప్రభాపటలభాసురగోపురహర్ష్యమంటపా

స్థానముఁగాశికాపురము దవ్వులఁగాంచెముదం బెలర్పఁగన్.

ఆ. అచట పద్మనాభ నాపద్మినీకన్య

నవని డించి యెప్పటట్ల చారు

మూర్తిఁ దాల్చియున్న ముగ్ధేందుముఖమూర్తి

వసుధ లోచనోత్సవం బొనర్చె.

49

ఉ. ఆకనుదోయిచెల్వ వికచాబ్జములందు మెఱుంగులందు లే

దాకుచభాతి జక్కవలయం దిభకుంభయుగంబునందు లే

దాకచదీప్తి నీలనులులందు ద్విరేఫచయంబునందు లే

దాకలకంఠిరూపమహిమాతిశయంబున కెవ్వరీ డిలన్. 50

క. తిన్ననిపిఱుదును దుఱుమును
జన్నులు గన్నులును ఘనత సంపాదించె
గన్నియకు వెన్న ముందట
నున్నతి నే వెల్లి లేక యొరపు వహించెన్. 51

వ. అవుడు సుకేశి పద్మనాభుని జూచి యిట్లనియె. 52

మ. ఇది వారాణసి జహ్నుకన్య యిదె సంవీక్షింపుమాశోభన
ప్రదునికడుంఠివినాయకుం గొలుపు సద్భక్తిన్దహభైరవున్
మదిలోగైకొను మాదికేశవుఁ దలంపన్ మేలుచేకూరు న
ల్లదిగో శ్రీమణిక్కర్ణికాహ్రదము పుణ్యశ్రేణి విప్రోత్తమా!.

సీ. వింధ్యశైలంబున వింధ్యవాసినికాంచి
గామకోటి యవంతిఁ గాళరాత్రి
శ్రీగిరిభ్రమరాంబ చిద్యోగినీశక్తి
యేకచక్రపురి ననేకవీర
బాలభూస్థలియందు వైష్ణవి పురుషూతి
వీతను గోల్పురి వీరలక్ష్మి
కొల్లాపురమ్మునఁ గోమలి శ్రీదేవి
మేరుకామాక్షి కాశ్మీరవాణి

తే. లంకశాంకరి సింహవిహార మఱియు
మండలికశాంతవాటిని మాణికమ్మ
కన్యకాకుబ్జమునఁ గన్యకరిణిఁ బఱుగు
గరుణమీఱ విశాలాక్షి కాశీయందు.

54

సీ. దేవేంద్రభోగంబు నేవగింపఁడుగదా
కాశిలోపలఁ జావఁగలిగినతఁడు

ధననాయకత్వంబు ద్రస్తరింపడుగదా
కాశిలోపలఁ జావఁగలిగినతఁడు
గంధర్వసౌఖ్యంబు కాకు నేయఁడుగదా
కాశిలోపలఁ జావఁగలిగినతఁడు
నాకలోకసుఖంబు నోకిలింపడుగదా
కాశిలోపలఁ జావఁగలిగినతఁడు

తే. గరుడ భేచర యక్ష రాక్షస భుజంగ
సిద్ధ విద్యాధరోల్లాసశ్రీవిభూతి
తోత్తువలెఁ జూడఁ డొకనాఁడు దూరమున నె
కాశిలోపలఁ జావంగఁ గలుగునతఁడు.

55

ఉ. ఎంగిలిఁ దిన్న పాపము మహీసురహత్యయు నన్యకామినీ
సంగమదుష్కృతంబు మఖశాసనదోషముమాతృమస్తకం
బంగనఁగొట్టివైచినయఘావళిఁ బాయును విశ్వభర్తవై
రంగగుకాశికాపురవరంబున నిల్చుటఁజేసి భూసురా!.

56

ఉ. ప్రాణముతోడనుండిబహుభంగులఁబుణ్యములాచరించియుం
బోణిమిగాఁగ మోక్షమును బొందుటదుర్లభ మగ్రజన్మ!వా
రాణసియందుఁ జచ్చిసుకరంబుగఁగాంచునమస్తజంతువుల్
రాణవిరించికిం బడయరాని వృషధ్వజరూపసంపదల్.

57

క. విష మెక్కుఁ దలకు మెసఁగిన
విష మమృతంబై తనర్చు విషమాస్తుడుఁ వి
ద్విషుఁడై యణంగుఁ గాశీ
విషయమునన్ దెగినజంతువిసరంబులకున్.

58

చ. కరి కరి తోలు గప్పు నురగం బురగంబుధరించు శాక్వరం
బిరవుగ శాక్వరంబుగనియెక్కుమృగంబుమృగంబుదాల్చు

భూ, సురవ! కాశీలోనధికస్తుప్తి పహించినతత్త్వణంబయే
పురముల కివ్వీధూతి పరిపూర్ణతనొందు చలించిచూచినన్.

శా. శ్రీవిశ్వేశ్వరుసాటిదైవమును గాశీక్షేత్రముంబోలఁ బు
ణ్యావాసంబును జహ్నుకన్య సరిభవ్యంబైనతీర్థంబుఁ దే
జోవిఖ్యాతివిశాలనేత్ర కెనఁగాఁజూపఁ మహాశక్తియున్
భావింపఁ సమకూరుటెట్లఖలభూభాగంబునకాభూసురా!.

సీ. కల్పవృక్షము లిందుఁ గల ధూరుహము లెల్ల
సిద్ధలింగము లిందుఁ జడిపిరాలు
కామధేనువు లిందుఁ గల గోగణము లెల్లఁ
బటుసుధాంబుధు లిందుఁబల్వలములు
గంగాసమము లిందుఁ గల నిర్దురము లెల్ల
నమరు లిందుఁ జరించు సంత్యజనులు
ఖగకులాధిపు లిందు గల మళికము లెల్ల
సంజీవిలత లిందుఁ గుంజసమిత

తే. పరసవేదులగను మిందుఁ బజ్జ గోచ
రంబు లగుచున్న గండ్లశైలంబు లెల్లఁ
గమలగర్భనకై న నీకాశీమహిమ
ప్రస్తుతింపంగవచ్చునా ప్రభవమున.

61

క. కాశీసంస్కరణంబును
గాశీదర్శనముఁ గాశికానివసనమున్
గాశీమరణము గలనగుఁ
డాశంభునిరూపుఁ దాల్చు నాశ్చర్యముగన్.

62

మ. అనికాశీనగరప్రభావము ప్రియం బారంగ నాపద్మనా
భునకున్ జెప్పిను కేశితానుద్విజాఁడున్ భూపాలపుత్రంబ్రియ

బున భాగీరథిఁ దీర్ఘమాఙ్కి కరుణాంభోరాశి నోకత్రయా
వనునిం గాంచిరి విశ్వనాథుని మణిద్వారై కమార్గంబునన్.

సీ. తమ్మటధ్వనులు మృందగనినాదముల్
శంఖస్వనములు నిస్సాగరవము
లాతపత్రములు సింహాసనంబులు దోను
తెఱచుంచములు మణిదీప్తతతులు
పంచఘంటలు పైఁడిపల్లెరంబులు చామ
రంబులు చిత్రవర్ణధ్వజములు
ముత్యాలపచ్చడంబులు మేలుకట్లును
నిలువుటద్దము లింద్రనీలవేదు

తే. లంగనాజనకలకలం బలివినోద
రథగజవిమానతురగగోవ్రతతు లమర
నలరు నాదేవు దేవాలయము సొచ్చి
విశ్వనాథుని దర్శించి వేడ్కతోడ.

64

మ. పదపద్మంబులకుఁ బ్రణామములుసన్న క్తికొనమర్పించియో
త్రిదశేంద్రాస్త్రిత! పార్వతీశ్వర! మహాదేవా! శరన్నేఘపా
రద కన్పూరఁపటిర హీర హిమతారా చంద్రసంకాశ!మా
హృదయంబుల్ ధవదంఘ్రీలీనములుగావీక్షించువిశ్వేశ్వరా!.

చతుర్విధకంఠము. కాశీపురీశ! శ్రీవి
శ్వేశా! కైలాసవాస! హితపరిపాలా!
క్షేత్రహర! యథవ! భవభయ
నాశా! పాలింపు మము ఘనంబగు శ్రీలక్.

66

సీ. కోటిమన్మథరూప! హాటకాచలచాప!
చటులబాహుతోప! శరణుశరణు

శ్రుతిచతుష్టయఘోట! శుభ్రగంగాజూట!

జలజాసనకరోట! శరణుశరణు

వ్యాఘ్రాసురధ్వంస! ఋత్తితమీమాంస!

చంద్రఖండవతంస! శరణుశరణు

భుజగేంద్రకేయూర! భువనత్రయాధార!

సద్భక్తమందార! శరణుశరణు

తే సామజాసురమదభంగ! శరణుశరణు

శైలకన్యామనస్పంగ! శరణుశరణు

సతతకరుణారసాపాంగ! శరణుశరణు

శరవ! విశ్వేశ! శివ! లింగ! శరణుశరణు.

67

స్త్రీ కన్నప్పవిభుని నక్తము మజ్జనపుబిందె

పంచసాయకుమేను పచ్చపట్టె

కరటిదానవమాతృగర్భంబు బొక్కెన

భుజగశాయిముఖంబు పువ్వుదోట

పాతాళభువనంబు పసిడిసొమ్ములపెట్టె

పద్మగర్భశిరంబు చల్లెరంబు

పాథోనిధానంబు భరితబోనపులోవి

వెలియాలిచనుగుబ్బ వీడుపట్టు

తే. లంజవా రిల్లు నీకు బల్లాడనిలయ

మశ్వరత్నంబు పశువై నయాలపోతు

నీమహత్త్వంబు దలపోయ నీక యొప్పు

కాశికాధీశ! విశ్వేశ! కలుషనాశ!.

68

తే. ఆయు రారోగ్య మాకార మర్థ మార్జ

వంబు నీసేవ హరిచింతనంబు సతుల

వాక్పటుత్వంబు శుభము కై వల్యలక్ష్మి
యింద్రభోగమ్ము నిమ్ము విశ్వేశలింగ!

69

క పన్నగపతిధూమణ! మీ

సన్నతపదసేన గలుగ సగ్గతికై మా
కన్నమత మరయ నేటికి

వెన్న గలుగ నెయ్యి వెదకు వేడుక గలడే!

70

సీ. నీటఁ దేలుశరంబు పాటసోలుసరంబు

ధరియింప భరియింపఁ దలఁచఁడేని

యుబ్బిపాటినయాలు గబ్బుమీఱినతోలు

జడలందు నొడలందుఁ బడయఁడేని

యుగముగాల్చినచేదు జగముగెల్చినజోదు

గడిసేయఁ బొడిసేయఁ గలుగఁడేని

యలివేణివలిచుంట వెలయాలివెలిగుంట

నుండఁగాఁ బండఁగాఁ నోపఁడేని

తే. యీడువత్తురె నీసాటి యితరమూర్తు

లవనిమండలి దేవవేశ్యాభుజంగ!

త్రిపురసంహార! జాహ్నువీతీగవాస

కాశికాధీశ! విశ్వేశ! కలుషనాశ!

71

సీ. అని విశ్వనాథు మహాదేవు నేవింది

కాలభైరవదేవుఁ గని భజించి

దుంతి విఘ్నేశు వేడుకఁ బ్రార్థనము జేసి

శ్రీవిశాలాక్షిఁ బూజించి కొలిచి

యాదికేశవు చరిణాబ్జంబులకు మ్రొక్కి

లోలార్కు హృదయంబులోన నిల్చి

సిద్ధలింగముల నూర్జితభక్తి నేవించి
ముక్తిమంటపము శాస్త్రోక్తి దరిసి

తే. జ్ఞానవాపిమహాత్మి చంద్రఖండ
పుష్కరేణువులం దోగి పుణ్యమోక్ష
లక్షులం దేలి ద్విజాడు బాలానుబలును
భూమిపాలుని మందిరంబునకుఁ జనిరి.

72

వ. ఇవ్విధంబున వార లారాజభవనంబు ప్రవేశించి నిజపుత్రి
కారత్నంబునకై తదేకచింతాక్రాతుం డై యున్న పాంచా
లశేఖరమహిపాలుసమ్ముఖంబునకుం జని యారాజవరమే
శ్వరు సన్నిధిని సుకేశి పద్మినీకన్య నునుచుటయు నిరీక్షిం
చి సంభ్రమాశ్చర్యయుక్తుండై పెన్నిధిం గన్న పేదచందం
బునఁ బ్రమోదాయత్తుండై నయనాంబుజంబుల హర్షాశ్రు
కణంబులు దొటుఁగం బులకితాఖలాంగుండై తత్పుత్రికా
రత్నంబు నక్కునం జేర్చుకొని యంతరిపురంబునకుం గొని
పోయి తన మహాదేవులుం దానును నాపద్మినీ తనూజాత
వలనఁ దారకుండగు దానవుండు దన్వైత్తుకొని సముద్ర
నుధ్యైలంబునకుం జనుటయుఁ బద్మనాభునిచేతం దార
కుని సుకేశిచంపించుటయుఁ దనయున్నరసాలఘాజంబు చ
క్కటికిం బో నేఁగుదెంచి వారిరువురుఁ దన్ను వెఱవకుమని
యూరార్చి సుకేశి కామనూపిణి యగుటంజేసి తానొక
హంసి యై విప్రకుమారునిం దన్నును వహించి వారాణసీ
క్షేత్రంబునకుం దెచ్చుటయు నెప్పటియట్ల స్త్రీరూపంబు
వహించి తమసమ్ముఖంబునం దన్నునుచుటయుఁ దెలియుఁ
జెప్పిన విని యారాజవరేణ్యుండును సతనిమహాదేవులు సం

తోషభరితాంతరంగు లై పద్మనాభుని సుకేశిని దమ
సమ్ముఖంబునకు రావించి కనకాననంబుల నునిచి రత్నభూష
ణదివ్యాంబరంబులు గట్ట నిచ్చి సవిసయంబున నబ్బాపాల
శేఖగుం డిట్లనియె. 73

శా. ఓవిప్రోత్తమ! నేను నాసతులు నీ యుత్సుల్లపత్రాక్షిక్తై
భానంబుల్ ఘనశోకవహ్నులఁ దపింపన్ వేగుచున్నట్టిచో
నావిశ్వేశ్వరదేవదేవుఁడు విశాలాక్షి మముఁ బ్రోవఁగా
నావిర్భావమునొందినట్టివుడు మీరాశ్చర్య మే తెంచుటల్.

క. రక్కసు నాయోధనమున
నుక్కణఁచి మదీయపుత్రి నొగిఁ గాచి మముఁ
గ్రక్కున రక్షించిన మీ
చక్కనికారుణ్యరసము చను వర్జింపన్. 75

తే. మీ రొసర్చిన యాయుపకారమునకు
మగుడ నుపకార మొనరింప మావశంబె
నన్ను రాజ్యంబు ప్రజలఁ బ్రసన్నబుద్ధి
నీయధీనంబులుగఁ బూని నిర్మలాత్మ!. 76

సీ. ఈపాప నిచ్చెద నిల్లాలిఁగా నీకుఁ
బరిణయంబుగఁ గొమ్ము పద్మనాభ!
యని బంధువర్గంబు నాప్రాద్యై రావించి
పురము శృంగారించి భూరిమహిమఁ
జరణముల్ గడిగి భూసురకుమారకునకుఁ
బట్టాంశుకము మధువర్క మిచ్చి
తగుముహూర్తంబునఁ దనకూర్చి సుత నలం
కారపూర్వకముగ ధారవోసి

తే. వినుతికెక్కిన కళ్యాణవేదిమీఁద

సప్తపదములు ద్రొక్కించి చంద్రముఖులు
ధవళములు వాడ ద్విజులు మంత్రములు చదువ
లాజహోమంబు నేయించె రాజవరుడు.

77

చ. కమలదళాక్షి నేత్రములఁ గాటుకయైచనుదోయినింద్రనీ
లమణులహారమై యలకల న్వికచోత్పలదామ మై ముఖా
బ్జమున ద్విరేఫమై నుదుటఁ జక్కని కస్తురిబొట్టుచంద మై
యమ రెనవీనహోమసముదంచితకోమలధూమమయ్యెడన్.

చ. తనయకు ధూనుపర్వనకుఁ దత్పరబుద్ధి మహీవిభుండు కాం
చనమణిధూషణంబు లరణంబులుగానిడియన్నఁ బంపిన
వనితల నిద్రఱఁగొనుచు వారణ ఘోటక దాస చేటికా
జనములతోడ నాకడకు సమ్మతి మత్పతి వచ్చె వేడుకన్. 79

మ. తన కే మున్నొనరించినట్టి యపరాధంబుల్ విస్మరించి చం
దనరత్నాంబరధూషణప్రకరముల్ నా కర్ణితో నిచ్చి మ
న్ననమీఱఁ దనయేలుగ్రామమునకుఁ మావారితోఁ గూ
డఁ, జయ్యన గొంపోయి సమస్త భోగముల నిత్యంబున్

తే. కొంతకాలంబునకు విప్రకుంజరుండు [బ్రహ్మింపుచున్.
దివికి నేఁగిన మఱికొన్నిదివసములకు
మగని కేఁ జేసినట్టి దోషములు దలఁచి
తాశరీరంబు విడిచితిఁ దత్క్షణంబు.

81

సీ. ఉడుకునూనియల బిట్టారలఁగా నుడికించి
కూటశాల్మలలందుఁ గుదియఁగట్టి
గండుకుక్కలచేతఁ గండలు కఱపించి
చట్రుతిపై మేను చదియఁగొట్టి

క్రొవాఁడిశరములఁ గ్రుచ్చి పారఁగ వైచి
 పలలంబు లుక్కుఁజంపములఁ గోసి
 నిప్పులయేటిలోనికి నుగ్రముగఁ ద్రోచి
 నిగుడుపెన్నంటల మొగము గాల్చి
 శే. దండహస్తండు మఱియు బాధలనుబెట్టి
 కట్టకడపట వెయ్యేండ్లు కావ్వకీట
 కముగఁ బుట్టించె నని తనకలుష మెఱుంగఁ
 జెప్పి యాపురుష నన్ను నీక్షించి పలికె.

82

శే. జలజలోచన! మాఘమాసమున నీవు
 తీర్థమాడిన నొకనాఁటి తీర్థఫలము
 నాకు దయసేయు మఱైన నొకమునకుఁ
 జనుదు నెవ్వేను దొఱఁగి తేజంబుతోడ.

83

చ. అని ననువేడుకొన్నఁ బ్రియమారఁగనట్లనెచేసితిరయం
 బుననదియున్ వినూత్నమణిభూషణరాజఁడనర్చి పొల్పునం
 గనచెలువంబు దాల్చి కనకప్రభలీల విమాన మెక్కియ
 య్యనిపిషరాజధానికి మహావిభవంబున నేఁగె వేడుకన్.

మ. త్త. కావునకదరళాయతాక్షి! మగండ దైవము నాధునిక
 గారవంబున ధిక్కరించినఁ గల్గవంబును నొందు రా
 జీవలోచన! వాదులాడక చేయనిమ్ము వ్రతమ్మ ధా
 త్రీవరుం బ్రమదంబెలర్ప మదింజలంబు త్యజంపుమా. 84

సీ. అని యిట్లు పీఠి సంధ్యావళిదేవి ప
 తీవ్రతాధర్శంబు దెలియఁబలుక

విని మోహినీకాంత తనమదిఁ గోపించి
కల్పవం బెఱిగిన గరిత వగుదు
భామ! నే నిను బుణ్యపాపముల్ దెలియఁగాఁ
జెప్పమన్నది లేదు సిగ్గుమాలి
పిలువనిపేరంట మలవుమై నిందఱు

నవ్వఁగాఁ బఱి తొంచి నడుమఁ జొచ్చి
తే. మగనిముందఱ నివుడు నీమహిమ నెఱిపి
కతలు సెప్పెదు వినుమంచుఁ గాఱులఱచు
నేర్పు గలుగుట గనుఁగొంటి నేర్పడంగ
వలన దిచ్చోట నుడుగు నీవాక్యసగణి.

86

తే. అవనిపతితోడ నే మాటలాడుచోట
భామ! నీవాడుమాటలు పనికిరావు
కంచువిస్మాణములు భోగుకలిగి మ్రోయ
ధక్కవాద్యంబు లెక్కడి కెక్కుఁ జెవును.

87

క. ఎమ్మెలు నాముందఱనా
యమ్మక్కరో! చెల్ల “వగ్రహారములోనఁ
దమ్మలిజోనయము” లన్నవి
ధమ్మిది నీవలన నాకుఁ దధ్యం బయ్యెన్.

88

క. ఊసంబుగాని చెఱచదు
మానుము నీయరవులకును మాకును వెఱవం
గా నేల “యెద్దు బెకరిన
గానుగునకు బెదరు గలదె” గణుతింపంగన్.

89

క. నీయడ్డగఱమాటల
కీయెడఁ బనిలేదు నిల్వ మెప్పటివలెనే

చీయన్నఁ గడమ రాగము

సేయుదురా యెఱుకగల్గు చేడియ లెందున్.

90

క. నీనుడువుల కే నడు గెం

దైనను దాట నని సత్యమూడెను గౌరీ

జాని విన విభుఁడు నేఁ డా

సూన్యత మెటువోయెఁ దలఁచిచూడఁగఁ దరళా!.

91

మ. అని సంధ్యావళిదూఱఁబల్కినరనాథాగ్రేనరుంజూచి య
వ్వనితారత్నముభూమిపాల! తగవా వాక్యోపవాక్యంబు నీ
వును నీనూర్వరుభార్యలున్ వరుసవావుల్దప్పి నాతోడనె
ట్టనసల్పం బరికింపఁగావలదెఱుంగుండందొంటివాక్యంబులన్.

క. శర్కమున నుండి నీవై

నర్కలిఁ జనుదేర నేల యవనిప! “బుద్ధిః

కర్మానునారిణీ” యను

నిర్కలవచనంబు తప్పునే యెందైనన్.

92

వ. అని పలికి మఱియును.

94

ఉ. బొంకినఁ బాతకంబొలయుబొంకిన నాశమునొందుఁబుణ్యము
ల్బొంకినరోగముల్ వొడము బొంకిన నిర్తలక్లిర్తి హీనమా
బొంకిన లక్ష్మి వాసి చను బొంకిన నాయువళంగుఁ గావునన్
బొంకుదురే మహాత్ములు ప్రభుత్వముదప్పి నరేంద్ర శేఖరా!.

నీ. అంత్యజన్తునితోడ నన్మతంబులాడినఁ

జరియించుఁ బదియేండ్లు జమునివీట

శూద్రుతో మిథ్యలు సోకనాడిన నల్ప

దేఁడులు నివసించు నినజావీట

వై శ్శుతోడ నసత్యవాక్కులాడిన దండ
 ధరుప్రోల నూతేండ్రదాఁక నిలుచు
 క్షత్రియాన్వయునితోఁ గల్లలాడిన దక్షి
 జేశు లోకమున వెయ్యేడు లుండు

తే. నవనిర్జరుతో మృష లాడెనేని
 నరకముల నొందు లక్షజన్మముల నరుడు
 పుణ్యసతీతోడ బొంకులు బొంకి యగణి
 తాబ్దములు రౌరవంబులయందుఁ బడను.

96

సీ. చిరభక్తి దీర్ఘముల్ సేవించుపుణ్యముల్
 సత్యవాక్యమునకు సవతురావు
 ఘనతులాపుగువంబు గావించుపుణ్యంబు
 సత్యనాక్యమునకు సవతురాదు
 కలకాలమును చపంబులు సేయుపుణ్యంబు
 సత్యవాక్యమునకు సవతురాదు
 ధృతి శతక్రతువు లర్థి నొనర్చుపుణ్యముల్
 సత్యవాక్యమునకు సవతురావు

తే. దేవతాపూజలును భూమి దేవపాద
 పూజలును సేయుసతిశయపుణ్యఫలము
 సత్యవాక్యమునకు నెన్న సవతురాదు
 మనుజుఁడనువాడు సత్యము మరువరాదు

97

ఉ. సత్యముఁబోలుధర్మమును శాంతముఁ బోలుఁడపంబుసాధు
 సాం, గత్యముఁబోలు లాభము నగర్వముఁబోలుగుణంబు
 సన్నతా, పత్యముఁబోలుమోదము కృపామతిఁబోలగఁ దీర్థ

ముగ్ బుధ, స్తుత్యముఁ బోలు భాగ్యము వసుంధరఁగల్గునె
[రాజశేఖరా! 98

శా. శ్రీ లక్ష్మిమించుసమస్తరాజ్యసుఖముఁజిత్తంబుగాడించియి
ల్లాలిం బిడ్డని నమ్మి మాలనికి బండ్లై ముగ్ హరిశ్చంద్రభూ
పాలగ్రామణి యెల్లలోకములకుఁ బ్రఖ్యాతిగా సత్యముఁ
బాలింపండ నిలింపవర్గము నులింపఁ రాజచూడామణి!.

క. పాటకు సత్వము శ్రుతి గడి
గోటకు సత్వంబు సమతఁ గొల్చెడిసై న్యం
బాటకు సత్వము తాళము
మాటకు సత్వంబు నిజము మనుజాధీశా! 100

ఆ. శమములేనితపము సతిలేనిసౌఖ్యంబు
పతిహితంబులేని భటునిసేవ
సాత్ర మెఱుఁగ నీవి పగ దీర్చుఁగాలేని
బలిమి నిజములేని పలుకు లేల. 101

క. కులసతికి వన్నె మానము
కలిమికి వితరణము వన్నె కదనంబునకుఁ
దలకమియె వన్నె భటునకుఁ
బలుకునకు నిజంబు వన్నె పార్థివముఖ్యా! 102

క. “అకలంకనాస్పృతాత్పా
తకం పరం” బనుచు నూస్పృతం బెప్పుడు ద
ప్పఁ నిర్వహించుఁ గావునఁ
బ్రకటింపుము నీవు సత్యఫణితి నరేంద్రా! 103

సీ. పర మేశ్వరుని మ్రోలఁ బరిణయకాలంబు
నందు నాడినసత్య మాత్మ నిలుపు

నేను నామానినుల్ నీమాట యనురక్తిఁ
జేసెద నంటివి సేయవయిలి
నిను బాసి నిముసమేనియును నుండఁగఁజాల
నను గారవింపఁగాఁ జనదె నీకు
నేమిటి కార్తిక మేటి యేకాదశి

యేమిటి యుపవాస మేటివ్రతము
తే.నన్నుఁ గొనివచ్చునవుడు భూనాథ! నీవు
నీకుఁ గలుగువ్రతంబులు నియమములును
దెలియఁజెప్పిన ని న్నేల తేరిచూతు
భూప! వలవదు న న్నింత బూమెసేయ.

104

చ. ఎటువలె బ్రహ్మనన్ను సృజించెనొ కానివ్రతంబుచెప్పినకా
దటతటనాదు దేహముచ్చా యెడరుండలయేర్చుచుండు నే
మిటికలయింపనన్న రమియింపఁగరాక వ్రతంబులంచు నీ
విటువలెబల్కఁగాఁదగు నెయేనుఁగ నెక్కియదిడ్డిదూరఁగ

క. కంతుని బూజింపుము సుతు
నింతటికిఁ రాజు సేయు మిల్పవై వ్రతముల్
చింతింప నేల నృప “రా
జ్యాంతే నరకం వ్రజంతి” యనఁగా వినవే!.

106

క. చెలువంబు జవ్వనంబును
దలఁగినచో నీవు నన్నుఁ దలఁచెదె మదిలోఁ
దలఁచు గగుర్పొడ నేటికిఁ
జలి వోయినవెనుక రాజసత్తమ! చెవుమా.

107

క. కట్టుము రతిసౌఖ్యములకుఁ
బట్టుము గాకున్న సనిచివేయుము నన్నుక

మిట్టకుఁ జెట్టకుఁ గాదను

సట్టివిధము సేయవలవ దవనీనాథా'.

108

క. అంగభవతంత్రములను బొ

సంగం బాలింపు నన్ను జయ్యన వల దీ

భంగి నలయింప జాజులు

మంగలముల వేతు రోటు మనుజాధీశా!.

109

చ. అనిబహుభంగులందుఁ గనులాయతలోచనపల్లువాక్యమూల్

మనమునొగుల్పుధైర్యమున మానవనాయకుఁడాలకించియం

గన! నను నేలదూతెరవు కల్లు నీయెడ నేమియాడితి-

తనయుఁడు నాసతుల్ దగవుఁదప్పిరె నీపలుకాక్రమించిరే.

ఉ. వేయిటికై నబొంకఁ బదిపేగునై న నసత్యమాడ న

న్యాయమువల్కు లక్షకయిన్ వనజాయతనేత్ర! యూరకే

రాయిడిచేసి మానుమనరానివ్రతం బిది మానుమన్న నే

నీయెడ నెట్లుమానుదు నిఁ కేమిటి కింతచలంబు చెప్పుమా.

సీ. రాజసూయాదిసత్కృతుదీక్షలందైన

మగున! యేకాదశి మాసరాదు

కళ్యాణకమనీయకాలంబులందైన

వనిత! యేకాదశి వదలరాదు

పితృదేవతాసమంచితపూజలందైన

వెలఁది! యేకాదశి విడువరాదు

జాతనూతకమృతనూతకంబుల నైన

నువిద! యేకాదశి నుడుగరాదు

తే. బాలురకు వృద్ధులకు గర్భభారవాహ

తరుణులకు రోగులకు నౌషధక్రియాది

నిరతులకునైన వర్జింప నీతిగాదు

సితకరాసన! యేకాదశీవ్రతంబు.

112

ఉ. భూమిసమస్తమున్వీడుతు భోగములెల్లఁద్యజింతు భామినీ
స్తోమము నుజ్జగింతు నిజసూనుశిరం బసిధారఁ ద్రుంతు నో
కామిని! నీవు నిల్పుమనఁగా విడఁజాలఁగరాని దేవతా
గ్రామణి యుజ్జగించిన ధర్మ హరివాసరమేలమానుడు.

చ. అనుడుఁగదీయసద్వీతమహావృథభంగికి నాత్మనెంతయున్
వనిత ముదంబునక్కి తనవచ్చినకార్యము తిప్పెనంచుఁ జ
య్యననొకకుత్ససంబుహృదయంబునఁదోచినభూమిపాలనీ
వనినవిధంబునకదనయునొదలఁ ద్రుంపుముమాట లేటికిన్.

తే. కన్నతండ్రివి సుతునిపైఁ గరుణలేక

బలిమిఁ దలఁ ద్రుంతు నని బిట్టు వలికె నట్టె

తల్లియును వీని కాశ్చల్యోఁ దలఁక దట్టె

మీకులేని కృపాబుద్ధి మాకు నేల!.

115

క. ఖండింపుము సుతు నటుగా

కుండిన వ్రతమైన మాని యుండుము నీ పిం

దొండైన జేయ కూరక

ఖండించిన పరమపదము గలదె నృపాలా!.

116

చ. అని మోహినీకాంత యివ్వీధంబునం బలుకు నతికూర
వచనంబులు కులిశసమానంబై హృదయంబు భేదింప నన్యు
హీపాలశేఖరుండు మాఱుమాట పలుకకున్నతటి సంధ్యా
వలి కదియ నేతెంచి.

117

చ. అమరఁ దనువ్రభల్ మణిమయాభరణైకరుచుల్ విశాలనే
త్రముల తటిల్లతల్ కచకదంబము మేచకమేఘ మింద్రగో

పము లరుణాంశుదీ ప్తులు శుభస్థిలిగాఁ జెలువారి యంబుదా
గమమనఁజూడనొప్పెగజగామినిమోహినిజూచియిట్లన్.

మ. బడఁ బాటించుక లేక నీమనసులో నుత్పల్లపత్రాక్షి! యీ
యెడ నేకాదశిమానకున్నసుతునిఁ హింసింపుమా యంచు
మా, కడనే యుండి విసంగరాని పలుకుల్ త్కౌపాలకుఁ
బల్కుటల్, గుడినుండే గుడిత్రాళ్లు గోయుటయు నాకుం
జూడ నీచందముల్. 119

తే అవనిపతి నేముఁ బరితాప మందుచుండ
నాత్మజుని ద్రుంపు నీ నంచు నశనికల్ప
మైన మాటాడ నాలుకెట్లాడె నీకుఁ
దెఱవ! గొద్రాలు బిడ్డకు ఘ్రేణుఁగు నోటు! 120

క. మగువా! నీహృదయంబునఁ
దగు లొకయింతయును లేక తలపోయఁగ నీ
జగతీనాయకుపట్టున
నొగిఁ దామరపాకుమీఁది యుదకము భంగిఁ. 121

క. రమణునిమన్నన గలదని
క్రమ మెడలఁగ మాటలాడఁగాఁ దగవగు నో
కమలాక్షి! వ్రేళ్లతోడుత
నమలుదురే చెఱకు తీయనఁగదా! యనుచుఁ. 122

క. మానిని! యెఱుఁగవుగా కీ
త్కౌనాయకు వ్రతము మాన్పఁగా నీతరమా!
యేనుఁగుకుఁ గొమ్ము వెల్లిన
నేనాటను మగుడఁద్రోయ నెవ్వం డోవుఁ. 123

వ. అని మోహినిం బలికి సంధ్యావళి నరనా యకుం జూచి యి
ట్లనియె. 124

ఉ. ఓనరనాథ! ప్రాకృతునియోజ విచారము నొందనేల నీ
మానసశుద్ధిఁ బద్మభవ హూధవ శంభు లెఱుంగఁ గోరియీ
మానినిఁ బంసఁ బోల్తు రనుమానములే దటుగాకయున్న నే
లా నలినాయతాక్షికిఁ జలంబున నీవ్రతహాని నేయఁగన్.

క. పాత్రమగుచోట నార్యులు
పుత్రకళత్రాత్మ దేహముల నై న మహా
చిత్రముగ నిత్తు రెఱుంగవె
“పాత్రం త్యాగాయ” యన్నవలుకు నృపాలా!. 126

క. ఈపనికి మీరు ధైర్యముఁ
జేపట్టుట యిరవుగాదె చిత్రమున యశః
స్థాపక! “నావిష్ణుః పృథి
వీపతి” యనుమాట నీకు విహితమకాదే. 127

తే. ధనమనోవాంఛనలు దక్క ధరణినాథ!
యెందుఁబట్టిన నిదియకా నిడక నరుండు
చింతి నొందినఁ గై నల్కసిద్ధి యగునె
నట్టిపిడికిలికోండ్ర వేలెట్టుపండు 128

తే. అనుచు సంధ్యావళి దేవి యధిపుఁ దరమి
పలుకుచోఁ బుత్రుఁ డచ్చటిభంగి దెలియ
విని రయంబునఁ బట తెంచి విభునిమ్రాల
నిలిచి ముకుళితహస్తం దై నమ్మిఁ బలికె. 129

క. ఏకాదశీవ్రతంబున
కై కామిని ప్రాణమడుగునఁట నీతనయున్

లోకేశ! కలదె పుణ్యము

నా కింతటికంటె త్రిభువనంబులయందున్.

130

క. ఇయ్యన్తు మనసుకోరిక

సయ్యనఁ గావించి వ్రతము సాగింపక మీ

రియ్యెడ చలచిత్తుల రై

నుయ్యో కొండో యనంజనునె భూనాథా!.

131

క. భూరమణ! “యనిత్యాని శ

రీరాణి” యటంచుఁ బలుకరే పెద్దలు ని

స్సారపుశరీరమునకు న

కారణ మవిచార మొందఁగా నేమిటికిన్.

132

సీ. జ్వర పాండు శోభా తిసారంబు లొకవేళ

నరికట్టుకొని యొంప నఱచియఱచి

కుష్ఠవీనస నేహ గుల్మంబు లొకవేళ

నుద్రేక మొనరింప నొఱలియొఱలి

శీతాంగ కఫ వైశ్య వాతంబు లొకవేళఁ

బొదివి కారించఁగఁ బొఱలిపొఱలి

క్షయ వీనసశ్వాస శామెర లొకవేళ

బలిమిమై గుదియింప ములిగి ములిగి

తే ఘన జరాభారమునఁ జాలఁ గాఁగిక్రాఁగి

తనువుఁ దొఱఁగుటకంటె వ్రతంబుకొఱకు

దేహ మర్పించి శ్రీహరిదివ్యలోక

మున వసించుట దగదె యోభూవరేణ్య!.

133

సీ. అజనంబు రవిసూనుఁ డగ్రజన్తున కిచ్చి

సత్కీర్తినొందఁడా జగ మెఱుంగఁ

గలమాంసమెల్ల జేగకుఁబెట్టి శిబిరాజు
 వడయఁడా కై వల్యభవ్యలక్ష్మీ
 నముకలు సురకోటి కిడి నధీచివిభుండు
 పొందఁడా మితలేనిపుణ్యవనవి
 యహిపుత్రునకుఁ బ్రాణ మప్పించి జీమూత
 వాహుండు నడువఁడా స్వర్గమునకు

గీ. ఘనులు తొల్లింటిపెద్దలు జనుల కేల
 నెఱుంగఁజెప్పిరిగాదు యిట్లెఱిగియెఱిగి
 యవనినాథ! యనిత్య దేహంబు నమ్మి
 శాశ్వతంబైన ధర్మంబుఁ జనదు విడువ.

184

చ. సుతుల ననేకులంబడయఁ జొప్పడు నోనరనాథ! నీకు నీ
 యతివల నూర్చురందు నొకయాత్మజునికొ హరిపుణ్యవాసర
 వ్రతమునకై త్యజించి గరువంబున ధర్మమునిల్పి యచ్యుత
 స్థితిఁజరియింపఁగాఁదగదె చిత్తమునకొ దలపోసిచూడుమా.

చ. తనువులు గావునిత్యములు తామరసాక్షులు సశ్వముల్ కరుల్
 ధనములు రాజసంబులు వృథాసహజన్తులు బంధుమిత్రులుం
 దనయులు నేమిచూడురుముదంబునఁ జేసినధర్మ మొక్కటే
 మనుజవ రేణ్య! నమ్మఁదగు మానవకోటికి నెల్లకాలమున్.

క. ధరణీశ్వర! యాలస్యము
 జరపంబనిలేదు పుణ్యచయ మొనరింపకొ
 బరఁగినచో “ధర్మస్య
 త్వరితా గతి” యనెడిమాట తథ్యముగాదే.

187

క. నందనుఁ దునుమఁగరా దను
 సం దేహము మాని వ్రతము సాగింపుము గో

విందపురవిభవలక్ష్మీ

బొందుదు సురసిద్ధవాక్ప్రభులు వర్ణింపన్. 138

తే. అనుచు సరనాయకునిఁ బల్కి యాక్షణంబ

స్నానమొనరించి ధాతవస్త్రములు గంధ

పుష్పములు రత్నభూషణములును దాల్చి

కడఁక ధర్మాంగదుఁడు భక్తి గడలుకొనఁగ. 139

క. పద్మాసనస్థుఁ డై హృ

త్పద్మంబునఁ బద్మనాభ భవ్యాంఘ్రిశ్రీ

పద్మములు నిలిపి నిలిచిన

పద్మా ప్రదుచుం దనూజఁ బార్థివముఖ్యుఁ. 140

చ. కనుఁగొని వేడ్క నిర్జరనికాయముతోఁజనుదెంచి యంబరం

బున వసజాతనేత్రుఁడు సమున్నతిఁ గన్గొనుచుండ నిందిరా

వనిత మహాద్భుతం బమర వంద్య! ప్రసన్నుడవేలకావు స

య్యసన్మృపపుత్రుఁగావుమనియర్కిలిఁదత్తరమందిపల్కుఁగన్.

చ. జనపతి తీవ్రఖడ్గ మపసవ్యకరంబునఁ బూని వందనుం

దునియఁగవ్రేయ నెత్తుటయుఁ దొయ్యలి మోహినియ

గ్రభార్య తెంపునకు నిజేశు తెంపునకుఁ బుత్రుని తెంపున కా

త్త విస్తయం, బును భయముం బెనంగొనఁగ భోరున ఖడ్గ

[ముఁబట్టి యిట్లనున్. 142

క. అరపై కంబును జేయని

హరివాసరమునకునై నిజాత్మజఁ దునురున్

గరవాలుఁ జేతఁ బూనిన

కరిణి నినుపమొలకు మేడఁ గాల్చుట సుమ్మి. 143

తే. ఆత్మజుని జంప దుఃఖంబు నవజయంబు
నఘముఁ బ్రాప్తింనుఁ బ్రశ్నితుమగుచు నిపుడు
మీఁద నెవ్వఁ డెఱుంగు నోమేదినీశ !
వ్రతముచే నీవు పొందెడు నైధవములు. 144

క. ఎఱుంగవు వ్రతమున మోక్షము
నెఱిఁ గాంచెదనంచుఁ బుత్రునిం దునుముదురే
వఱుమొగులు నష్టి నిండిన
చెఱువుదకము నెల్లఁజల్లు చెనఁటియుఁ గలఁడే 145

క. అస్తోకదాననిరత! ప్ర
భుస్తుతచారిత్ర! ధర “నపుత్రస్య గతి
ర్నాస్తి” యను వేదఫణితి ప్ర
శస్తముగా నీవు వినవె చదువులవలనఁ. 146

సీ. సగరుండు పుత్రసంజననంబుకొఱకునై
తగుజేందుధరుఁ గూర్చి తపముసేసె
దనర దిలీపుండు తనయులకొఱకునై
కామదేనువుసేవ కడఁకఁ జేసె
దశరథేశ్వరుండు సంతానంబుకొఱకునై
పుత్రకామేష్టి పొల్పుగ నొనర్చె
బాండుమహారా జపశ్యంబుకొఱకునై
యారాధనముచేసె నఖిలసురుల

తే. మందపాల జరత్కారమౌనివరులు
సుతులు వెలిగాఁగఁ బుణ్యసద్గతులు వడయఁ
దవము లొనరించి కాదె యీధరణిలోన
యెంతపాటులఁ బడిరి ధాత్రీశచంద్ర!. 147

క. పాపసిఁ దునిమెద నని నీ

వీషణఁతులయొద్దఁ గినియ నేటికిఁ “గామాం
ధోపి న సశ్యతి” యను కథ
భూపా! నీతరమునందె పుట్టెనె చెపుమా.

148

సీ. హితవుచెప్పిన నాగ్రహించు బాంధవమిత్ర

తతి దక్కు దక్కు సద్ధర్మగరిమ
ధైర్యంబు దొఱఁగు నశ్శమువోకఁ దెలియండు
పతికార్య మేమరుఁ గృతము మఱచు
నసకీర్తికిని లోఁగఁజొఁ గాము లెఱుఁగఁడు
లజ్జాభిమానంబు లుజ్జగించు
బొంకు రోయఁడు పాపమునకు శంకింపఁడు
కులశీలముల పోక కలయఁ డతఁడు

తే. చోరులనుగూడు సత్యంబుచోటు విడుచు
భయమునొందఁడు రిపులచే భంగమొందు
దొరతనము నీతి నియమంబు ధూళిఁ గలుపు
సంగనాజనలోలుఁ డై నట్టినరుఁడు.

149

క. కావున నూర్వరుభార్యల

లో విడువక మెలఁగు కామలోలుఁడవు నృపా!
భావంబు నీకుఁ గలదే
యేవిధమునఁ జర్చనేయ నిసకులతిలకా!.

150

వ. అని సనుమతీశ్వరుం దూఱఁబలికి ధర్మాంగదుం జూచి మో
హినీకాంత యిట్లనియె

151

క. తెంపరిమాటలు పతికిని

నింపగునో తండ్రి! నీకు నేటికి వల దీ

లంపటము చచ్చి కుడిచెడు

సంపద లెందైన గలవె చర్చింపంగన్.

152

క. సౌలుపునఁ జచ్చియు నంతటి

కలఁగాంచిన నిద్ర మేలుకని యుండంగా

వలయు ననుపల్కు పెద్దల

పలుకులు తెలియంగవలదె పార్థివతనయా!.

153

ఆ. మారనూన! విను “శరీర మాశ్రియం ఖలు

ధర్మసాధనమ్” ముదమున ననుచుఁ

బలుకు నీతిశాస్త్రవద్ధతు లెఱుంగవా

పడుచుబుద్ధు లెల్ల బరిహరించు.

154

క. కలిమికి రాజ్యవిభూతికి

నిలవ్రతములు పూని వదల కీగతిఁ జావన్

వలవదు ప్రాణము గలిగిన

బలుసుగూరఁ దినియునై న బ్రతుకఁగవచ్చున్.

155

ఆ. అవనినాథుఁ డెఱుంగఁ డాగ్రహంచేకాని

నీచవృత్తి నిట్లు నీకు నేల

ప్రాణ మిత్తు ననుచుఁ బైసిక వెట్టంగ

హాదు రమ్మ భూషణరతనూజ!

156

వ. అని ధర్మాంగదుం దరమిపలికి భూమిపాలుం గనుంగొని.

మ. కలవాఁడొక్కఁడెనందనుండయిననొఁ గాకేమిసౌమ్యం

దుని, శృలచిత్తుండనఘుండుధర్మగుణవిస్తారుండుశ్రీవిష్ణుపా

దలసన్నకుండు వంశపావనుండు మీఁదఁదిక్కుమీ కీతఁడే

చలమేలా వ్రతముజ్జగించి సుతునిఁ సంరక్ష గావింపునూ.

క. నీకే జెప్పినమాటలు

చేకొన కప్పెలయు భూప! శిశువు సింధింప

బైకొంట వెట్టి దీటునె

రోకలి తలఁ జట్టుమనుట రూపింపంగ.

159

క. నిందలకు నోర్చి నిజసుతు

నిం దునుమక మాన ననుచు నిలిచెదు కట్టా!

యెందును దలపోయంగ నృప

సుందర! యిందునకు వెలుగు చులకన కాదే!

160

ఉ. నావుడు భావతోడ నరనాథవశేణ్యుడు వలె నింక రా

జీవదళాక్షి! గూహితవు సెప్పకు మిప్పని బూనబ్రహ్మయ్య

దేవవిభుండు నేడరుగుదెంచి వ్రతప్రతికూలులైన నే

నావిధమేలమానుదుఁ బెనంగకతక్కుమటంచుఁ ద్రోయుచు.

క. కరవాల మెత్తి నందను

శిర ముపలక్షించి వ్రేయఁ జిత్రంబుగ న

క్కరవాలు ఘోషదామ

స్ఫురణంబులు పాటి కంఠభూషణ మయ్యె.

162

వ. అయ్యవసరంబునఁ దదగ్ర భాగంబున.

163

నీ. సనకాదిమునియోగిసంఘంబు లుభయపా

ర్శ్యములందు భయభక్తి సంస్తుతింప

దురబురు నారదాదులు వీణియలు గూర్చి

సంకీర్తనంబులు సలుపుచుండ

గంభీరనమున సంభోజభవశివుల్

సందడు లెడఁగల్గ జడియుచుండ

రంభాదికాష్టరోరామాసమూహంబు
లభినయం బలర నాట్యంబు సలుప

తే. వ్యాస శౌనకముఖభాగవతులతోడ

సిద్ధ గంధర్వ కిన్నర శ్రేణి గొల్పి
గరుడవాహన మెక్కి యిందిరయుఁ దాను
నాదినానాయణుండు ప్రత్యక్షుయ్యె.

164

సీ. క్రతువులు ఋతువులు కాలముల్ వేదముల్
నదులు కిన్నరలు వనధులు నిధులు

యతులు వాక్పతులు బ్రహ్మాండముల్ కుండముల్

రుద్రులద్రులు చతుశ్శ్చతులు గతులు

దైత్యులు భృత్యులు ధర్మముల్ కర్మముల్

దినములు ఘనములు దిశలు నిశలు

పక్షముల్ ఋక్షముల్ పవనముల్ సవనముల్

మందులు మంత్రముల్ నుణలు ఘృణలు

తే. ఘనము లగములు చౌషధికళలు గళలు

రవులు భైరవు లాహ్నాయరతులు వ్రతులు

శక్తు లితిహాసనుక్తులు శార్ఙ్గపాణి

మ్రౌల నిలిచిరి తమ నిజమూర్తితోడ.

165

లయవిభాతి.

హరి యనల కాల సరహర వరుణ వాయు నిధి

ధర హర దిశాధిపులు చరణములఁ గొల్పెన్

గిరిజ విధితరుణి శచి మరునిసతి ముఖులు వర

కరములను మృదులచామరములను వీవెన్

స్మర గుహా వినాయకులు సరసిజతనూజ పుర
 వార సనకనారదులు దరిని నుతిసేయక
 సరసిజకరాభిసుత సురసతులు గొల్వఁ గరి
 వరదుఁడగునట్టిహరి కరుణ దయచేసెన్. 166

వ. ఇట్లు ప్రత్యక్షుంబైన పరమేశ్వరుని నిరీక్షించి సంభ్రమా
 శ్చర్యచిత్తులై భయభక్తితాత్పర్యంబుల వార లందఱు
 నయ్యిందిరాధీశ్వరుపాదారవిందంబులకు నందరిద దండప్ర
 ణామశతంబు లాచరించి ముకుళితకరకమలులై ముందట
 నిలిచి తదీయ తేజోవిలాసంబు తమనేత్రసర్వంబుగా విలో
 కింపుచు నిట్లని స్తుతియింపం దొనంగిరి. 167

ఉ. కాస్తుభవత్! సన్మునినికాయశరణ్య! సమస్తదేవరా
 జస్తవనీయపాదజలబాత! సితాంబుజపత్రనేత్ర! ల
 క్ష్మీస్తనచంద్రచంగననిషిక్తసమంచితదివ్యదేహ! వి
 ధ్వస్తనిశాచరేంద్ర! బలదర్పవిరాజిత! యోగిపూజితా. 168

చ. శ్రుతులు హరించి యంబుధులుచొచ్చినదోడనె మీనరూ
 పమై, యతులితవార్ధిఁజొచ్చి యసురాధిపుగర్భము ప్రక్క
 లించి దేవతలునుతింప వేదములు వాక్పతికిచ్చిననీమహా
 గ్రహా, రత వొగడంగనేర్తుమె సురప్రజభూషణ! భక్త
 [ప్రవణా! 169

చ. అమగులు దానవావలియునంబునిధానమునందు మందరం
 బమరఁగనిల్చి త్రచ్చునెడనయ్యచలంబు తలంబునకబడక
 గమతమురూపుఁదాల్చి నిజకర్పర ముద్రికి నూతనసీసీ
 వమృతముఁగల్గఁజేసిన మహత్త్వము వర్ణనసేతు మచ్యుతా!.

ఉ. అతరశౌర్యగర్వమహిమాతిశయంబున నుగ్రుడ్డ హిర
ణ్యాక్షుఁడు భూమిఁ జట్టి యతలాభిముఖుండయి పోవఁగా
ననిఁ, రాక్షసుఁజంపి కొమ్మున ధరావలయం బవలీలనెత్తునీ
యక్షయజ్ఞసూకరమహత్త్వముఁ బ్రస్తుతిసేతుమచ్యుతా!.

చ. కలఁడుచరంచరస్థితినికాయమునందుఁ బరాపరేశుఁ డ౯
బలుకుతనూజావార్యములభంగికేగోపమునొందియెందునుఁ
గలఁడెయటంచు ప్రేయబలుకంభమునందుజనించి దైత్య
నిఁ, గలిచిననీచుహోగ్రనరకేసరివిక్రమమొప్పునచ్యుతా!.

క. బలి మూఁడడుగులకై భూ
తల మొకపాదంబుచే నతల మన్యముచేఁ
గొలిచి యొక టతనిశిరమున
నిలిపిన నీవామనత్వ నిపుణత యొప్పుఁ.

173

చ. పరఁగుమహోగ్రధారఁబృథుబాహుబలంబుదలిర్పభూమిపై
నిరువదియొక్కమారు ధరణిత్వరసంఘము నెల్లఁ ద్రుంచి ని
ర్జరు లలరం దదీయరుధిరంబులఁ దీర్థము లాచరించు నీ
గురుతరశౌర్యసంపద దగుం దలపోయఁగ నంబుజోదరా!.

సీ. తరణికులుండవై తాటకీ గూల్చి య
జ్ఞము గాచి విలు ద్రుంచి జనకజను వ
రించి భార్గవు నోర్చి ఋషివృత్తిఁ జని ఖరుఁ
జంపి చిత్రమృగంబు సమయఁజేసి
యినసుతు నేలి వాలి నణఁచి పురిఁ గల్చి
యభిఁ గట్టి సువేలయందు విడిసి
కలన రావణకుంభకన్దులఁ గెఱపి వి
భీషణునకు లంక వేర్చి నొసఁగి

తే. యవనిసుతిబంధుహితఁడ వై యశ్వమేధ
 శతము లొసరించి దశసహస్రమ్ము లొక్క
 వేయు వర్షంబు లిల యేలి వెలయునీదు
 గానుచంద్రవిభూతి వర్ణనకు నెక్కు. 175

తే ముష్టికాసుర చాణూర ముఖసమస్త
 దుష్టజనకోటి ననిలోనఁ ద్రుళ్లణంచి
 ప్రస్తుతికి నెక్కు బలభద్రరామ! నీదు
 గరిను యొప్పు ముకుంద! లోకములయందు. 176

చ. అరసముభార్యసారథి పరాశ్శజాఁడుతులు చక్రముల్ వచో
 గరిమతురంగముల్ భటనికాయముచాపము శయ్యనారిశ్రీ
 కరవిశిఖంబు నీవు నయి గ్రక్కున నంధకదైత్య సంహారు
 బురములుగెల్వఁ జేసినప్రభుత్వముఁ బ్రస్తుతిఁ జేతుమిశ్వరా!.

తే తురగదూపంబు సవరించి ఖురపుటముల
 సకలధాత్రీతలంబును సమతలముగ
 నాచరింపంగఁ గల్గు కల్కాశ్శక్తియును
 నభినుతింపంగ నొప్పు బద్ధాయతాక్షి!. 178

క. సొగసుగ దశావతారము
 లగుఁ బ్రస్తుతి సేయ నొక్క యరకందమునఁ
 కగ వనగ ఖర్వ భార్గవ
 ఖగకుల బుద్ధా యటంచు కల్కి యటంచు. 179

క. మేదిని భవరుజలకు మం
 దేదీ సరసింహ! “గుక్తిణీశాయ నమో
 వేదాంత వేదినే” యను
 మీదివ్యకథామృతంబు మీఱ ముకుందా!. 180

మ. రవిచంద్రగ్రహతారకంబులుదివారాత్రుల్ దిశల్ వాహినుల్
భువినాకంబచలంబులంబుధులునామూడగులింద్రుల్ ఫణి
ప్రవచుం డంబుజగర్భుఁ డీశ్వరుఁడు దిక్పాలవ్రజం బధ్వర
వ్యవసాయాగ్రఫలంబు నీవ తలఁపన్ వారాళికన్యాధిపా! .

తే. భక్తిమీఱంగ! నీరీతిఁ బ్రస్తుతించు
వారిలో ముఖ్యుఁడగు ధరావరుని జూచి
సంతసంబును గరుణారసంబు నిగుడ
సంబుగుహపత్ర నేత్రుఁ డిట్లనుచుఁ బలికె.

182

క. ఓరుక్లాంగద నీదగు
వీరవ్రశమునకు నాత్మవిమలతకు మహా
దారిత్యమునకు మెచ్చితిఁ
గోరుము వర మెద్దియైనఁ గుతుకం బలరికె.

183

సీ. భూకాంత! యిమ్మోహినీకాంతయును నీకు
ననుకూలగాని నెయ్యింబు వదలి
దుష్కర్తమునకునై తొడరినయదిగాదు
పద్మసంభవుఁడు నీభావశుద్ధి
సరయఁగాఁగోరి యీయరవిందలోచనఁ
గలుగఁగాఁజేసి నీకడకుఁ బంపె
దావదశిపారణోత్తరమున నిద్రించు
వారిపుణ్యంబు లీవనితఁ బొందు

తే. బ్రహ్మమానసపుత్ర శోభనచరిత్ర
నీతనూజుండు భార్యలుం బూతమతులు
నిందఱకు మోక్ష మొసఁగితి నీసుతుండు
ధరణిఁ బాలించి మీఁద మత్పురికి నడుచు.

184

క. కావున ధర్మాంగదు నీ

భూవలయుంబునకుఁ బట్టముం గట్టెద నీ

దేవులును నీవు వై కుం

తావాసంబునకు నడువుఁ డని నెయ్యమునన్.

185

క. అమరుల విహంగవంశో

త్తముఁ గమలాక్షుండు చూచి ధర్మాంగదుఁ బ

ట్టము గట్టవలయు నుపకర

ణము లొనగూర్పుఁ డని పనిచినం జని వారున్.

186

నీ. గంగాదిపుణ్యాపగాపావనోదకం

బులు సముద్రోదకంబులును దెచ్చి

హేమకుంభములందు శ్రీమీఱఁగా నిల్చి

సకలధాన్యంబులు సంఘటించి

వజ్ర వైడూర్యప్రవాళ రత్నంబులు

బహుదివ్యభూషణప్రకరములును

బారిజాతకందంబపద్మప్రసూనముల్

పనస రంభా చూత ఫలచయంబు

తే పట్టమాంజిష్ఠ నేత్రశోభనపటములు

గంధ కర్పూర కస్తూరికా గణంబు

పసిడిపాత్రలఁ దాంబూలపత్రపూగ

కుళ తిల వ్రీహి లాజ ప్రకోరకములు.

187

తే. విశదముగ నుంచి కల్యాణవేదిపై ను

దుంబరోన్నతభద్రవీరంబు నిల్చి

సింహచర్తంబు దానిపై చేఱఁగు లమరఁ

బఱచి విప్రోత్తములఁ బిల్వబంపుటయును.

188

నీ హోత భీమేశుఁ డచ్యుతశర్క యెఱ్ఱావ
 ధాని యజ్ఞేశుఁ డాధానయాజి
 చల్లవల్లభుఁ డగ్రచర్చ గోవిందుండు
 భట్టమేభశుఁడు దర్భలముకుందుఁ
 డీశ్వరభట్టు బ్రహ్మాండ్రయోధులు క్రమ
 దాడిమాధవుఁడు జంద్యాలపెద్ద
 భాస్కరోధులు చక్రపాణిచతుర్వేది
 శౌంఠికృష్ణుఁడు మల్లుసోమయాజి

తే. వామదేవుండు నరసింహ వాజపేయు
 లాది కేశుండు వడ్డిదామోదరుండు
 పట్టవర్ధనయెల్లన్న పల్లమంచి
 యాదియగువిప్రు లేతెంచి రచటి కవుడు.

189

వ. ఇవ్వీధంబునం జనుదెంచిన భూసురోత్తముల నుచితప్ర
 యోజనంబుల నియమించిన వారలయ్యిందిరాధీశ్వరుసమ్ము
 ఖంబునకుం జని దేవా! సకలోపకరణంబుల నొనగూర్చి
 యగుగుదెంచితి మని విన్నవించిన నద్దేవతాసార్వభౌముం
 డచ్చోటు గదలి చనుచో నగ్రభాగంబున మకరతోరణా
 లంకృతంబును ఫలిత క్రముక పాదప విలసితంబును
 బహుపతాకాభిరామంబును ధవళ ఛత్ర చామర కలితం
 బును సనేకపుష్పమాలికాలంకృతంబును గరితురగ స్యం
 ద నా నేకరాజకుమార నానాదేశసామంతసంకులంబును
 శంఖ భేరీ పటహ తమ్మట మృదంగ నిస్సాణధ్వజనబం
 ధురంబును సగురాజమార్గంబునకుం జని పట్టాభిషేకమంట
 పంబు గదియు నెడ శౌంతకుంభకుంభసహస్ర నిర్మితం

బును జంద్ర కాంతోపలసోపానరచితంబును సనేకరత్న
 ఖచితంబును బట్టనుంజస్తాదివిచిత్రనస్త్రువితాన భా
 సురంబును ముక్తాఫలరంగవల్లీ సమన్వితంబును బుహ్వి
 పహారసుందరంబును జంద నాగరు కర్పూర ధూప
 వాసితంబును జాతాశ్వత్థ పల్లవోల్లాసంబును నై
 మిసిమి గల పసిండితొలంపులం జిత్తరువులు వ్రాసిన గోడ
 లు నింద్రనీలమణి స్తంభంబులుఁ బచ్చలగ వాటులుఁ బ్రవా
 శపాలభంజికలును బద్ధరాగకపోతపాలికలును జెలువార
 రంభాద్యపురస్త్రీనాట్యశోభితంబును నంది వై తాళిక మా
 గధ సాతక సంస్తుత్య హంబును దుంబురు నారదాదిగీత
 వాద్యంబులును సకల దేశమానవ జయజయశబ్దంబులును
 కర్పూర నీరాజన సమన్వితంబును నై కనకపాత్రలు ధరి
 యించిన కామినీపహస్రంబునుం గలిగి యొప్పురు పట్టాభి
 షేకమండపమధ్యసింహాసనంబున ధర్మాంగదు నాసీనుం
 జేసి ధరణీసురుల గంధపుష్పాక్షతాంబరతాంబూలంబులం
 బూజించి రజత సువర్ణ నిష్కంబులు మణిమయాంబులచితభూ
 షణంబులు కరితురగస్యందనధేనుదానంబుల నొసంగిన
 భూసురోత్తములుసువర్ణాక్షతంబుల వీతిహోత్రుసలంకరించి
 యాజ్య తిల తండుల సమిచ్చురు మధ్యాదిహోమద్రవ్యం
 బులచేత సనేకవిధమంత్రంబుల విహితహోమంబు గావిం
 చి ముక్తామణి మయోపరిభాగంబునఁ జందనాగరుకస్తూరి
 కర్పూర హరిద్రాక్ష తాంబర పుష్పమాల్యాంకృతం
 బైన గంగాదిపుణ్యనదీ సముద్రోదకపూర్ణంబులైన హే
 మకలశంబులు నిలిపి పుణ్యాహంబు లొనర్చిన పవిత్రవారి

పూరితకలశంబులు దేవేంద్రముఖ్యబృందారకులును గమ
లసంభవాదిమునులును సందుకొని యిందిరాదేవియు భా
గతియు శచీకాంతయు సగుంధతీయు సననూయయు నాది
యైన పుణ్యాంగవలు గౌరీకళ్యాణంబులు వాడుచు ముత్యా
లనేస లిడ భూసురులు చతుర్వేదంబుల నాశీర్వదింప నభి
షిక్తుం గావించి.

190

శా. ఆచంద్రార్కము భూమియేలుమనిత్యశ్రీల ధర్మాంగదుర్
భూచక్రంబునకెల్ల బట్టము కృపాస్ఫూర్తి దగం గట్టిల
క్షీచేతోవిభుఁ డంగనాసహిత మాస్పష్టిత్వదుర్ గాంచన
ప్రాచుర్యాగ్రవిమానపంక్తి నిడ దిక్పాలామరశ్రేణితోర్.

క. ఇందిరయుఁ దాను సనకస

నందనయోగీంద్రమునిజనస్తుతు లమర

స్యందనము లెక్కి నరపతి

ముందుగ వైకుంఠలోకమునకై నడచె.

192

సీ. సర్వసర్వసహచక్రంబు లంఘించి

తగ భవల్లోకంబు త్రస్తరించి

త్రిదశలోకము లిరువదిమూఁడు వడి దాటి

ఘనమాహల్లోకమార్గంబు గడచి

జనలోకనిస్తీర్ణసరణి వేగ క్రమించి

గురుతపోలోకంబుఁ బరిహరించి

బ్రహ్మలోకసమగ్రపదము విసర్జించి

శివలోకవిఖ్యాతిమీ దరసి

తే. మాధవుని గొల్చి దివ్యవిమానపంక్తి

గగనగమనంబునందు సఖ్యమహిమఁ

జనియె రుక్మాంగదక్షి తీశ్వరునితోడ
భూరివిస్ఫూర్తి వై కుంతపురమునకును.

198

శా. ఆవై కుంతపురంబునందు సురకన్యారత్నముల్ గొల్వ రా
జీవాప్తాన్వయుఁ డంగ నాసహితుఁ డై శ్రీవిష్ణుపాదాబ్జసం
సేవానిశ్చలమానసస్థితి వసింఁచెన్ రమ్యహర్ష్యంబులన్
శ్రీవిఖ్యాతసమగ్రవైభవమునన్ జిత్తంబు మోదింపఁగన్.

సీ. లక్ష్మణకుఁడు శౌనకాదిసన్తునులకు
రుక్మాంగదునికథ చూఁగిగాను
జెప్పి యోమునులా! చిరభక్తి నీవుణ్య
చరితంబు నిరతంబుఁ జదువువారు
వినువారు పుస్తకంబును లిఖించెడివారు
కలశాంబునిధిశాయి కరుణగల్గి
ధనధాన్య పుత్రపౌత్రయులై శ్వర్య వై
భవశత్రుజయము సద్భక్తి గలిగి

తే. యంతమీఁదట సింహవిద్యాధిరోం
గులకు దుర్లభమైన వై కుంతపురము
నందు నిజపుత్రపౌత్రదారాన్వితముగ
నూర్జితప్రాభవంబుల నుందురనుచు.

195

శా. సూతుండమ్మనిసార్యభాములమనస్సుల్ మెచ్చఁజెప్పె సు
ధా, రీతిన్ ప్రాథకవీశ్వరుం డదిప్రచారించెన్ మృదూక్తి
గళా, చాతుర్యంబు గుభీమనాథునకుశశ్వద్భక్తితోడన్ మహా
ఖ్యాతిఁ బొల్పుగుఁ గాతమీసుచరితంబాచంద్రతారార్చమై.

శా. కైలాసాద్రివిశేష! శేషఫణిసంగా! సంగరాభంగ! భం
గాలీలాస్యవికాస! కాసజితమార్గా! మార్గణాకార! గో

పాలా! పాలసదైత్యభంజన! జనస్తాణైకరతౌకళా
జాలా! జాలనిబద్ధపావచయ! సాక్షాన్ముక్తికాంతాధిపా! 197

క. శ్రీరమణబాణ! బాణా
ధారా! ధారాభరైకదానకళావి
స్తారా! తారసగేంద్రవి
హారా! హారేందురత్న! యగజ్ఞాంగా! 198

ఉత్సాహ.

ముక్తికామినీవిహార! ముగ్ధచంద్రశేఖరా!
భక్తపాలనప్రచార! పన్నగేంద్రభూషణా!
శుక్తివైఖరీవిలాస! సుందరీకుచాలయా!
శక్తిమానవేశ్వరా! ప్రశస్తపార్వతీశ్వరా! 199

గద్యము.

ఇది శ్రీమత్పార్వతీశ్వరవరప్రసాదలబ్ధకవితాపవిత్ర పోత
యామాత్యపుత్ర సకలజనానందచర్య ప్రాథకవిమల్లనార్య
ప్రణీతంబైన రుక్మాంగదంబును మహాపుణ్యకథయందు
సుకేశియను దానవాంగన పద్మనాభునిం గాంచుటయుఁ
దారకాసురవధయును గాశీప్రవేశంబును బాంచాలశేఖర
మహీపాలసంసీక్షణంబును బద్ధినీవివాహంబును బద్ధినీసు
కేశిసమన్వితంబై తనపతి తనకడ కేతెంచి తన్నుం జేపట్టు
ననియును దానొనర్చిన కలుషంబునకై జముఁడివీధంబునఁ
బుట్టించెనని కీటంబుచెప్పినకథ విని మోహిని సంధ్యావళిని

ప్రతి 1-కి పు అ.

సతతమణీమణులు, ప్రథమభాగము	....	0	12
సతతమణీమణులు, రెండవభాగము	....	0	8
మహాభక్తవిజయము, ప్రతిమలతో	....	4	0
వంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది	....	0	8
వతంత్రము, సచలము, సులభశైలి	....	0	8
తోపదేశము, సులభశైలి	....	0	12
గ్రహరామాయణము, శ్రీ శేషాద్రిశర్మకృతము	0	10	
గ్రహభారతము	..	1	0
గ్రహభాగవతము	..	(అచ్చగుచున్నది)	
తెనాలిరామలింగనికథలు, జీవితము	....	0	4
గంగానాటకకథలు, శ్రీ తారామౌళిస్తోత్రము	1	4	
భీమహరచరిత్రము, ఎఱమచింతల సంజీవయశాస్త్రిది		8	
వనకొమరాజుకథలు, చక్కనికూర్పు	...	0	14
జకాళిదాసకథలు, 1-వ భాగము	....	0	12
కృష్ణపూర్వకథలు, శ్రీ తారామౌళిస్తోత్రము		1	8
జీవితకథలు	....	0	8
కృష్ణాద్భుతకథలు	....	0	8
తాళినికథలు	....	0	8
సరమానంశిష్యులకథలు	....	0	3
ద్యులకథలు	....	0	4
లాలాచాన్యాలకథలు	...	0	6
సుగురుమంత్రులకథలు	....	0	4
అసుదుగురుదొంగలకథలు	....	0	8
గైకావరుగారి ఉపన్యాసము	....	0	2
సతతకాకైస్తు ఉపన్యాసములు	...	0	2

ప్రతి 1-కి చూపు అ.

రత్నరమణీమణులు, ప్రథమభాగము	....	0	12
రత్నరమణీమణులు, రెండవభాగము	....	0	8
మహాభక్తవిజయము, ప్రతిమలతో	....	4	0
చంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది	....	0	8
వతంత్రము, వచనము, సులభశైలి	....	0	8
తోపదేశము, సులభశైలి	....	0	12
గ్రహరామాయణము, శ్రీ శేషాద్రికర్తృకృతము	....	0	10
గ్రహభారతము	..	1	0
ంగ్రహభాగవతము	..	(అచ్చగుచున్నది)	
తేనాలిరామలింగనికథలు, జీవితము	....	0	4
రస్మితనాటకకథలు, శ్రీశీతారామకృష్ణకృతము	1	4	
శకుమారచరిత్రము, ఎననుచింతల సంజీవరాయకృష్ణకృతము	1	8	
కనకామరాజుకథలు, చక్కనికూర్పు	...	0	14
జకాళిదాసకథలు, 1-వ భాగము	....	0	12
క్రమపూర్వకథలు; శ్రీశీతారామకృష్ణకృతము	1	8	
జీవితకథలు	....	0	8
కమూర్కునికథలు	....	0	8
తాళునికథలు	....	0	8
రమానందశిష్యులకథలు	....	0	8
ద్యులకథలు	....	0	4
తాచార్యులకథలు	...	0	8
గురుమండలకథలు	....	0	4
గురుగురుదొంగలకథలు	....	0	8
గ్రంథాధికారి ఉపన్యాసము	....	0	2
కరుణాగ్రంథ ఉపన్యాసములు	...	0	2

ప్రతి 1-కి రూ. 100

ఈసబునీతికథలు, క్రైస్తవకూర్పు	1-వ భాగము	0	6
డిటో	2-వ భాగము	0	3
అరేబియన్ నైట్సుకథలు	....	1	
రేచుక్కుపగటిచుక్కుకథలు	....	0	
మర్యాదరాసున్నకథలు	....	0	
షేక్స్పియర్ నాటకకథలు	....	1	
పరిష్యావినోదకథలు	....	0	1
సత్యసేనవిజయము, శ్రీకృ. అనంతాచార్యకృతము		0	
బాలవ్యాకరణము, చిన్నయనూరిగారిది	....	0	1
ఆంధ్రశబ్దమంజరి, శ్రీశీతారామాచార్యకృతము		0	
వెంకయ్యవ్యాకరణము	....	0	
హిందీ ఇంగ్లీషుబాలశిక్ష	....	0	
హిందీ తెనుగుబాలబోధ	....	0	
పెద్దబాలశిక్ష, నూతనముద్రితము	....	0	
,, మేలుకాకితములు	....	0	1
ఆంధ్రద్రవిడబాలశిక్ష, అరవ మధ్యసింహదలచు			
ఆంధ్రులకు మిక్కిలి యుపయోగము	....	0	
తెనుగుసామి తెలు, ఇంగ్లీషుశబ్దమంతో	....	1	
బాలచంద్రోదయము, అలఘుకౌముది. బ. సీతారామా			
చాగుల వారిది	....	0	
శబ్దార్థచంద్రిక, శ్రీమం. కాళి సుబ్బారాయ కృత			
ఆంధ్రనిఘంటువు	....	3	1

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

292, ఎన్.ఎల్. నేడ్, చెన్నపురి. 4

